

FAKTA A ARGUMENTY

z okresu Nymburk

2.

Osvobození Sovětskou armádou

**Se Sovětským svazem na věčné časy
a nikdy jinak!**

Dům politické výchovy OV KSČ vydává tyto Fakta a argumenty na pomoc stranickému aktivu v propagandistické a agitační práci.

V roce 1975 slavíme 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou

S hrdostí přehlízíme výsledky, kterých jsme za toto období na všech úsecích dosáhli pod vedením Komunistické strany Československa i v našem okrese. Víme, že bez osvobození naší vlasti Sovětskou armádou by to nebylo možné, neboť naše národy byly fašismem určeny k postupnému vyhlazení. Svědčí o tom statisíce umučených občanů za šest let okupace. Víme, že právě spojenectví se Sovětským svazem a ostatními státy socialistického společenství, jejich pomoc a vzájemná spolupráce, je zárukou perspektiv naší země, zárukou práce našeho lidu v míru, vytvářející všechny hodnoty v podmínkách rozvinuté socialistické společnosti. Je pevnou záštitou svobody a bezpečnosti našeho státu.

Vzdáváme hold našim osvoboditelům a čest památce těm, kteří v květnu 1945 – na samém sklonku války – neváhali položit životy za svobodu a šťastný zítřek našich národů. Skláníme se nad památníky více jak stu sovětských vojáků padlých a pochovaných na území nymburského okresu. Na jejich hrdinském příkladu si znovu připomínáme dvacet milionů obětí, které přinesla země Sovětů proto, aby osvobodila národy od fašistického jha. Uvědomujeme si celou tíhu nelitostné války, kterou na svých bedrech nesla v největší míře první socialistická země světa, země Leninova.

Tato vydávaná fakta a argumenty mají dokumentovat vyvrcholení národně osvobozenického boje v našem okrese vedeného převážně dělníky a rolníky v čele s komunisty a hlavně znovu oživit události z našeho osvobození Sovětskou armádou a přiblížit je zejména mladé generaci, která toto vzrušující a radostné období nepožila.

Uvedená fakta jsou výpisy z obecních, městských a školních kronik, tak jak je zapsali kronikáři a jsou tímto způsobem poprvé zveřejňovány. Jsme si vědomi, že tyto záznamy nemohou být vyčerpávající, neboť události v té době byly mnohem bohatší.

Uvítali bychom, kdyby nám mohly být dány nebo zapůjčeny další dokumenty, fotografie a pod. z té doby, o které bychom doplnili příští vydání podobné publikace.

Přišli včas jak legendární vojska z dávných kronik.
Zvítězili! Nyní sedí v hloučcích u harmonik,
mají kouzlo písní, jejich zvláštních tonik.
Jejich světlé oči zaří nad osmahlou pletí.

Vybojovali nám mír a teď jej s námi světi.
Ruce zdrsněly jim bojem, duši mají hebkou.
Pěticipá hvězda, jež jim vyšla nad kolébkou
zvítězila za svět v boji s umrlčí lebkou.

VITĚZSLAV NEZVAL

Generálporučík Nikolaj Konstantinovič Volodin, velitel sovětské posádky
v Nymburce v roce 1945 a Čestný občan města

Plukovník Andrej Petrovič Fokin, Hrdina SSSR, velitel sovětské posádky v Poděbradech v roce 1945 a Čestný občan města

Podplukovník Ivan Nikolajevič Fedan, velitel sovětské posádky v Poděbradech
v roce 1945 a Čestný občan města

Komunistický poslanec, předseda ilegálního OV KSČ a člen Revolučního okresního národního výboru v Nymburce Alois Tyll

254/86

Odstraňování německých nápisů v Nymburce dne 2. května 1945

Příjezd Rudé armády do Nymburka 10. května 1945

Rudá armáda v Nymburce

Slavnost v Nymburce, uspořádaná na počest Rudé armády

Vítání Rudé armády v Poděbradech

Také v Poděbrdech projevili sověští vojáci svou lásku k dětem

Očekávání příjezdu Rudé armády před městským úřadem v Lysé nad Labem
(dnešní MěNV).

Rudá armáda v Lysé nad Labem

Hold Rudé armáde — osvoboditelce před radnici v Lysé n. L. dne 10. května 1945

Rudá armáda v Pečkách

Občané Peček vítají rudoarmějce

Ani pečecké ženy a dívky si nenechaly užt příležitost přivítat hrdiny

Přivítání, květiny, stisky rukou v Městci Králové

V Městci Králové chtěl být každý nejbližše svým osvoboditelům

Strhávání německých nápisů v Sadské v květnových revolučních dnech

Občané Sadské staví v Kersku zátorasy proti německé armádě

Květnové revoluční dny v Sadské v r. 1945

První tank Rudé armády na náměstí v Sodsské

Občané Rožďalovic postavili na uvítání osvoboditelů slavnobránu

Příjezd Rudé armády do Rozďalovic dne 11. května 1945

„Na garmošku zahráli, všichni jsme se sbíhali...“
družná zábava s rudoarmějci v Rožďalovicích

Běrunice

Složení ilegálního revolučního národního výboru v obci:

Ve druhé polovině dubna 1945 jmenoval Josef Zvěřina, člen okresního ilegálního národního výboru pro oblast Městec Králové, předsedou ilegálního výboru v Běrunicích dosavadního starostu Františka Mrávka, čp. 68. Předseda jmenoval 11 členů ilegálního revolučního místního národního výboru a to: Hochberger Karel, Káda Václav, Tománek Bohumil, Brzák Václav, Svoboda Josef, Horáček Josef, Holman Václav, Zajíček František, Smutný Václav, Kršňák Václav, Kopřiva Josef. Podle politické příslušnosti: Republikánská strana československého venkova 3, sociální demokraté 3, KSC (dosud neorganizovaná) 5, z toho: rolníků 5, dělníků 4, učitel 1, zaměstnanec MNV 1.

Revoluční národní výbor vystoupil na veřejnost při rozkladu německé armády, jejíž jednotlivé složky prchaly i přes Běrunice, kde byly odzbrojovány a zbraně i další vojenská výzbroj i výstroj ukládána ve škole, odkud byla odeslána bojující Praze. Další vystoupení RNV bylo v první polovině května 1945.

Rudá armáda přišla do obce 10. května 1945. Byl to sanitární sbor (polní nemocnice), který byl ubytován ve škole. Velitelem byl major lékař. Mimo to byl zde sbor zásobovací, jehož velitelem byl generál Tkačenko. Oficiálně je nikdo nevítal. Obyvatelstvem byli srdečně přijati a ve všem jim vyhověno.

Konečně nadešla nezapomenutelná středa 9. května. V 9,00 hodin ráno přijíždí první auta chrabré Rudé armády. Umazaní, zaprášení, tak jak před několika hodinami ještě bojovali, přijíždí k nám ti hrdinové od Stalingradu, Charkova a Moravské Ostravy, — ne na parádní přehlídku, ale osvobodit nás a zachránit nás před dodělavající hyenou. Přišli s úsměvem na rtech. Celá vesnice od těch nejmladších až po ty nejstarší se slzou v oku, máváním a voláním vítala své osvoboditele. Radost převeliká, radost až srdce bolelo, nás vytrhla z práce. Zapomněli jsme, že naše revoluce není ještě u konce, a jen jsme se objímali s bratry Rusy. Jen služba v kasárnách a ve škole se nezúčastnila vítání milých ruských bratří na státní silnici.

Tolik jsme o nich slyšeli, tak toužebně jsme je očekávali. A 10. 5. 1945 se u nás ubytovali po domech, v hostinci a ve škole. Ve škole zřídili nemocnici. U p. Hubáčka byl ubytován ruský generál, jemuž správce školy předložil k podpisu tuto pamětní knihu s textem vpředu v jazyce českém a ruském. Žel, generál narychlo v noci odjel a knihu nepodepsal.

Kronika, strana 45, 47

Bobnice

Dne 4. 5. 1945 zastřelil se u nás v obci velitel německé vojenské jednotky, která byla přechodně ubytována. Svůj čin provedl ve sborově nové školy po předchozí prudké konverzaci mezi důstojníky oddílu. V tu dobu ustupovala Schörnerova zdemolaná německá armáda naším krajem. Ústup jejich před ruským vojskem byl neuspořádaný — chaotický.

Dne 2. 5. 1945 byl ustaven v Nymburce okresní revoluční národní výbor, jež řídil všechny akce odporu a byly mu podřízeny Rudé gardy na našem okrese. 3.000 německých vojáků a 150 důstojníků na našem okrese zadržených bylo odesláno do

vojenského tábora Milovice. Také u nás v obci se utvořila skupina občanů, která si vytkla za cíl odzbrojit německé důstojníky bydlící v obci. K této akci však nedošlo, byla předčasně prozrazena a občané Jaroslav Černý, čp. 40, Josef Cukr byli zatčeni. K soudu nad ním neměly německé úřady již čas. 7. května, než odjel německý oddíl z naší obce, zapálil 5 plně naložených nákladních aut.

Po celé následující 2 dny a noci pochodovala vítězná Rudá armáda naším krajem. Byla všude s velkým nadšením a jásotem vítána. Po celý den i v noci vydrželi lidé na přístupových silnicích je vítat. U nás v obci byl ubytován silný zásobovací oddíl Rudé armády v počtu asi 800 mužů. Byli ubytováni skoro v každém domě. Zásobárny a pekárny měly dílem na sokolském letním cvičišti a z části též v bývalé československé škole. Byli to vojáci velice dobrosrdeční a upřímní. Národnosti byli různé, Kubáňci, Ukrajinci, někteří i ve stáří 50 let. Pobýli u nás celý měsíc.

Obecní kronika — Pamětní kniha obce II., str. 40, 41, 42, 43

Bošín

Předsedou revolučního národního výboru byl František Zvěřina, dělník.

V následujících dnech prožili jsme pěknou podívanou na hrdiny Rudé armády. Projížděli k nám přes Bydžov, Dymokury a Křinec a spěchali dne 10. května přes Mečívku ku Praze. 12. 5. projížděli naší vesnicí. Oddíl dělostřelectva se ubytoval asi na 5 dní v Sovenicích. V těchto dnech byli dva z nich pohřbeni na zdejším hřbitově — vojíní Ketčín a Fedorov.

Obecní kronika, str. 128 — 131

Bříství

Již poslední den v dubnu a prvé dny května pozorovali jsme, že porážka Němců se houpá ve vzduchu. Proto poslední dubnovou neděli 29. 4. byla pracovní povinnost a udělán vzorný pořádek po celé obci, zvláště před školou. Park vyčištěn, znovu osázen, by zářit mohl po celé léto pestrostí květů, bude-li splněna proctitěná touha našeho osvobození. Zvláště rušné a velice napjaté byly prvé dny květnové. Dospěli jsme až k 5. květnu, kdy za ranního svitu volala všechno občanstvo hasičská trubka na návěs k váze u hřbitova. Pan vikář Gráf oznámil velmi radostnou zprávu — že Němci byli donuceni spojeneckými vojsky složit zbraně. Oznámil, že nad poraženým Berlínem vlaje rudý prapor, prapor vítězů této světové války a našich osvoboditelů, prapor Sovětského svazu. Všichni se opravdu zaradovali, neboť pan vikář objasnil krutost germánských tyranů a jejich plánu pro naše zničení. Slavnostní projev byl ukončen naší státní hymnou a písní Hej, Slované. Za zpěvu těchto písní zrosily se oči všech přítomných a slzy radosti jako krůpěje padaly po dlouhé době na naši osvobozenou krásnou českou zem.

Členy RNV byli: Gráf Václav, Roudnický Václav čp. 63, Mrha František, Řiha Josef, Dvořák V., Doležal Josef, Potměšil Václav, Souček Václav čp. 115, Souček František, Svatoš Václav čp. 125, Svatoš Josef čp. 135, Langr Josef, Štěpán Václav, Livora František, čp. 57, Pečenka Václav. Prvý MNV v Bříství měl 15 členů. Byl složen ze zástupců strany KSČ a ČSL. Složení prvního NV: 8 malozemědělců, 5 dělníků, 2 živnostníci. RNV byl ustaven 5. 5. 1945. Rudá armáda v naší obci ubytována nebyla, jen projížděla 10. 5. 1945.

Obecní kronika — Pamětní kniha, str. 123 — 126

Černíky

Složení RNV: Pokrupa V., Kratochvíl A., Diviš V., Jaroš J., Oberlender J., Veselý V., Kovařík F., Svatoš P., Kapek K., Špak V. RNV měl 12 členů — KSČ a soc. dem. 9, národní socialisté 2, bezpartijní 1; dělníků 6, rolníků 5, ostatní 1. RNV se sešel prvně 7. 5. 1945. Prvním předsedou byl Veselý Václav.

Sovětská armáda přišla do obce 10. 5. 1945. Na počest byla uspořádána veselice s hudbou a pohoštěním.

Pamětní kniha obce — rok 1945

Činěves

5. 5. 1945 v 11,30 hodin ozval se v radiopřijímači vzrušující hlas volající Pražany na pomoc, chránit rozhlasovou budovu před znovuzabráním od Němců. Tím bylo zahájeno všeobecné povstání. Naším občanům nikdo sraz nenařizoval a přece za 10 minut po zprávě shromáždily se před budovou kampeličky desítky vlastenců. Co dělat? bylo běžnou otázkou. Ve 12,45 hod. objevilo se na silnici od Senic německé vojenské auto SS z Dymokur. Před čp. 85 auto zastavilo, dva vojáci odzbrojeni a zajištěni v místnosti knihovny. Dalším činem bylo stavění barikád. Všechny výpadové silnice byly zataraseny, z bývalých vojnů tvořen oddíl, který byl pověřen střežit obec a znemožnit okupantům volný pohyb. Několik brokovnic bylo celou výzbrojí dobrovolného vojska, namnoze i bez patron. Druhý den 6. 5. na výzvy z Prahy byla v obci provedena sbírka potravin. Téměř každá domácnost věnovala 2 — 5 kg balík s pečivem, masem, tuky a moukou. Auto plně naložené, jedoucí mimo hlavní komunikace, odjelo šťastně do Prahy. Téhož dne o 14. hodině ohlásily hlídky, že kolona německého vojska jedoucí od Městce Králové v počtu asi 500 mužů, se u Dymokur obrátila a blíží se k obci. Před touto silou byly barikády opuštěny a mnoho občanů, bojící se trestu za zátaras, hledalo skrýše jak doma, tak v polích a lese. Barikáda byla vojskem rozmetána, auta vjela až k číslu popisnému 95. Na ulici nikde ani člověka, jen ustrašené obličejy skryté za okenními tabulemi čekaly, co se bude dít. Jedno auto se 40 vojáků předjelo s připravenou zbraní před MNV. Prozatímní vedoucí obce Fr. Šmelhaus čp. 56, Josef Němec čp. 181, Fr. Čejka čp. 119, Fr. Šanda čp. 15, Fr. Kršňák, čp. 226, přítomni v úřadě v nařízeném vzpažení rukou očekávali trýznění, neboť Němci zuřili s granáty v rukou. Vysvobodili z našeho zajetí 2 SSmany, hrozili střílením a směrem Netřebice opustili obec. Dne 7. 5. projíždělo obcí mnoho ozbrojených jednotek bez překážek, až teprve v noci nastal obrat. Odvážlivci z řad občanů, jímž byl vůdce Josef Palička z čp. 164, zastavovali poloozbrojené transporty, je odzbrojovali, zabavovali vozidla a pěšky s eskortním doprovodem předávali sousedním obcím. Stalo se 8. května ve 4 hodiny, že jeden voják zbraň ukryl v batohu a při zjištění chtěl utéci. Josef Palička jej zneškodnil. V druhém případě byl zneškodněn příslušník SS z Dymokur, který svoji jednotku opustil a utíkáje ohrožoval střílením naše občany. Zabavené potraviny dodány pro zřízený tábor v Poděbradech. V převratových dnech 6. 5. 1945 na veřejné schůzi byl ustanoven RNV. Při schůzi 3. 6. vystupuje na nátlak veřejnosti Fr. Šmelhaus a novým předsedou je zvolen Fr. Čejka. Výbor měl 14 členů.

Veškeré zmatky byly překonány radostnou zvěstí dne 9. 5., že se blíží Rudá armáda. Nebylo vařených obědů, jeden každý byl nasycen touhou spatřiti hrdiny od Stalin-

gradu. Teprve o 19. hodině dunění těžkých vozidel, „kaťuší“, oznámilo blízkost očekávaných. A již jsou zde! Nemají plán zastavovati, neboť v Praze je ještě nepřítel, ale jeden vůz již stojí. Objímání, slzy, krátký proslov Josefa Havelky a Františka Šmelhause, krátké „spasibo“ za uvítání a na shledanou. Dlouho do noci zhlížejí občané sílu Sovětské země a odcházejí do svých domovů šťastni, že poprvé mohou beze strachu a starosti ulehnout, neboť na stráži stojí sovětský voják. Jelikož Německo kapitulovalo, byla sovětská vojska rozdělena k snadnějšímu zásobování téměř do všech obcí. Dne 13. 5. 1945 přijelo do zdejší obce asi 4.500 vojnů a 2.500 koní — příslušníci Malinovského armády. Z toho asi 1000 vojnů a důstojníků bylo v obci (téměř v každém domě), zbytek se utábořil v obecním lese nad cihelnou. Velící generál Vinogradov, bydlící u Dušánků čp. 267, svolával téměř denně vojny a důstojníky do Klubu v sokolovně, kde se odbyvalo školení i zábava. Promítání filmů měli možnost zúčastnit se i občané. Slavnost 25. května nám ukázala, že ruský voják rád zpívá, tancuje a básní. Mnoho občanů se přesvědčilo o jejich družnosti a radosti ze života. Život v obci neutuchal ani v pozdních nočních hodinách, které však nedaly vznik zkazit celkový dojem na ruského člověka.

Přísun potravin pro vojsko plně postačoval, takže obec dodala za celou dobu pobytu (21 dní) pouze 6 kusů dobytka hovězího a 4 vepře. Horším se zdálo krmení koní, všechny jeztele a luciny v katastru obce byly posečeny a skrmeny, v obilí se páslo koňstvo. Škodu a újmu však neutrpěl nikdo, neboť štědrá příroda nahradila celou mimořádnou spotřebu průměrou dalších sečí krmiv. V přípravě na odjezd do vlasti zbavovalo se vojsko nemocných a raněných koní. Celé desítky pásly se v polích, volně pobíhaly a byly nabízeny kde komu. Mnoho rolníků si tímto způsobem vychovalo dobré koně (později byly oceněny a zapláceny do státní pokladny) a mnoho koní na jatkách poraženo a v akci R. Volfa odvezeno dělníkům vysočanské továrny. Německá vojska na svém ústupu odvážela zabavené sklady látek, obleků, gumové a hodinářské zboží atd. Při dostižení Rudou armádou stalo se kořistí a z toho důvodu povolilo velitelství pro každého vojína odeslání 5 kg balíčku. Poštní pošta v čp. 50 po několik dnů byla tímto zaměstnána. Mnoho motorových vozidel německé armády, které byly v obci zabrány, velkou část rozebrali a odvezli naši partyzáni, zbytek asi 20 vozů použili sovětští mechanici k opravě svých vozů, takže zbytky vraků po několik let připomínaly děj válečné vichřice. V sousední obci Poušť byl náhodně usmrčen staršina Alexej Alexandrovič z Jaroslavi a jest pohřben na zdejším hřbitově na kraji vpravo hlavního vchodu. Dne 3. června s radostným vzrušením odcházela armáda na Hradec Králové domů do vlasti. Veliké ticho v obci nastalé po rušných dnech, činilo dojem smutku. Kozácká jízdní divize přenocovala při zpátečním pochodu ve zdejších lese, ale do styku s obcí nedošlo. Peší pluky s hudbou častokrát obcí pochodovaly a nepřehledné transporty byly podél silnic.

Kronika MNV

Dymokury

Na den 2. května 1945 nařizeno úředně protektorátní vládou vyvěšení praporů smutečných a vlajek stažených do půl žerdi na znamení smrti největšího zločince lidstva Adolfa Hitlera. To už pád Německa byl otázkou několika dní, nebo snad několika hodin. Už 2. května 1945 proveden revoluční převrat v některých našich nejbližších

městech Nymburce a Poděbradech a jinde. Tyto převraty byly ozbrojenými Němci ještě likvidovány bez trestných následků. Všude se čekalo, že to praskne a také prasklo! Okresní úřad v Nymburce vydává jen české vyhlášky. Německé peníze už nechce nikdo přijímat, každý je odmítá. Odstraňují se německé nápisy v hlavním městě Praze, ve venkovských městech.

Organizovaná podzemní odbojová činnost v Dymokurech zahájila svou působnost dne 26. srpna 1944. Toho dne navštívil ředitele měšťanské školy Josefa Nezbedu člen odbojové skupiny z Poděbrad, krycím jménem Bor, na doporučení řídicího učitele Čeňka Kláska z Poděbrad. Nezbeda složil do rukou jmenovaného přísahu věrnosti republice a prezidentu doktoru Eduardu Benešovi a na ilegální podzemní činnost. Bor byl nebojácný chlapík, ozbrojený střelnou zbraní v každé kapse. Navázal styk s lesním Hubertem Soukalem v Nouzově, s nímž se scházel v nouzovských lesích. S Nezbedou se scházel v ředitelně měšťanské školy. Ředitelna uznána za nevhodnější ke schůzkám, za nejjistější i když tělocvičnu měli obsazenou SSmani z demokratického zámku. Snad právě proto! V Dymokurech navázal Bor ještě styky se strojníkem Jaroslavem Drahokoupilem čp. 71 a elektromechanikem Karlem Markem čp. 90. Do skupiny zapojen ještě rolník a řezník Fr. Steklý č. 54. Karel Marek měl jako elektromechanik možnost a příležitost dostat se často do zámku. Přinášel odtud cenné zprávy o přesném stavu posádky a zbraní. Bor byl v Poděbradech zatčen gestapem. Po jeho zatčení následovalo před vánocemi 1944 další zatčení četných členů Borovy odbojové skupiny. Tenkrát čekali i jmenovaní 4 Dymokurští, že na ně také dojde řada. Nedošla. Bor se už nevrátil. Pracovalo se v podzemí v Nymburce. S tímto odbojovým hnutím nymburským byl Nezbeda ve spojení prostřednictvím řídicího učitele Josefa Zvěřiny z Dlouhopolska a pověření RNV (okresního) v Nymburce v dubnu 1945, aby organizoval okrsek Dymokury a podle pokynů jmenoval předsedy RNV v obcích Černá Hora, Svidnice, Leděčky, Nové Zámky, Břístev, Chotěšice, Nouzov, Činěves. Učinil tak v dubnu 1945. Auto k dispozici dávala rada velkostatku ing. Josefa Mikula a i šoféra Matyáše. V revolučních dnech květnových potom soustřeďovala se všechna odbojová práce tohoto okrsku v Dymokurech a odtud řízena, odtud vycházely pokyny i rozkazy. V Dymokurech pověřen předsedou Josef Nezbeda. S. Fr. Steklým č. 64 po pečlivém uvážení jmenoval RNV v Dymokurech rovněž v dubnu 1945. Jmenování nedělo se podle politické příslušnosti, vřdyť se ani nevědělo, do kterých politických stran se jednotlivci po revoluci začlení. Práce rozříděna přesně a přiděleny úkoly jednotlivcům i skupinám po revoluci. Vše připraveno přesně, a proto vše hned 5. května klapalo. Počítáno i s hasičským sborem a jeho stříkačkou, případně dopravním prostředkem. Už od vánoc 1944 upozorňován velitel Jaroslav Sobota, aby vše bylo připraveno.

Složení RNV: Josef Nezbeda, předseda, ředitel školy, čp. 208, Karel Zajíček, nadporučík v. v., místopředseda, čp. 252, Bohumír Beneš, účetní mlékárny, čp. 2, Jaroslav Drahokoupil, strojník, čp. 71, Jan Fiala, obchodník, čp. 175, Karel Hovorka, rolník, čp. 181, František Jirsák, strojník pivovaru, čp. 7, Václav Lojda, malíř pokojů, čp. 251, Václav Macák, strojnůdce cukrovaru, čp. 167, Bedřich Málek, rolník, čp. 45, Josef Matucha, strojnůdce cukrovaru, čp. 4, Karel Marek, elektrotechnik, čp. 90, ing. Josef Mikula, rada stát. statků, čp., 275, Jan Popelka, poštovní zřízenec, čp. 69, Václav Sobota, zaměstnanec velkostatku, čp. 190, František Somr, vrchní topič cukro-

varu, čp. 167, František Steklý, rolník a řezník, čp. 64, Fr. Štastný, rolník, čp. 13, Ladislav Tomiška, účetní mlýna Jakub, Fr. Tuzar, rolník a řezník, čp. 112, MUDr. Otto Vitouš, státní obvodní lékař, čp. 172.

V sobotu dne 5. května po poledni volal pražský rozhlas zoufale o pomoc. To byl signál k všeobecnému převratu k revoluci, která v Praze vypukla. Češi v Praze dobývají budovu rozhlasu, aby rozhlas v českých rukou mohl řídit revoluci. Kolem 13. hodiny dostavil se na četnickou stanici v Dymokurech Josef Nezbeda, ředitel měšťanské školy, pověřený předseda RMNV v Dymokurech s nadp. v. v. Karlem Zajíčkem. Přítomni byli četníci. Vrchní strážmistr Josef Mlejnek, praporčík Fr. Kukaň, policejní čekatel Vlastimil Cejnar, kteří se dali k dispozici RMNV. Kolem 14. hodiny zastavil se na stanici též okresní štábní strážmistr Jaroslav Hoďánek a i on se dal k dispozici. Asi o 15. hodině přijel na četnickou stanici poručík Fr. Filip, protiletický důstojník Okresního úřadu v Nymburce, který rovněž se dal k dispozici a byl nápomocen národnímu výboru do 6. května 1945, kdy v ranních hodinách odjel. Dne 5. května o 13. hodině zahájil RMNV v Dymokurech svou činnost veřejně a šlo to nyní ráz na ráz, poněvadž vše bylo promyšleno a do podrobnosti připraveno. Četnická stanice uznána nevhodnou pro trvalé umístění RMNV, poněvadž v zámku byla silná posádka SS a budova četnické stanice přímo pod zámkem. Protože v kanceláři četnické stanice nebyl rozhlasový přijímač, posloucháno vysílání v bytě vrchního četnického strážmistra Josefa Mlejnk, který bydlel v budově stanice. Volání o pomoc vystřídáno hudbou, nejdříve sokolskými pochody, později však německými marši. Nastala nejistota, co se v Praze vlastně děje. V té době došel příkaz a RMNV svolán do obecné školy. Nejdříve dán příkaz k vyvěšení čs. vlajek a praporů, odstranění všech německých nápisů a firem v obci. Rychle zhotovovány pásy v národních barvách a rozděleny hlásícím se občanům, kterým byly ihned přidělovány funkce. Všechny spojovací dopravní prostředky — auta osobní, nákladní a motocykly — zabráný, aby bylo zajištěno okamžité a rychlé spojení v každou denní i noční dobu s okolními obcemi spadajícími do střediska Dymokur, odkud měla být zřízena veškerá revoluční činnost dymokurského okrsku. Dymokurská pošta zajištěna a telefonní službou pověřeni spolehliví a každé oběti a námahy schopní naši čeští lidé, úřednice Zdenka Václavíková, poštovní zřízenec Ladislav Jíše a úředník Stanislav Škoda, dojíždějící na zdejší poštu denně z Městce Králové. Všem třem slouží ke cti, že jsme měli nepřetržitě po všechny revoluční dny a noci ve svých rukou a že zachycovali a znemožňovali všechny hovory, které by Němcům v zámku prospěly a nám uškodily. Jmenovány spojky se všemi obcemi našeho dymokurského střediska a z přihlášených občanů se tvořil strážný oddíl. Dohodou přítomných členů RMNV usneseno, že bude jednáno s německou posádkou SS v zámku o odevzdání zbraní. K tomuto jednání určení: Josef Nezbeda, Karel Zajíček, Karel Marek, Jaroslav Drahokoupil, Fr. Steklý a vrchní strážmistr Josef Mlejnek. Před odchodem do zámku z opatrnosti a z taktických důvodů telefonoval nadporučík v. v. Karel Zajíček nejdříve veliteli zámecké posádky, zdali chce s jmenovanými zástupci a vyjednávací jednati a zaručí-li jim volný a bezpečný odchod. Zámecký velitel Sächtig svolil a bezpečnost zaručil, a proto se odešlo v 17 hodin do zámku k jednání. Úřadovna revolučního národního výboru byla zřízena v místnosti dosavadní obecní kanceláře, protože v obecní škole nebyl telefon a místnost byla příliš malá a mimo to v této místnosti byla zřízena

strážnice. Sächtig přijal vyjednavče ve svém bytě v druhé místnosti napravo od hlavního schodiště v poschodí. Pokoj byl přepychově zařízen. Byli jsme vyzváni k usednutí na divan a židle kolem stolu ihned vpravo od vchodu místnosti. Zdůrazněno, že jsme považováni za hosty a přinesena vodka. Jednání se zúčastnil mimo Sächtiga též jeho zástupce. Jednání vedl nadporučík v. v. Karel Zajíček ovládající perfektně němčinu. I všichni ostatní naši zástupci ovládali němčinu natolik, že jednání mohli sledovat a do něho zasahovat. Nadporučík v. v. vedl celé jednání skvěle, nebojácně, sebevědomě. Z našeho jednání vyznívala jistota a sebevědomí, z německého strach a neodvratný konec. Veliteli Sächtigovi oznámeno obnovení Československé republiky. Vyzván, aby jako velitel cizí branné jednotky složil všechny zbraně. Prohlásil, že bere na vědomí naši žádost, ale jako voják, který má nad sebou vyššího velitele, musí vyčkat jeho nařízení. Radiopřijímač zapjat, aby potvrdil naše tvrzení. Ozvala se však stanice Praha — Mělník, kterou měli Němci dosud ve svých rukou a ta ovšem dodávala Němcům advahu a vyhýbala se pravdivému vylíčení skutečně kritické situace pro Němce. Jednání se protáhlo do 19 hodin, kdy ukončeno dohodou, že budeme stavěti společné stráže s Němci u zámeckých vrat. Další pokračování v jednání se mělo dít v kanceláři RMNV, kam velitel Sächtig slíbil se o 20. hodině dostavit. V čase od 19 do 20 hodin byl před obecnou školou definitivně sestaven strážný oddíl — 3 stejně velké čety — a stanovení velitelé poručík v z. Václav Pšenička, praporčík Fr. Čížek a štábní rotmistr Fr. Vránek. Sídlo hlavní stráže určeno v obecné škole a postaveny tyto stráže: před obecnou školou u hlavní stráže, v mlékárně, v cukrovaru a měšťanské škole, kde byli ubytováni němečtí uprchlíci z Říše. Jednotlivé čety složily přísahu republice do rukou místního vojenského velitele obce Dymokur nadporučíka v. v. Karla Zajíčka. Každý člen strážního oddílu byl opatřen náramenní páskou, aby bylo zřejmo, že je ve službě a že jeho rozkazu musí býti uposlechnuto. Na výzvu rozhlasem byly všechny silnice zataraseny. Na přechod silnice a dráhy u cukrovaru byla z Městce Králové dirigována lokomotiva, která zůstala jako překážka na místě tomtu, protože železniční provoz, právě tak jako silniční, byl zastaven. Poště nařízeno, nespojovati telefonicky posádku v zámku bez povolení RMNV s nikým, takže prakticky byla odřízuta od světa, neboť ze stráže v mlékárně vysílána stále obchůzka kolem zámeckého parku. Výzbroj našich stráží, hlídek a obchůzek byla nedokonalá, nedostatečná, primitivní. Lovecké pušky, několik revolverů, před Němci uschovaných, to bylo vše.

V umlouvenou hodinu se zámecký velitel do naší kanceláře nedostavil k dalšímu jednání a oboustranně byly stráže naopak zesíleny. Většina členů RNV byla shromážděna v kanceláři a sledovala jednak zprávy rozhlasu, jednak byla zaměstnávána přicházejícími spojkami. Zařízeno bylo tlapačem informování místního občanstva, které bylo v napětí vzhledem k nevyjasněné situaci a hromadilo se před obecní kanceláří. Ve 23 hodin byl vyzván, dle rozhlasových direktiv, velitel SS Sächtig v zámku telefonem kategoricky, aby do 24. hodiny tj. do půlnoci složil zbraně, jinak že s nimi bude jednáno jako s bandity. Také této výzvě nebylo vyhověno, a proto byla nařízena zvýšená pohotovost všech našich stráží. Tak jako RMNV byl stále po celou noc v činnosti, tak také celá posádka v zámku nespala a snažila se navázat spojení s některou vojenskou částí a v jednu hodinu po půlnoci (6. 5.) poslali svého kuchaře Fábera, původem Slovák z Bratislavy, aby v přestrojení (do civilního obleku

se snažil proniknout řetězem našich stráží, což se mu však nepodařilo. Byl chycen a přiveden naší stráží před RMNV.

Fáber po předvedení ihned byl podroben výslechu. Vysvětloval své převlečení do civilu a snahu vzdáliti se ze zámku tím, že chtěl utéci. Byl předán četnické stanici a tam zůstal do rána, odkud si ho odvedli SSmani do zámku, když se o něm dozvěděli. V cukrovaru byl umístěn oddíl 6 železničních zaměstnanců říšských drah s auty a pojezdovou dílnou. Tito spali v autech a byli ozbrojeni puškami, revoly a ručními granáty. Naše stráž v cukrovaru vedená strojívcem Václavem Macákem a malířem Václavem Lojdou vyzvána, aby je odzbrojila a auta ukryla mimo cukrovar, což se také asi ve 2 hodiny v noci stalo. Ráno v 7 hodin silně ozbrojená hlídka SS si odvezla 6 železničářů rovněž do zámku, v čemž jim nebylo bráněno. Protože jednotlivci z uprchlíků v měšťanské škole se snažili navázat spojení se zámkem, bylo jim to zakázáno. Původně byli v měšťance ze zámku 2 SSmani s telefonem, ale sami své místo opustili. Telefon byl ponechán. Velení a rozhodování ve škole svěřeno odbornému učiteli Jaroslavu Ritterovi. Ještě dopoledne 6. 5. byl RMNV vyzván telefonicky ze zámku k dalšímu jednání, to však bylo odmítnuto s odůvodněním, že nesplnili dané ultimatum a že i jinak se chovají k nám nepřátelsky. Asi v poledne došla od našich hlídek zpráva, že od Nouzova přijíždí po silnici vyzbrojené auto s Němci, kteří odstraňují překážky na silnici (měli k tomu účelu na auto namontovaný jeřáb) a střílejí ihned kolem sebe do lesa, pakli zpozorují v lese sebemenší nějaké podezřelé hnutí. Okamžitě bylo dirigováno všechno volné mužstvo strážného oddílu k cukrovaru a to část Hájkem, část podél státní silnice směrem na Jičín. Předseda RMNV Josef Nezbeda a vojenský velitel Karel Zajiček se odebrali rovněž k cukrovaru. Než došli na místo příjezdu, bylo již slyšet rány z pušky a krátká série z kulometu. Když jmenovaní dorazili na místo, snažili se právě asi 2 vojíní—letci odstraniti ze silnice lokomotivu. Energickým zásahem a jednáním nadporučíka Zajička podařilo se shromáždit celou posádku auta a to jednoho nadporučíka a 10 mužů. Při předchozí přestřelce byl raněn do pravého stehna Josef Nejedlo z Dymokur č. 72. Byl okamžitě odnesen, poskytnuta mu první a lékařská pomoc, odvezen do nemocnice v Městci Králové, kde 9. 5. zranění podlehl a dne 11. 5. slavně s vojenskými poctami rudoarmějců pohřben na dymokurském hřbitově. Z Němců nebyl nikdo raněn, poněvadž naši střelbu neopětovali. Auto se zmíněnými Němci přijelo z Rožďalovic. Nadporučík byl vyzván, aby auto i výzbroj nám předal, nechtěl, odmítal, ale nadporučík Karel Zajiček skvěle vedl jednání a pohrozil, že s Němci těmito bude jednáno jako s bandity, poněvadž na základě ultimata měli už včera do půlnoci kapitulovat. Z kanceláře hospodářského družstva na nádraží docíleno telefonické spojení s Revolučním místním národním výborem v Rožďalovicích, který obratem sdělil, že Němci už Rožďalovice opustili. Zmíněný německý nadporučík byl jako chlapec „na handlu“ v Rožďalovicích u kapelníka Chromovského. Pod dojmem těchto zpráv a když mu bylo líbeno, že budou všichni odsunuti do Rožďalovic, předal auto i všechny zbraně do rukou RNV. Konečně jsme měli nějaké zbraně! Na jednom nákladním autu s doprovodem osobního auta jsme dopravili odzbrojené Němce do Rožďalovic a tam předali do školy, kde byli soustřeďováni. Odevzdal je tam nadporučík Karel Zajiček, který si vyžádal od RNV v Rožďalovicích zbraně. Obdržel jeden lehký kulomet a 4 bedny pancéřových pěstí. Na zpáteční cestě z Rožďalovic byli naši varováni před

jednou německou pancéřovou divizí, která postupovala z Milovic na Rožďalovice. Později došla zpráva, že Rožďalovice byly znovu Němci obsazeny. Situace se podstatně zhoršila. Obcí projížděla německá auta a Němci si zbraněmi vynucovali průjezd. Proto jim nebylo bráněno. Z celého okolí přicházely neutěšené zprávy, a proto ve večerních hodinách bylo se zámek zahájeno znovu vyjednávání Josefem Nezbedou, Karlem Zajíčkem a Fr. Steklým, ovšem bezvýsledně. V noci ze 6. na 7. května se sice nepříhodovalo nic významného, ale v časných hodinách dne 7. května si přijeli němečtí ozbrojení vojáci z Rožďalovic s posilou pro auto a jim odebrané zbraně. Vzhledem k špatné situaci v okolí, a v zádech SS v zámku, nebylo možno se postavit na odpor, a proto všem jim bylo vydáno. Průběhem dne též dovoleno německým uprchlíkům z měšťanské školy, aby se samostatně odsunuli. Odpoledne v 16 hodin byla ustavující schůze RNV, kde předsedou zvolen Josef Nezbeda, místopředsedou nadp. v. v. Karel Zajíček a současně místním vojenským velitelem, zvoleni další funkcionáři a všichni členové složili přísahu do rukou Josefa Nezbedy. Velmi důležitou v této době byla otázka zásobování a vedení zemědělské komise, jež svěřeno Fr. Tuzaroví, č. 112. Všichni vedoucí místních průmyslových závodů a úřadů složili rovněž přísahu věrnosti republice do rukou předsedy Josefa Nezbedy. Před obecním domem, kde úřadoval RMNV byl v těchto revolučních dnech vždy od rána pozdě do noci shromážděn lid z celé obce. Výsledek jednání s posádkou v zámku nespokojoval dymokurské občanstvo. Pochopitelně vždy v první řadě nespokojoval nás, kteří jsme vyjednávali. Padly i nerozvážené hlasy, které žádaly útok na zámek. Předseda Josef Nezbeda zapřísahal a varoval před fanatickou nerozvážeností, vždyť posádka v zámku byla dokonale a skvěle vyzbrojena a my beze zbraní. Podařilo se mu nespokojeince uklidnit. Vždyť by to byla vyložená sebevražda, vedení bezbranných občanů na jatky. Ve 20 hodin bylo znovu vyjednáváno se zámek, ale pouze s tím výsledkem, že velitel dal písemné prohlášení, že nic nepodnikne bez vzájemného dorozumění. Odpoledne tohoto dne se dostavili z Poděbrad zástupci tvořícího se okresního národního výboru, dále kapitán Radhauský a pobočník oblastního německého velitele z Kolína. Šli přímo do zámku, kam pozváni dodatečně i naši zástupci Zajíček a Nezbeda. Touto návštěvou se mělo docílit, aby nedošlo ke zbytečným incidentům. Vyšlo najevo, že v Poděbradech jsou na tom ještě hůře jak my, poněvadž tam všechno bylo v rukou Němců a ústupky jsme docílili větší než oni. Bohužel měla tato nevyžádaná návštěva jednu stinnou stránku. Místo, aby docílila něčeho pro nás, dala příležitost zmíněnému pobočníku německého velitele z Kolína, aby se dozvěděl, jaká je situace zdejší posádky v zámku. Sächting mu naznačil, že není pro ně růžová, protože jsme odřízli nejen telefonické spojení se světem, ale i jinak jsme nikoho nepropustili, dokonce jsme jim uzavřeli na čas i přívod vody a světla. To stačilo, aby pobočník pochopil a dle toho jednal. Dne 8. 5. 1945 kolem páté hodiny ranní, kdy byla na všech našich strážích pochopitelná únava, protože většina nespala, přijelo do Dymokur na dvou autobusech z Kolína asi 60 mužů od SS-standarty „Totenkopf“, silně ozbrojených automatickými zbraněmi, odzbrojilo naše strážě a každého, kdo byl venku, sebrali a hnali do zámku a tam na nádvoří postavili čelem ke zdi se vzpaženými rukama. Němci sebrali hasičskou stříkačku před zámek a obsadili prostranství zámku. Přepadli naši strážníci v obecné škole, stráž vyhnána na prostranství před školu, byt řídící učitelky Lidie Radimské demolován

a vykraden. Poručík Václav Pšenička, velitel stráže, udeřen pistolí do čela, Fr. Hlaváček ml. byl též veden pistolí do čela, Pavel Holeček zpolíčkován a Josef Slavík pokopán vojny SS. SSmani byli opilí, řvali jako dravá zvíř, vnikali do okolních bytů, které vykrádali. Útokem, za silné střelby ze samopalů a řvaní, přepadli kancelář RNV v domě č. 87, kde sebrali Josefa Nezbedu, kterého tlčením pažbou donutili, aby dal ruce vzhůru. Pak ho vedli na silnici k transformátoru, kde s ním nasedli na dymokurskou hasičskou stříkačku s rozkazem: „Ke všem členům revolučního národního výboru!“ Znamenalo to, všechny je zatknout. Jelo se do bytu nadporučíka Karla Zajíčka, č. 252, který k ránu odešel domů ulehnout. Když tam přijeli, řevem probudili spící. Paní Adéla Zajíčková, matka nadporučíka, padla do mdlob a trvalo to dosti dlouho než se nadporučík Zajíček ustrojil. Předseda Josef Nezbeda proto určil nadporučíka Karla Zajíčka, poněvadž ovládal perfektně německou řeč. Němci nasadili nadporučíka Zajíčka na stříkačku. Rozkaz: „Dál!“ Jelo se k dalším členům revolučního národního výboru, k zemědělskému radovi ing. Josefu Mikulovi, čp. 275, který rovněž perfektně ovládal němčinu. Tam zase boží dopuštění. Radovi se probouzejí, paní radová lomí rukama, rada se pomalu strojí. Předseda Josef Nezbeda žádá paní radovou o „čišku proti nevolnosti“. Paní radová přináší slivovici, dá si říci i strážný Němec, kterého Nezbeda žádá, aby si mohl odskočit na „velkou stranu“. Němec svoluje. Nezbeda za sebou zavírá na klíč a do klozetu mizejí sestavované kapitulací podmínky pro zámeckou posádku. Rada Mikula zatím ustrojen nasedá na stříkačku. Rozkaz: „K dalším členům revolučního národního výboru!“ Jedeme směrem ke vsi, ale když přijíždíme k obecné škole, k můstku (na něm se válejí školní housle, kostkový cukr ze školní stravovací akce) běží německá spojka ze zámku proti nám, abychom už jeli, že není čas. Zatím co tato část vojnů SS zatýkala Nezbedu, Zajíčka a Mikulu, držela naše stráže u zdi na zámeckém dvoře jiná část vojnů „Totenkopf“, ještě s několika muži zámecké posádky střelila mezi domy v Dymokurech a prohledávala příbytky klidných občanů. Okna poštovního úřadu byla prostřílena. Na prchající manželku vrchního četnického strážmistra Josefa Mlejníka a jeho 9letou dceru Věru bylo čtyřikrát vystřeleno a jen náhodou nebyly zasaženy. Do oken četnické stanice bylo střeleno, vrátka u plotu vyvrácena, u domovních dveří utržena lišta a pomocí motyky, kterou našli na dvoře stanice, pokoušeli se vypáčit domovní dveře. Odcizili 3 motocykly, které měly naše spojky: dozorcí finanční stráže Josefou Safránkovou z Dymokur, stavitele Františku Kakošovi z Činěvs a šoferovi Ant. Dvořákovi z Dymokur. Prohledali byt penzisty Vl. Svobody, kde odcizili několik buchet a Fr. Šafaříka, vedoucího Baťovy prodejny, kde spící vyhnali na chodbu domu. Obuvnickému pomocníkovi zde odcizili zlaté hodinky. I na ulici ukradli jedny hodinky a peníze s taškou. Jedeme tedy na hasičské stříkačce do zámku. Tam na nádvoří posádka SS připravena k odjezdu, naše stráže asi 60 osob obrácených ke zdi a ruce vzhůru. Co bude? Situace napjatá a nedá se čekat nic dobrého. My beze zbraní a Němci ozbrojeni po zuby! Tady jsme si jasně dovedli představit, jak by dopadl útok na zámek, kdyby k němu bývalo došlo, a proto k němu nesmělo dojít, neboť jsme stav zbraní v zámku přesně znali. Zprávy o stavu zbraní podával Karlu Markovi jeden Němec. Měli desítky automatů a kulometů.

Hejtman SS z Kolína, který svého času byl zde též krátkou dobu velitelem, je opilý právě tak jako všechno jeho mužstvo, žvýká v zubech nedopalek doutníku a konečně

ze sebe souká: „Vy svině české! Zaslouhováli byste, abych Vás dal postřílet, poněvadž jste se postavili se zbrání v ruce nám na odpor. Neučiním tak, poněvadž by z vás v prvních dnech svobody nadělali národní mučedníky. Budete mít svobodu, přijdou sem Rusové, a proto Vám přeji, aby s Vámi zacházeli, jako zacházeli s námi. Při našem odjezdu se ani nepohněte!“ Na naši žádost vrátili jedny ukradené hodinky obyčejné a peníze s taškou (asi Kčs 2 000,—) s hejtmanovou poznámkou, že německý voják nekrade! Nasedli na auta, na ukradené naše i své motocykly, na ukradenou hasičskou stříkačku, když dříve rozstříleli jeden porouchaný motocykl. S nimi nasedl i na smrt bleďý Rudolf Hölzel a železničáři z cukrovaru, celá zámecká posádka a po 7. hodině odjeli k Poděbradům. Měli velmi naspěch. V zámku zanechali vše, co s sebou nemohli vzít. Prakticky tedy všechno, poněvadž na auta kolínských nebylo možno nic vzít mimo posádku a to nejnnutnější. Zámečtí neměli vlastních aut. Předem připravené vozy s koňskými potahy a upravenými dřevěnými střechami s materiálem, zavazadly a hlavně s jídlem, zanechali na místě. Po jejich odjezdu rozešli se všichni naši domů, aby upokojili rodiny, protože střelbou a zatýkáním byl způsoben rozruch v celé obci a obava o osudy sebraných. Členové RNV se scházeli v obecní kanceláři a někteří byli určeni do zámku (Karel Zajíček, Josef Matucha), aby tam dali vše do pořádku. Nejdříve bylo vyhledáno na zanechaných vozech a zámku samém vše, co by podleho zkáze, tj. jídlo. Valná část byla odvezena do Prahy, která žádala jídlo hlavně pro nemocnice. Celé půlky vepřového masa předány místním řezníkům, mouka do mlýna Jakub. Ostatní materiál byl tříděn. Koně, vozy, řetězy, postroje, řemeny, lana atd., odváženy do dvora, kde je převzal rada ing. Josef Mikula. Jiné věci uskladňovány v místnostech zámku, kde bylo vše za pomoci žen dáno do pořádku. Nalezené kuřivo přiděleno strážím. Celý den projížděly obcí německé jednotky všemi směry, uprchlí zajatci ruští a francouzští. Dle možností bylo zajatcům ve všem vyhověno, dáváno jim víno na cestu. V lesích u Nouzova a Viničné Lhoty je slyšet střelbu, jelikož partyzáni několikrát obsadili Rožďalovice, odkud byli vždy zase německým vojskem vytlačeni. Telefonický spojení nás stále nově informovalo. Provoz na silnici byl všude velký a rušný. Noc na 9. květen minula celkem klidně, ačkoliv ruch na silnicích byl stále ještě velký, ba možno říci, že to byl chaos. K ránu projíždějící německé jednotky byly již odzbrojeny. Naše čtyři již zabírají vojenská osobní auta, motocykly a kola, kterými se brzy zaplnilo zámecké nádvoří. Němce posíláme pěšky k Poděbradům. Všechny žene strach před Rusy a chtějí se dostat do rukou Američanů. Vozidla seřazována tak, aby nepřekážela a z naložených věcí vybírány hudební nástroje, dalekohledy, fotoaparáty, radioaparáty jak přijímací tak vysílací a ukládány v zámku do skříně. Věci, výstroje skládány do přízemních skladišť a soukromá zavazadla uskladňována zvlášť v jednom pokoji. Nalezené lovecké pušky jsou soustředěny v jedné skříně. Potraviny byly tříděny a ve sklepě vedle kuchyně v regále srovnány. Na této práci se podílela řada pracovníků a i ženy. Tato práce byla prováděna nejen celý den 9. května, nýbrž i příští den 10. května 1945. Množství zabaveného materiálu a aut bylo již tak veliké, že zámek byl doslovně napěchován. Auta již nemohla být zabírána, takže po prohlídce byla propuštěna dále. Transporty prchajícího německého vojska od Jičina proudí nepřetržitě. Německé vojsko je zablácené, roztrhané, vyhladovělé, uléhá do příkopů u silnic, polí a lesů. Jsou to poslední trosky rozdrčené fašistické armády, která chtěla dobýt celé Evropy a celého

světa. Ráno toho dne na zoufalé volání pražského rozhlasu o pomoc dorazil ruský maršál Koněv z příkazu generalissima Stalina s tanky od Berlína do Prahy na pomoc barikádníkům, rozdrtil poslední hnízda německého odporu a Prahu zachránil před zničením. Tím byla druhá světová válka skončena. Asi ve 21 hodin projelo obcí první auto Rudé armády. Dne 10. května jsme čekali netrpělivě vítězné ruské vojsko. „Na lávkách“ bylo plno lidí od nás i z okolí, aby přivítali vítězné rudoarmejce. Po silnici stále proudí němečtí vystěhovalci, bosí a vychrtlí němečtí vojáci „železné nepřemožitelné armády“. Otázka zní, zda přijedou Rusové do Dymokur? Uvidíme je vůbec? Tak jsou otázky jedna za druhou. Až v 8 hodin večer přijelo od Jičína první auto a tanky našich osloboditelů. První auta zastavují před slavobránou s ruským nápisem na křižovatce Nouzov — Činěves — Rožďalovice. Nápis upravil odborný učitel Ladislav Wirt. Z prvního auta vystupuje major Rudé armády a provolává slávu prezidentu Benešovi, generalissimu Stalinovi a generálu Svobodovi. Přichystané koláče přineseny a k počtě přivezeno i pivo z pivovaru. Přivítání bylo velmi srdečné. Po občerstvení odjely první jednotky směrem ku Praze. Jedenáctého května 1945 jednotky Rudé armády téměř nepřetržitě od Jičína přijíždějí a projíždějí. Nevařilo se, nejedlo se, nepilo a na krmení dobytka se zapomnělo, protože všechno občanstvo vítalo nové a nově přijíždějící ruské jednotky. Na silnici všude plno. Jedou tanky, motorizované dělostřelectvo s nádhernými výstavními koňmi, šestispřežení, vozatajstvo, auta nákladní i osobní. Tak to šlo den co den a i v nocích do 14. května 1945. V tyto dny dány do oběhu nové peníze a upraven poměr k ruskému rublu: jeden rubl — Kčs 5,50. Toho dne pořádána místní oslava k ukončení války a našeho vítězství. V 6 hodin ráno budíček kapelníka Páska. Hudba prošla celou vsí a vesele vyhrávala. V 9 hodin mohutný průvod od obecné školy prochází celou vsí a dochází na sokolské cvičiště. V průvodě jdou všichni občané, všechny krojované spolky. Slavnosti na hřišti jsou přítomni dva ruští důstojníci. Proslov přednesl předseda RNV Josef Nezbeda. Promluvil krátce i jeden z přítomných důstojníků a zdůraznil družbu obou našich národů slovanských a bratrských. Děti měšťanské školy zazpívaly sborově písně české i ruské. Státní hymnou slavnost zakončena. Odpoledne konán pohřeb padlého bojovníka Josefa Nejeda. Nad otevřeným hrobem promluvil o padlém hrdinovi a s ním se rozloučil předseda RNV Josef Nezbeda. Nad hrobem vypálena trojicí ruských vojáků čestná salva ze samopalů (72 ran). 12. 5. 1945 přijeli do Dymokur Rusové s posádkou. Převzali zámek s veškerým tu jsoucím válečným materiálem, ubytovali se v zámku, ve staveních, v obou školách a okolních lesích v Nouzově, na Bříství, v Černé Hoře, ve Svidnici, v Činěvsi a i v dalších vzdálenějších obcích. Celkem asi 50 tis. vojáků. V lesích budovali přístřeší z lesního dříví a z prken od firmy A. Vančura Křinec. Místním velitelem v Dymokurech byl major Drobov, který bydlel v Bendově domku u hotelu. V panském domě po Rudolfu Hölzelovi bydlel generál. Jezdili volně na krmení pro koně na lucinu, jetel a na luku. Po několika dnech bylo sečení zorganizováno zásluhou Fr. Tuzara, č. 112. Všude bylo rušno v domech, všude bylo veselo. Došlo tu i tam k nedorozumění, když vodka rozproudila trochu více krev. Taková nedorozumění byla likvidována u majora Drobova. Dobrymi tlumočníky pro ruský jazyk a stále nám k ruce byli Jan Popelka, Josef Lukavec a Vladimír Drozen. Rusové tu pobýli přes 4 týdny a když odjeli, bylo bez nich první dny smutno.

Obecní kronika

Hasina

Revoluční národní výbor vznikl 24. dubna 1945 tajným ustanovením a jeho předsedou byl Eduard Sluka až do 24. 5. 1945, kdy byl zvolen nový národní výbor a dosavadní starosta zrušen.

Sovětsí vojáci přišli do vesnice v noci z 10. na 11. května 1945, ráno je vítala celá vesnice.

Obecní kronika

Hořany

Ilegální revoluční NV v Hořanech ustaven nebyl.

5. května 1945 — pražské povstání. Všichni jsme jednotni, máme před sebou jeden cíl — osvobození. I u nás v obci příslušníci požárního sboru zajišťují obranu a ochranu vesnice. Byly sestaveny hlídky, spojky se sousedními obcemi, zajišťuje se pořádek. V neděli 6. května se sešli zástupci obce Hořan v hasičské zbrojnici, kde byl podle pokynů České národní rady utvořen první místní národní výbor. Celkem bylo zvoleno 12 členů nového MNV. Podle politické příslušnosti: 5 členů KSČ, 2 členové Československé strany socialistické, 5 bezpartijních, z toho bylo 7 dělníků, 3 rolníci, 2 ostatní. Národní výbor vystoupil poprvé 6. května. V odpoledních hodinách seznámil občany s úkoly NV, pomohl při udržování pořádku ve vesnici. Prvním předsedou byl Václav Flugr, tovární dělník.

První setkání našich občanů s Rudou armádou bylo 9. května 1945, kdy ráno volali telefonem z Poříčan: „Rudá armáda projíždí auty na pomoc Praze“. Kdekdo, mladý, starý, každý pospíchal, aby spatřil osvoboditele. Když jsem spatřil prvé auto s rudoarmejci, viděl jsem hned, jak nám Němci lhali, když nám denně hlásili, jak jsou Rusové bídně živeni a oblékáni. Na vlastní oči mohl každý vidět rozdíl mezi vojáky Rudé armády, kteří byli plni života a mezi zbytky rozedrané, zbídačené německé armády. 9. května odjelo auty Rudé armády i několik dobrovolníků z Hořan na pomocné práce do Prahy. Dne 12. května přijel do Hořan oddíl Rudé armády s velitelem, kapitánem Želtovem. Rudoarmějci se zdrželi v obci přes noc do neděle 13. 5. 1945. Přivítání byli předsedou národního výboru V. Flugrem. V sobotu večer byla uspořádána taneční veselice, první po šesti letech války. Tlumočnicka dělal Adamec J. a Šmejkal Otakar, i když většina lidí se docela dobře s našimi osvoboditeli dorozuměla bez cizí pomoci. Byla to srdečná beseda a nechybělo ani bohaté občerstvení. V neděli 13. 5. mělo být v obci ubytováno asi 1000 ruských vojáků, ale v důsledku volání českého pohraničí o pomoc, museli rychle odjet. 27. 5. za vesnicí nouzově přistálo letadlo se třemi sovětskými letci, kteří zůstali v Hořanech přes noc. Zanechali po sobě zápis v pamětní knize sboru hasičů, (přeloženo):

„Po osvobození československého lidu Rudá armáda na hlavu porazila okupanty fašistického Německa. Jednou provždy ukázala celému světu, jak je třeba porážet vychloubačná fašistická vojska a být na straně mírumilovných národů Evropy“.

technický lejtěnant Morozov

„Po skončení války se Rudá armáda přátelsky setkala s národy osvobozeného Československa, vřele vítajícího ruský národ a Rudou armádu. Fašistická sběr konečně je na hlavu poražena, československý národ v klidu děkuje a zdraví Rudou armádu“.

seržant Kravcov

„Po skončení vojny československý národ přátelsky vítá Rudou armádu“.

seržant Artěmjev

Obecní kronika

Kronika sboru dobrovolných hasičů

Hořátev

5. května — v obcích se tvoří revoluční národní výbory, také v naší obci. Členy jsou: předseda Josef Suchánek, topič drah, člen KSČ, Bohumil Houška, učitel, bezpartijní, Štěpán Zelinka, dělník drah, KSČ, Matuška Jindřich, Jaroslav Kubíček, rolník, č. 49. Jsou sestaveny hlídky a čeká se, co bude dál. 3. května 1945 veřejné vyhlášení národního výboru, odstoupení bývalého starosty a členů zastupitelstva.

11. května přichází do naší obce tzv. elitní tankový oddíl Rudé armády. Je ubytován v sokolovně i po rodinách. Obyvatelstvo je upřímně vítá, snáší jim co může, přáteli se s nimi. Národní výbor jim také vychází vstříc, uvolňuje jim dříví, uhlí, maso, brambory, krmení pro potahy.

Kronika MNV, str. 89, 90

Hradištko

V měsíci dubnu jeví se již dokonale pád vychloubačné Německé říše na všech stranách, Německá vojska jsou nenávratně uvržena do zkázy. V obci samé dochází souběžně k událostem v Praze a v Nymburce dne 4. 5. 1945 ustavením revolučního národního výboru, ve kterém byli tito občané: Jan Košíř st., František Bratt, Josef Tryhuba, Josef Mikeš, Jan Malý, ing. Václav Vejz, Josef Malý, stavitel.

Kronika obce, str. 17-21

Hronětice

Pražské povstání dne 5. května letělo rychlostí blesku po všech českých městech a vesnicích. Do Hronětic došly první zprávy o povstání pražského lidu již v sobotu dopoledne dne 5. května. Místní občané shlukovali se v menších skupinách na ulicích a živě rozprávěli o nadcházejících okamžicích znovuosvobození. Tabule s německými nápisy na škole, kempeličce, hostincích, obecním úřadě, obchodě i jinde byly dne 5. 5. strženy a nahrazeny českými nápisy. Po dvou dnech byly německo-české tabulky z příkazu německého velitele opět vyvěšeny na původní místo. Ihned po pražském povstání byl utvořen ve zdejší obci revoluční místní národní výbor, který převzal veškerou pravomoc za bývalé obecní zastupitelstvo. První schůzi se sešel hned 5. května večer v hostinci Bohumila Faltysy. Tuto schůzi RMNV svolal Bohumil Faltys. Přítomni byli: Boh. Faltys, Vilém Hrubý, Fr. Kašička č. 24, Josef Král č. 25, Josef Živůstka č. 55. V příštích dnech byl RMNV rozšířen a povolání ještě tito občané: Fr. Eliška č. 58, Josef Horáček č. 15, Josef Krojídlo č. 4, Fr. Křovák č. 8, Fr. Litora č. 55, Václav Málek č. 22, Josef Vacek č. 48. Dne 6. května vyjednávali zástupci MNV (Bohumil Faltys, Fr. Kašička, Josef Král a Vilém Hrubý) s velitelem zdejší německé posádky, aby jeho vojsko složilo zbraně. Německý velitel odmítl tak učinit do rukou civilistů, ale přislíbil, že německé vojsko, nebude-li napadeno, nepodnikne žádnou akci a nebude mařit práci revolučního národního výboru. Vskutku k žádnému incidentu nedošlo a dne 9. 5. o 5. hodině ranní opustil letecký oddíl zdejší obec. Před svým odletem zničili Němci všechna auta, vozy, zbraně,

náboje a jiný vojenský materiál. Po té ihned občané vyvěsili čs. vlajky a očekávali příjezd Rudé armády. Celkem lze říci, že revoluční dny v květnu 1945 proběhly v Hroněticích klidně, k žádnému incidentu nedošlo a zraněn rovněž nikdo nebyl. Do Hronětic přibyla Rudá armáda až v polovici května, kdy se z části vracela od Prahy.

Obecní kronika, I. díl, str. 198-201

Hrubý Jeseník

Asi v polovině dubna 1945 byl ve vsi ustaven ilegální revoluční národní výbor. Jeho členy byli: Rudolf Klapka, řídicí učitel, Josef Šáfr, rolník, Fr. Balda, dělník, Fr. Moc, dělník, Fr. Batala, učitel, Václav Vortel, rolník, Josef Horáček, rolník, Škoda Václav, dělník. První schůzi NV svolal Rudolf Klapka do bytu v národní škole dne 5. května asi v půl čtvrté odpoledne. Na této schůzi byl též R. Klapka zvolen předsedou. Asi ve 4 hodiny odpoledne byly v obci vyvěšeny vyhlášky o bezpodmínečné kapitulaci Německa. Činnost RNV spočívala hlavně v tom, aby udržel pořádek v obci ve dnech revoluce. Nově zvolený předseda MNV úřadoval v hostinci u Chlíbků. Tam byl vlastně ve dnech revoluce přenesen hlavní stan, odtamtud se vysílaly spojky a hlídky. Rudé armády jsme se dočkali dne 9. 5. 1945 asi v půl dvanácté. Za zvuků řízného pochodu sestoupili sovětsí vojáci z auta, naši občané je obstoupili, objímali a provolávali jim slávu. nechyběly ani slzy radosti! Rusky je přivítala místní rodačka, vysokoškolačka Marie Nedbalová, která jim potom dělala tlumočnici.

Kronika obce, str. 152-154

Chleby

Do čela revolučního národního výboru byl zvolen Fr. Sturc. Členové: Pečenka Antonín, dělník, zástupce předsedy, Kopáček Josef, rolník, Novák Josef, rolník, Hliněný František, truhlář, Kadavý Josef, rolník, Antonín Václav, rolník, Musil Josef, tesař, Kuchařík Jindřich, dělník, Svoboda Václav, dělník, Slabina Jaroslav, strojní zámečnick, Hofman Josef, č. 48, rolník, Včelka Josef, domkář, Bernát Karel, dělník, Horký Václav, truhlář. I v naší obci byly připraveny vozy naložené kamením a hlínou, aby se mohly včas podle potřeby postavit na silnicích jako překážka proti prchajícím německým autům a tankům. Leč nebylo jich třeba. Občanské hlídky byly vyzbrojeny a hlídkovaly pilně ve dne v noci. Zbraní se našel dostatek. Měli jsme i protitankové pěsti.

Do naší obce přijela Rudá armáda dne 12. 5. a její vojáci se umístili v osadě Draho. V samotné obci Chleby vůbec umístění nebyli. Radostně vítali jsme naše osvoboditele. Byli to muži 20-35 letí, dobře živení a oblečení. V Drahu byla umístěna jedna motorizovaná baterie polního dělostřelectva. Byli ubytováni po staveních. Bylo několik občanů, kteří uměli trochu rusky z první světové války. Nebylo konce vypytování se jedněch druhých. Byli ukáznění a velmi disciplinovaní, takže za dobu třínedělního pobytu v osadě nebylo vůbec stížností a nedorozumění. Setrvali v osadě Draho až do 4. června, kdy k našemu zármutku odjeli na cestu do své vlasti. Bylo smutno po jejich odchodu, zvláště večer, když již se neozývala jejich harmoška a zpěv z násvi.

Obecní kronika, str. 287-281

Choťánky

Revoluční národní výbor: Špaček K., Opřátko J., Bacílek F., Wurm V., Kříčka V., Novotný J., z toho: tři dělníci, 2 rolníci, 1 ostatní. Dne 5. 5. 1945 o 2. hodině odpolední dostavil se do obecní úřadovny řídící učitel K. Špaček, který byl pověřen přípravnými pracemi pro utvoření MNV. Zavolal si starostu obce F. Chvalovského a předložil mu pověřovací listinu od ONV pro okres Nymburk, jehož ustanovení bylo schváleno naší jedinou zákonnou vládou v Košicích a řekl mu, že dnešním dnem přestává fungovat obecní zastupitelstvo a že veškerá moc přechází na předsedu MNV K. Špačka a následující členy MNV.

Opravdová radost nastala ve středu 9. května, kdy v ranních hodinách se objevily od Hradce nákladní a osobní auta Rudé armády.

Obecní kronika, str. 50-52

Chotěšice

V době od 5. do 22. května se nevyučovalo, protože jsme prožívali dny osvobození z německé okupace. Dne 5. 5. rozlétna se jako blesk zpráva o pražském povstání. Občané stavěli v noci na silnici barikády. Pro udržení pořádku byly sestaveny hasičské služby po 4 mužích. Jinak byl v noci klid. Na výzvu čs. rozhlasu o pomoc byla v obci provedena sbírka poživatín. Hlavně se sbíraly brambory, mouka, maso a sádlo. Celkem se sebralo 30 q potravin. V Praze tekla krev. Okupanti vraždili a pálili a chvílemi se nám zdálo, že Pražané v nerovném boji podlehnou. Situace se v Praze každou hodinu horšila, neboť nastával nedostatek střeliva. Nad Prahou ležel těžký mrak zkázy a pomoc z venčí nepřicházela. Teprve 9. května se rozjásal celý národ, když do Prahy přijely první tanky Rudé armády a v krátké době rozmetaly hnízda německého odporu. V této době již přijížděla na křižovatku státní silnice auta plně obsazená Němci, kteří prchali před Rudou armádou. Byli mezi těmito německými uprchlíky i němečtí vojáci, ale bez důstojníků, poněvadž tito strhali všechny hodnosti a vyznamenání a zahazovali je do příkopů. Již mezi nimi nebyli žádní „hrdinové“. Všichni byli prostí „nevinní“ vojáci.

Dne 10. 5. projížděla po státní silnici od Kopidlna auta Rudé armády. Na křižovatce byla postavena slavobrána. Jásání a vítání se s bratry Rusy nebralo konce. Dne 12. 5. museli ves opustit němečtí uprchlíci. Bylo to při projíždění vozatajstva Rudé armády, které se zde zdrželo pouze přes noc. Dne 25. 5. přijelo do obce dělostřelectvo Rudé armády. Ve škole podél fary byly zřízeny sovětské kanceláře. Mužstvo spalo za školou, důstojníci spali po staveních. Děla byla srovnána na louce za školou a koně byli ustájeni nahoře v chotěšickém dvoře. Po dobu pobytu sovětského vojska byla ve škole o kolem ní čistota a pořádek. Vyučování ve škole nebylo rušeno, poněvadž hlavní budova s přístavkem nebyly obsazeny vojáky. Bratři Rusové nezaháleli. Cvičili na hřišti a měli dokonce svůj biograf, do kterého nás také zvali. Byli to upřímní chlapi, a proto jsme se s nimi brzy spřátelili. Zajímaly nás jejich zážitky z války a zprávy o jejich rodné vlasti. Dne 10. června jsme se se sovětskými vojáky rozloučili. Přišlo mnoho lidí. Mnozí s nimi šli až na křižovatku. V obci nastal zase normální život a lidé se dali do pilné práce, protože v polích bylo mnoho zameškáno. Jen prapory, které ještě vlály na budovách, připomínaly pohnuté dny našeho osvobození.

Obecní kronika, str. 38-40

Jikev

Dne 9. 5. ve středu se dovídáme z rozhlasu, že Praha je osvobozena. Na rozkaz generalissima Stalina přijela od Berlína kolona tanků vedená generálem Sovětského svazu Koněvem a Rybalkovem. Němce porazila a Prahu od okupantů osvobodila. Té radosti a jásotu, že již panství německých nacistů je učiněn konec! V naší obci byly ihned vyvěšeny prapory státní, postaveny slavobrány a čekalo se na příchod našich osvoboditelů. Týž den ozvala se silná detonace z Milovic, kde Němci vyhodili do povětří skladiště munice a jiné vojenské objekty, aby nepřišly do českých rukou. Dne 10. 5. dopoledne projelo Jíkví několik německých tanků s bílými praporky, několik povozů s vystěhovalci.

11. 5. jsme vítali první naše osvoboditele. Přijela hlídka o dvou mužích, kterou jménem obce uvítal starosta s představenstvem na obecním úřadě. Potom projížděly obcí celé oddíly Sovětské armády za veselého jásotu a vítání celého občanstva. Teprve k večeru zůstala část vojska ve vsi. S nimi jsme se bavili až dlouho do noci. Po radostném spojení přikročeno zase ku všední, ale radostnější práci než za německého nacismu.

Na výzvu okresního národního výboru bylo rozpuštěno obecní zastupitelstvo a Otta Antonín, rolník č. 91, jmenován, by složil nový národní výbor. Složení prvního RMNV jest následující: předseda Antonín Otta, rolník, č. 91, Fiška Jaroslav, rolník č. 75, Petřík Václav, řídící učitel, Najman Václav, zedník, č. 161, Hodač Václav, zedník, č. 27, Cervinka Fr., domkář, č. 37, Havelka Bohumil, zaměstnanec ČSD, č. 43, Kánínský Josef, krejčí, č. 58, Lazar Josef, malorolník, č. 76, Landa Čeněk, hostinský, č. 62, Nádvořník Petr, pekař, č. 119. Dále byli jmenováni referenti a činovníci v komisích. Pro záležitosti hospodářské — zásobování masem Lazar, Procházka a Najman Václav, obilí — Cervinka Fr., Petřík V., Hodač V. Vojenské a bezpečnostní Landa Č., Havelka, Cholenský, sběr a výpomoc — Nádvořník, Kánínský, Kočí Ant., mléko — Lazar Josef, Procházka.

Obecní kronika

Jizbice

Předsedou RNV byl pověřen Brzák Fr., rolník, č. 40, další členové: Zajíček Josef, rolník, č. 58, Pelan Josef, lesní dělník, č. 44, Syrovátka Fr., dělník cukrovaru, č. 52, (za KSČ), ze Zavadilky: Mrklas Boh., dělník, č. 54, Landa Fr., rolník, č. 37, Keller Fr., malorolník č. 38.

Kamilov

V tomto roce již padá soumrak na tak povýšenou německou armádu a červánky svobody tuší každý uvědomělý Čech. Slavná Rudá armáda drtí nemilosrdně Hitlerovy hordy, před kterými se valí tisíce uprchlíků do naší vlasti. Do naší obce jich přibýlo 15. V tomto vzrušení nebylo kdy ani na jarní práce, obzvlášť když 5. května naším rozhlasem byla vysílána výzva a volání, že je konec nadvlády Němců a že je třeba stavět překážky německým vojskům sjíždějícím se ku Praze. 5 dní trvalo toto napětí ohrožení Prahy, až Rudá armáda bez stávajících překážek, pod vedením maršála Rybalka, velitele tankových vojsk, zlomila odpor docela, zatím co americká armáda v Plzni byla nečinná. Pražská revoluce pro naši obec je památná také tím, že na jejich barikádách položil svůj šlechtný život věrný a neohrožený náš občan Jaroslav

Trejbal v mladém nadějném věku 26 let. Budiž mu zachována nehynoucí čest a stálá vzpomínka v srdcích nás všech, kdož jsme jej znali. V rámci „vše Praze“ byla i v naší obci učiněna bohatá sbírka potravin. Slovo svoboda se rozléto po všech dědinách a bylo veselo. Němci se hanebně dali na útěk a slavná Rudá armáda se vrací zpět od Prahy a na našem venkově si popřává oddech.

A tak dne 10. 5. i do naší vesničky přijedou bodří hoši, které máme nezapomenutelně rádi. S oblibou jsme poslouchali jejich písně a když nás 3. června opouštěli, leckterého oko zaslzelo. To jsou vzpomínky nezapomenutelné. K tomu dlužno připomenout, že spolu se slavnou Rudou armádou se vrátil jako dobrovolce do rodné naší obce s vyznamenáním občan Sušir Václav, komerční inženýr, t. č. v hodnosti kapitána, téměř po pěti letech z daleké ciziny — Iránu. Byl přivítán s velkou vřelostí. Právem naše obec je hrdá, že z jejího středu vyrostli tak věrní vlastenci.

Pak následovaly odvody branců a ustavení národních výborů. Prvním předsedou byl zvolen zasloužilý pracovník a velitel hasičů Josef Zdeněk. V tomto roce byl uskutečněn dobrovolný odchod do pohraničí. Z naší obce odešly tyto rodiny: Šamsa Jaroslav, Hušek Jan, Trejbal František.

Obecní kronika, str. 71-73

Kamenné Zboží

V Kamenném Zboží byl ilegální RNV ustaven koncem dubna 1945 v tomto složení: předseda Boh. Ptáček, kovář cukrovaru Nymburk, KSČ, Václav Jančík, zaměstnanec ČSD, KSČ, Fr. Nešetřil, zaměstnanec ČSD, KSČ, Alois Berný, malorolník, nár. soc., Fr. Kostecký, úředník ČSD, nár. soc., Ladislav Poupa, kovář, soc. dem., z toho: 3 dělníci 1 malorolník, 1 úředník, 1 živnostník. Veřejně vystoupil národní výbor 2. 5. 1945, kdy byly tak jako v Nymburce odstraňovány německé nápisy apod. Prvního května byl dán okresním úřadem rozkaz, aby se vytvořil místní národní výbor a vyšel na ulici. Občanstvo, aby vyvěsilo čs. státní vlajky a německé nápisy byly strhány. Za necelé dvě hodiny však přišel rozkaz z německého vojenského velitelství, aby bylo vše uvedeno do původního stavu. V neděli 6. 5. přijel autobus a odvezl německé vojsko pryč. Vystěhovalci zmizeli již dříve. V blízkých Milovicích začali pálit letadla a ničit výbušniny, které byly uloženy ve vojenském táboře.

Do týdne přijelo k nám auto s ruskou delegací, s jednou ženou. Byli s jásotem srdečně a bratrsky uvítáni. Později k nám přijela též Rudá armáda a byla ubytována po domech. Příslušníci Rudé armády projížděli obcí 9. 5. na Kostomlaty a dále ku Praze. Víтали je všichni občané, zvláště paní Petránová a Nešetřilová st., podávaly jim občerstvení a květiny. Do obce přijel oddíl o 120 mužích — dělostřelcích (10. 5.) a pobyl tu celý týden. Ty již oficiálně přivítal celý národní výbor, celá obec. Každý měl velkou radost, na ulici se tančilo Pan řídící Ladra hrál na housle, ruský voják na harmoniku a pan kapelník Rychetský se svou kapelou před mlékárnou. Lidem se nechtělo spát, všude plno zpěvu a tance.

Obecní kronika, str. 75, 76

Z Milovic nás 9. 5. 1945 probudily obrovské rány ničených objektů a munice. A pak přijeli Rusové. Nejprve jedině osobní auto s několika vojáky a jednou ženou a potom se začaly valit nekonečné spousty lidí, vozů, děl a koní. Pobyli ve vsi týden a od-

stěhovali se dál, poněvadž mezi tím byl vyhlášen konec války. Všude je radostně vítali, vojáci u nás pořádali varietní, filmová i hudební představení a zapsali se svou srdečností do mysli každého jedince. Rádi se o svůj majetek rozdělili s potřebnými i náhodnými jedinci.

Školní kronika, str. 22, 23

Kněžice

Přišla sobota 5. května. Den, který bude zapsán zlatými písmeny v dějinách Prahy a celého našeho státu. Ráno jsme ještě slyšeli v rozhlasu „samospasitelnou“, vše se zdálo jíti normální cestou. Přišlo poledne, první překvapení, hlášení o zprávách pouze české. A potom slyšeli jsme zoufalé volání o pomoc.

„Voláme českou policii, voláme české četnictvo, zde jsou vraždění naši čeští lidé.“ Lidé vybíhali na ulici a jeden druhému sdělovali, že v Praze vypukla revoluce. Tímto okamžikem nastaly pro nás pro všechny dny, ve kterých se střídala naděje a úzkost. Pražané s holýma rukama pustili se v nerovný boj proti odvěkým nepřátelům. Všichni jsme si uvědomili, že nastala pro nás pro všechny rozhodující chvíle, že přišel den, kdy bude účtováno a pomstěno všechno to utrpení dlouhých šesti let. Hned po zoufalém volání pražského rozhlasu vyvěšovali lidé prapory Československé republiky, německé nápisy okamžitě zmizely, vesnice jako by si oddechla. V odpoledních hodinách ustaven byl u starosty Ant. Loudy místní národní výbor za předsednictví Jaroslava Pospíšila. MNV byl ustaven podle došlých směrnic. Složení MNV: Jaroslav Pospíšil, poštmistr, Václav Chour, tesař, za KSČ, Ant. Louda, rolník, za republikánskou str., Ladislav Mádl, dělník, soc. dem. Václav Šovar, rolník, republikánská strana, Emanuel Kunc, rolník, strana lidová, Miloslav Měkota, dělník, soc. dem., Václav Macháček, pekař, živnostenská strana, Fr. Volek, řídící učitel. Národní výbor se ihned ujal práce. V týž den odpoledne vykonal prohlídku německých uprchlíků v obecné škole a nalezené zbraně u nich odebral. U školy postavena stráž a Němcům zakázán volný pohyb po vesnici. V neděli byly zřízeny barikády na avšech silnicích vedoucích do Kněžic. Na silnici do Slovcé a do Záhornice postaveny z vozů malodráhy a na silnici do Chroustova a Hlušic z velikých dubů, které byly přivezeny z lesa. Na všech silnicích rozestavěny hlídky, které měly k ruce spojky na kolech. Počasí v prvních dnech revolučních bylo velmi deštivé. Téměř celé 3 dny neustále pršelo. Lidé přesto chodili po silnicích a tvořili hloučky, zvláště před obecní úřadovnou, kde byl umístěn velký rozhlasový přijímač. Tu s nadšením, nebo s úzkostí sledovali vývoj událostí na barikádách v Praze. Byly to těžké hodiny pro náš národ. V největší tísni uslyšeli jsme z rozhlasu, že slavná Rudá armáda spěchá Praze na pomoc.

Dne 9. 5. v časných ranních hodinách objevily se první sovětské tanky na okraji Prahy. Tyto zprávy vyvolaly bouři nadšení. Lidé se objímali a se slzami v očích sdělovali jeden druhému tuto radostnou zprávu. Účinek rázné pomoci Rudé armády se projevil ještě týž den večer. Porazená německá vojska prchala po všech silnicích bez cíle sem a tam. Mezi obyvatelstvem se rozšířily zprávy, že na útěku přepadávají civilní obyvatelstvo. Večer kolem 10. hodiny byl hlášen útar obrněných automobilů směrem na Kněžice. Obyvatelstva se zmocnila panika. Všichni prchali do polí. Skutečně, za několik minut bylo slyšet, jak se Němci lopotí s překážkou u mlýna. Po jejím odstranění vjeli do vsi, kde zarazili, aby se vyptali na další cestu. Někteří

rozumní občané počali s nimi vyjednávat o odevzdání zbraní, případně i aut. Němci, nevědouce jaká je situace (byla tma) vmlouvali se, že nemohou zbraně odevzdat civilistům. Když se jim podařilo odstranit i druhou překážku směrem k Chroustovu, nechali vyjednávání a odjeli. Bylo snad velkou chybou, že občané neměli žádných zbraní. Dne 10. 5. a ve dnech následujících byly silnice přeplněny prchajícím vojskem. Vezli s sebou i mnoho německých uprchlíků. Cestou zahazovali vše, co se jim zdálo zbytečným. Kromě jiného byly sebrány pušky, ruční granáty, různý vojenský materiál. Vše bylo odevzdáno vojenskému velitelství v Městci Králové. Na silnici vznikal hrozný zmatek. Bylo vidět obrovské autobusy plné pošty přeplněné vojskem i uprchlíky, nákladní auta i pěší.

V tom zmatku je najednou slyšet zpráva, že se blíží Rudá armáda. Na křižovatce u hostince pana Štěrby rychle se staví slavobrána s nápisem „Da zdravstvujet Krasnaja armia“. Všichni jsme netrpělivě očekávali slavnou Rudou armádu. Dne 11. 5. kolem 10. hodiny objevila se na silnici od Hlušic toužebně očekávaná auta se sovětskými vojáky. Lidé auta zastavili. Z prvního auta vystoupil mladý podplukovník. Každý k němu spěchá, aby mu stisknul ruku. Přišel p. MUDr S. Vereščaka a ruský srdečně přivítal vzácné hosty. Ruský důstojník poděkoval upřímnými slovy za přivítání a prohlásil, že nyní je Československo svobodné a nikdy již Češi a Slováci nebudou poslouchat Němců.

Děvčata ozdobila auta květinami a tato se dala na další cestu. Asi za hodinu potom přijížděly dlouhé kolony vojska nadšeně zdravěné místním občanstvem, které vojákům poskytovalo občerstvení. Od téhož dne se usadil ve zdejší obci větší oddíl vojska. Občané přijali je s láskou a pravým slovanským pohostinstvím.

Téhož dne rozhodl se národní výbor vystěhovat německé uprchlíky do čp. 36. Němci museli školu čistě vymést a vydezinfikovat. Škola byla opět připravena pro naše děti, které zde nebyly od 20. prosince 1944.

Obecní kronika

Kněžičky

V únoru 1945 táhnou za naší vesnicí po státní silnici nepřetržité zástupy německého civilního obyvatelstva od východu prchajícího před vítěznou Rudou armádou. I naše obec dostala nadílku. Museli jsme umístit dvě rodiny Němců a dvě rodiny Poláků. Přesto, že tito Němci nevěří už sami ve vítězství „Třetí říše“, přece jejich ustupování je dosti sebevědomé. Inu, herensvolk! Jarní práce 1945 dokončují se již pod dojmem velkých událostí, které se kvapem blíží. V podzemí činí se již přípravy k likvidaci německého panství u nás. Začínají pracovat revoluční národní výbory. Napětí stoupá. Dne 3. 5. projela navečer po státní silnici auta označená čsl. státní vlajkou. Zprávy, že zahájeno ozbrojené povstání proti Němcům. Vyvěšovány prapory a odstraňovány německé nápisy. Druhý den však nařizuje okresní úřad vlajky odstranit a zachovat klid. Projíždí opět německá auta hrozivě ozbrojená. Nadchází pošmourný den 5. května. Ve 12,30 hodin ozve se v ampliónu volání: „Pomozte nám, střílí se zde čeští lidé“. Nastává nezvyklý ruch. Projevuje se jakási bezradnost. Členové RNV Josef Kubiček a Václav Petrovický dávají vyvěsit k pomníku padlých státní vlajku. Přicházejí ozbrojení občané z Běrunic a Výklek. Všichni, včetně našich občanů v čele s nadporučíkem Kubičkem, odcházejí na státní silnici, kde dosud projíždějí ozbrojení

Němci. Nastává vzácný okamžik v našem aktivním odboji. Téměř s prázdnými rukama odzbrojujeme auta německých vojáků. Zajatci jsou posláni do Dlouhopolska. Stále drobně přší. Získané zbraně rozděleny mezi zúčastněné obce. V noci na 6. 5. nařízena pohotovost všech mužů od 18 až 60 let a nepřetržitá služba u závor na státní silnici a u přijímačů, neb očekávány další pokyny. V noci a ráno v neděli 6. 5. Praha stále zoufale volá: „Pomozte. Zadržte Němce! Dělejte na všech silnicích ku Praze překážky, stavějte barikády!“ Velitel Kubiček svolal časně ráno všechny místní muže a za pomoci běrunských a výkleckých káceny za Kopicákem silné duby, koňmi tahány klády na silnici a navaleny tak, aby tvořily pevnou nerozbitnou zábranu. Takovým způsobem utvořeny dvě barikády za sebou. Vše koná se za silného deště, leč nikdo na to nedbá. Tak spojenými silami a svorností postaveny překážky nejsilnější na úseku Chlumeč n. C. — Poděbrady. Před polednem přichází smutná zpráva. Chlumeč, který včera odzbrojil silnou posádku Němců, vrací těmto zbraně, neboť velká kolona německého vojska na autech (asi 1000 mužů) vynutila si průchod městem a blíží se k nám. Nařízen ústup. Následuje ústup všeho obyvatelstva i z Kopicáku do lesa. Po 12. hodině přijíždí asi 30 velkých aut s Němci po zuby ozbrojenými. Zastavují, motocykl s hlídkou projel osadou, a když nikoho nenašli, sami začali překážky odstraňovat. Přesto, že byli na vše potřebnými nástroji vybaveni, činilo zdržení 1 hod. 10 min. Úspěch sice malý, ale vcelku cenný. V pondělí 7. 5. Praha stále úpěnlivě volá o pomoc. Však již docházejí zprávy, že od Drážďan pospíchají části slavné Rudé armády Praze na pomoc. Rovněž u Opavy prolomili prý chrabří vojáci Rudé armády poslední odpor Němců a spěchají zas na pomoc zdeptaným Čechům. Němci v Čechách každý projev odporu krvavě potlačují a mstí. Docházejí další zprávy: zabraňujte všemi silami Němcům v ústupu a v ničení národního majetku! Ano! Ale čím, když je zbraní tak málo? Vypravuje se tedy odpoledne za Kopicák na čekanou skupina dobrovolníků, tři bratři Kchopovi, Zd. Hlaváček, Jar. Bucký, J. Pivokonský, J. Říha, G. Podhorský, J. Vejr a V. Petrovický. Mají sedm vojenských pušek a tři pistole. Položili kládu přes silnici a vstupují do lesa, do zálohy. Ještě se však neukryli a přijíždí nákladní auto asi s 30 ozbrojenými Němci. Za ním druhé a třetí. Pohyb v křoví prozradil naše hochy a již zarachotil kulomet Němců. Z lesa vypálena salva, kterou zasažení dle svědectví Miroslava Kanonýře, pozorujícího z dálky události, 2 Němci, kteří se zhroutili. Němci vběhli, střílejíce, asi 50 m do lesa, dál si nedůvěřovali a po chvíli odjeli. Naši neutrpěli škod. Po této přestřelce, která vzrušila celou osadu Kopicák i obec Kněžíčky bylo upuštěno od dalších akcí. Navečer přece radostnější zpráva. Německo kapitulovalo, leč pozor! Němci v Čechách nechtějí odevzdat zbraně. Zhroucené zbytky kdysi všemocných německých armád na bezbranném lidu vylévají si vztek za prohranou válku. V úterý 8. 5. Němci ustupují rychlým tempem ve velkých kolonách na západ, zbraně připravené v rukou. Nálada velmi stísněná. V noci na 9. května se proud německých kolon ani netrhl.

Ráno však o 9. hodině zazněl výkřik: „Rudá armáda už je tu!“ Skutečně! Tanky a obrněná auta ozdobená rudými prapory dojíždí Němce, kteří se již nepokoušejí klást odpor a nechávají se odzbrojovat. Nepopsatelné nadšení propuká mezi obyvatelstvem, které v několika minutách je na státní silnici a vítá osvoboditele. Němci schlíplí musí zpět na východ avšak beze zbraní, jako zajatci. Ta tam je jejich po-

vyšenost a nafoukanost. Vojíní Rudé armády neznají žertů, vědí, jaké mluvě Němci rozumí, násilí, jež kolik let činili Evropě. Nyní na vlastním těle zkouší vlastní medicínu. A zcela právem!

Dne 10. 5. provedena v obci sbírka pro strádající Prahu, která vynesla: 413 kg mouky, 575 kg brambor, 66,90 kg cukru, 11,40 kg tuků, 376 vajec, 22,45 kg masa, 50 kg žita, 6 kg hrachu, 8 kg čočky, 34 ks různého šatstva.

V následujících dnech naše hlídky doprovázejí stále zpět na východ zástupy Němců a zajatců. Přítomní rudoarmějci platí němčikům na místě každý jejich projev odporu nebo neposlušnosti. Po osvobození Prahy dostává naše obec a okolní lesy vojenskou posádku Rudé armády, která zde téměř měsíc odpočívala po skončených pochodech a bojích. Poměr obyvatelstva k vojínům Rudé armády je velmi dobrý a srdečný. Při jejich odchodu vypravuje obyvatelstvo vojíny již jako své bratry, jimiž jako Slované vsutku jsou.

Obecní kronika

Pravidelné vyučování začalo až po velikonocích 4. dubna 1945, kdy každodenní transporty německých uprchlíků nám oznamovaly, že zase nové jaro vrací se českému národu. Všichni jsme je tak toužebně očekávali. Zase svobodně vydechnout! Jak si nové dobyté svobody budeme vážit! Po tolika letech zase setřásti prušáckou botu ze své hrudi! 5. května po obědě, kdy jsme chtěli vyslechnout zprávy rozhlasu, byli jsme nesmírně vzrušeni voláním Prahy o pomoc. Hned celá vesnice byla venku a všichni spěchali na státní silnici. Každý chtěl Praze na pomoc, ale každý také cítil bezmocnost z prázdňích rukou. Prožívali jsme hrozně okamžiky, když Praha opět a opět volala úpěnlivě o pomoc. Nikdo nemohl pochopit, proč Američané otálejí, když jsou již v Plzni.

Jak jsme si oddechli, když 9. května ráno zahlédli jsme, jak rychlá auta s červenými praporky předjíždějí německé transporty. To jsou Rusové! Všichni volali a spěchali je uvítat. Plně tři dny jsme vítali slavnou Rudou armádu, všechny práce ustaly, a všichni mávali vstříc „molodcům“. Konečně slavné dny přešly a všichni jsme se vrátili ke své práci. Rusové však byli od té doby častými hosty naší vesnice. 12. května v 5 hodin odpoledne zastavilo před zdejší školou malé auto s ruskými důstojníky, kteří žádali o prohlídku školy. Potom prohlásili, že školu zabírají pro velitelství 84. pluku. A druhého dne byla celá vesnice plná ruského vojska, i celá Obora i sousední vesnice. Velitelství zabralo nejdříve I. třídu, pak ještě II. třídu. Vše se dělo v samém chvatu, takže nebylo možno vše včas uklidit, a proto byla dosti poškozena učitelská knihovna. V tomto zmatku pomohl správě školy nejvíce nadporučík Míša Kotov. Teprve 6. června v půl páté ráno rozloučila se naše ves s ruským vojskem, se kterým uzavřela četná přátelství. Do Prahy vrátila se naše zahraniční vláda. Praha potom uvítala slavný armádní sbor Svobody, který vítězně bojoval po boku Rudé armády. Buď jim čest a sláva!

Školní kronika, školní rok 1944-45

Kostelní Lhota

Revoluční národní výbor: František Třešňák, řídící učitel, později člen KSČ, Bedřich Klouček, pozdější člen KSČ, Jaroslav Kolín, soukromý úředník, člen ČSL. Na veřejnost vystoupil 5. května. V Nymburce a v Poděbradech došlo 2. 5. k vyvěšování praporů

a snímání německých nápisů. V Kostelní Lhotě byly vyvěšovány prapory. Odpoledne 2. května předvolal německý podplukovník letectva do své kanceláře řídicího učitele Fr. Třešňáka a starostu obce Nováka a žádal o vysvětlení, kdo dal rozkaz k vyvěšení praporů. Bylo mu vysvětleno, že rozkaz nedal nikdo, že občané vyvěsili prapory podle vzoru Nymburka a Poděbrad. Německý podplukovník nařídil, aby byly sejmuty a přímo odpovědni, že jsou Třešňák a Novák. Od okresního úřadu přišel toho dne rovněž pokyn psaný už jen česky, aby se prapory nevyvěšovaly, aby se sejmuly a nápisy aby se daly do původního stavu.

Rudá armáda přišla do obce v dopoledních hodinách 9. 5.

Školní kronika, školní rok 1944-45

Kostomlátky

Průběh revoluce ukázal, že všechno bylo důkladně připraveno. Tajné organizace při prvním pražském výstřelu vystoupily z podzemí a řídily jak věci vojenské tak i politické. Řídicí učitel se též zúčastnil této práce, a to od roku 1944. Měl za úkol organizovat národní výbory v 5 sousedních obcích. Tohoto úkolu se zhostil s úspěchem.

Dne 11. května začalo na zdejší škole opět vyučování. Učilo se však jen dopoledne, neboť v poledne přijela do obce slavná Rudá armáda — osvoboditelka. Vítání a a jáso tu nebylo konce. Značná část vojska zůstala v obci skoro měsíc. Třída byla po týden zabrána pro vojenské skladiště. V každém stavení bydlel nějaký důstojník. Poměr vojinů a občanstva byl srdečný.

Školní kronika

Kostomlaty

I u nás v obci byly postaveny dvě zábrany. První u kostela před Duškovým obchodem a druhá na konci Kostomlat proti Paulusovu zahradnictví. Byla sem navezena spousta kamení a dříví, ale co tím Němci chtěli docílit nikdo nevěděl. Již v dubnu 1944 byl naším národním odbojem určen za budoucího předsedu MNV Jaroslav Baier, řídicí učitel z č. 306. Místní národní výbory byly určeny jako budoucí výkonné orgány v obcích, místo obecních zastupitelstev. Mimo to měl ještě Baier vybrat osoby pro předsedy MNV v Lánech a v Hroněticích. Čas od času přicházel k němu posel a přinášel zprávy a instrukce. To se ovšem muselo dít v přísné tajnosti, neboť Němci, čím více na frontách prohrávali, tím byli zuřivější a naši lidé každou neopatrnost platili životem. Národní výbor, který se tehdy jmenoval revoluční národní výbor musel být složen z lidí naprosto spolehlivých, hlavně z komunistů, kteří byli v boji proti Němcům a jejich fašismu nejspolehlivější. Vše mělo být dobře připraveno a čekat na další pokyny. Tak přišel historický pátý květen, kdy situace u nás se změnila, ukvapeným zásahem 4 našich občanů, kteří bez nějaké přípravy a bez vědomí Baiera chtěli německou posádku u nás odzbrojit. RNV zahájil svou činnost v tomto složení. Předseda Jaroslav Baier st., místopředseda Bohumil Krupička, Josef a Rudolf Brynychové, Josef Fidler, Jan Kraus, Jar. Hron, Fr. Krupička, Jaroslav Baier ml., Fr. Procházka a Al. Pabišta. Kancelář byla v sokolovně, kde bylo stále živo, neboť události přímo letěly. Praha, která s Němci stále bojovala, volala o pomoc a my ve snaze zabránit případný postup Němců ku Praze, postavili jsme ony dvě Němci připravené zábrany, ovšem bez svolení předsedy RNV Baiera. Německá posádka,

kteřá se rozhodla odcestovat k Nymburku však nařídila a my museli zábrany opět rozbořit. Nedalo se nic dělat, Němci byli plně vybrojeni a my se na odpor postavit nemohli. V této chvíli byl u sochy sv. Jana před starou školou Němci zadržen 18 letý hoch Srajer z Nymburka, který naší obcí projížděl jako spojka okresního RNV z Nymburka. Byl u něho nalezen revolver a to tedy stačilo. Němci jej odvezli do Milovic, kde byl ještě týž den zastřelen. Naší obcí, hlavně po dráze směrem k Lysé, procházely celé stovky Němců, civilistů i zběhlých vojáků s ranci a nejnutenějšími zavazadly. 8. května již končila všechna svoboda Němců, kteří až dosud byli rozptýleni a každý si vedl na svou pěst. Nyní již byli jako zajatci, byli seskupováni v transporty a celé tisícové kolony byly jich převedeny našimi vojáky a dobrovolníky z obcí směrem k Milovicím, kde byl sběrný tábor. Někteří se pokusili o útěk a byli zastřeleni, několik jich v našich obcích vysílením padlo a zemřelo. Všichni byli pak společně se třemi, kteří zemřeli v maďarském sanitním vlaku, který stál v kostomlatské stanici asi 10 dní, pochováni na našem hřbitově v rohu u márnice. Asi 40 Němců, mužů i žen, bylo k nám přivedeno pak ze sběrných táborů a zde pracovali u velkostatku a rolníků, což se jim v době jejich nadvlády a nadřazenosti mnoho nelíbilo.

9. 5. asi v 8 hodin večer přijeli k nám první tolik očekávaní sovětské vojáky, naši osvoboditelé. Byl to tankový oddíl. To byla chvíle, na kterou se nezapomíná! Toho líbání, objímání, povídání, dorozumívání. Naši lidé radostí plakali, přípitky na šťastné shledání nebraly konce. Druhý den se Kostomlaty oblékly ve slavnostní šat. Všude květin, vlajek a praporů našich i sovětských. Děvčata v národních krojích procházela obcí v průvodu našich bratří osvoboditelů, kteří již však těžko dne museli od nás odjet. 11. 5., při přesunu vojsk Rudé armády plných 24 hodin projížděla naší obcí ruská vojska všech zbraní. To byla podivná! Naši lidé takřka nespali, nevařili a vůbec celý náš život vyšel z normálních kolejí. Naše radost byla však zkalena tragickou událostí. Na přejezdu, u strážního domku č. 237 mezi Kostomlaty a Rozkoší, došlo k neštěstí, když z neznámé příčiny (podle tvrzení službu konajícího strážníka si prý Rusové sami zvedli závory) vjel vlak, jedoucí od Lysé, do ruských povozek. Při tom byli 3 sovětské vojáky na místě usmrceni a dva těžce zraněni. Jaká je to ironie osudu! Vojáky, kteří prošli tolik front a prodělali tolik bojů, zahynuli, když jejich boj byl již dobojován. Na našem hřbitově jsme je pak se vši pietou pohřbili. V těchto dnech byla uspořádána sbírka pro naši osvobozenou, avšak po bojích s Němci vyčerpanou Prahu. Sběrka tato měla u nás ohromný úspěch. Každý, i ten nejnuznější přinesl alespoň maličkost. Plná dvě nákladní auta brambor, mouky, cukru, tuků, konzerv a různých poživatin byla odvezena z Kostomlat do Prahy. Tomu jsme byli v našem okrese na místě nejpřednějším. Z naší obce odjelo také 14 chlapců a děvčat do Prahy, jednak chlapci pomáhali při odklizení trosk a děvčata při obsluze raněných. 14. května bylo v naší obci a v kostomlatském polesí ubytováno asi 5000 sovětských vojáků — kozáků, kteří pak u nás pobýli plně 4 týdny. Byl to veselý život s nimi, neboť oni, tak stateční vojáky, byli veselí a hraví jako malé děti. Měli svoji pěknou dechovou hudbu a tak se dva až třikrát v týdnu v sokolovně, nebo jak oni říkali v „klubu“ tancovalo. A v tanci byli kozáci mistry a jejich národní tance nás udivovaly. I filmový promítací přístroj měli, tak jsme zas po dlouhé době viděli ruské filmy, což pro nás po všech těch německých propagačních filmech bylo přímo

osvěžením. Na velkostatku, nebo jak se krátce říkalo „ve dvoře“, v dílnách jim naši řemeslníci opravovali jejich povozky a uzpůsobovali je tak, aby byly všechny stejně vysoké a všechny stejného tvaru. Každý chtěl mít povozku novou a celý nešťastný by byl, kdyby mu tam jenom jedno, třeba dobré prkénko bylo necháno. Pak si každý svou povozku zelenou barvou „pokrášlil“ a štěstím jen zářil. Takoví lidé byli tito ruští vojáci! Takoví byli ti, které nám Němci za okupace v jejich filmech a novinách i rozhlasových přednáškách líčili jako divochy a asijské hordy. V porovnání s nadutými a panovačnými Němci byli to skvělí lidé a kamarádi. On si nezapáčil cigaretu, aby nenabídl našemu kuřákovi, on si nevzal do úst, dokud s ním nejedli ti, s nimiž bydlel. Ještě dlouho na ně budeme vzpomínat. Když pak z Kostomlat odjeli, bylo u nás tak ticho a prázdno, jak snad nikdy předtím. Po nich byl u nás po dobu asi 14 dnů ubytován poštovní a telefonní oddíl, složený většinou z děvčat — vojaček. Byl to však útvar malý a své působíště měl v Hronově hostinci „Na pláče“.

Pamětní kniha obce Kostomlat II.,

str. 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63.

Košík

Ilegální revoluční MNV nebyl. Byl ustaven v květnu 1945 a měl 12 členů. Složení: KSČ 6, nár. soc. 4, lidová strana 2, zemědělců 10, živnostníků 2. Začal pracovat v květnu 1945 místo obecního zastupitelství a byl ve stejném složení do r. 1947. Předsedou Fr. Štafl, kovář.

Na uvítání Rudé armády se chystala celá obec. Byla postavena slavobrána s českým i ruským nápisem. Teprve v sobotu 12. 5. se v obci objevili Rusové. Zastavili u školy, žádali klíče, že prý se ve škole ubytují. Za necelé 2 hodiny však nasedli a odjeli. Navečer přijel malý oddíl s 8 koňmi a utábořil se u Buriánů (proti škole). Hlubcko přes půlnoc s nimi obyvatelé obce besedovali, zpívali. Byli to velmi dobrosrdeční, přívětiví lidé.

Obecní kronika, str. 170 — 180.

Kounice

Složení revolučního národního výboru: Václav Řáda, pensionovaný četnický poručík, Frant. Kopecký, zedník, Jar. Křeček, obecní zřízenec, Fr. Zeman, úředník.

4. 5. byl dán pokyn obyvatelstvu RNV k odstraňování německých nápisů a z příkazu téhož orgánu přerušeno telefonické spojení pošty s německou posádkou v zámku.

5. 5. vyjednávání RNV s velitelem německé posádky, aby se vzdala — neúspěšně.

6. 5. stejné vyjednávání, jednání se zúčastnil velitel revoluční gardy K. Kadeřábek — neúspěšně. 7. 5. opět vyjednávání s velitelem posádky — sjednáno vydání zbraní a odchod posádky v počtu 20 mužů, 2 poddůstojníci a 1 důstojník. Téhož dne uspořádán průvod obcí s projevem a vyvěšením vlajky ČSR a spojeneckých vojsk.

11. 5. v 10,00 hod. dopoledne přijela Sovětská armáda do obce. Vítal ji na nádvoří zámku četnický pensista Řáda, velitel revoluční gardy Kadeřábek a místní lékař MUDr. Fuňka a Zeman Fr. Jednalo se o 3 příslušníky Sovětské armády, nadporučík: Atmonova, seržanta a vojína řidiče, kteří přijeli převzít nějaká vozidla po německé posádce.

Výpis pořízen z poznámek MUDr. Fuňky,
str. 26 — 31, uložených na MNV.

Kouty

5. května 1945 se ujal veřejně vlády v obci RNV ve složení: Václav Kadlec — zemědělec (předseda), Václav Polák — dělník, člen KSČ, Václav Volejník — zedník, soc. demokrat, Jan Mázl — dělník, Josef Zíta — řídicí učitel. Učitel Kočí z Poděbrad doručil J. Zítovi v dubnu 1945 pověření založit v Koutech RNV. Ten se sešel s dosavadním starostou V. Kadlecem a předložil mu jmenovací dekret od okresního RNV v Nymburce, jehož ustavení bylo schváleno jedinou zákonnou vládou v Košicích. Po poradě s V. Polákem a V. Kadlecem bylo oznámeno, že obecní zastupitelstvo v Koutech přestává existovat a že vlády v obci se ujímá RNV, na jehož složení jsme se dohodli. Členové složili slib, že budou plnit věrně, poctivě a neochvějně svěřené úkoly v duchu směrnic legální vlády v Košicích. Svůj slib potvrdili podpisem 28. dubna 1945.

Sovětská vojska přišli do Kout 13. 5. 1945 a uvítal je RNV.

Obecní kronika, str. 82, 85.

Kovanice

Přišlo jaro 1945. Rudá armáda na svém vítězném postupu se blížila k hranicím Čech V Nymburce fašisté podmiňovali most přes Labe a zřizovali protitankové zákopy kolem města, obyvatelé z okolních obcí byli nuceni pracovat na těchto pracích. V sobotu 5. 5. v poledne v Praze vypuklo povstání proti fašistům. Rozhlas volal o pomoc bojující Praze. Doba uzrála, národ se vzchopil k boji. Byl ustaven revoluční národní výbor, aby se ujal řízení veřejných záležitostí. Složení: Jelínek Josef čp. 28, Flek Josef č. 100, Fiška Josef č. 33, Bureš Václav č. 43, Havlina č. 42, Vokněr Václav č. 128. Z toho 3 členové KSČ, 2 členové strany lidové a 1 strany živnostníků, dělníci 3, rolníci 2, 1 živnostník — obchodník. Události se nyní vyvíjely rychlým tempem, Němci stahovali ke Praze posily, aby udusili povstání v krvi. Byla dána výzva, aby byly zatary silnice a zabráněno postupu Němcům. Na státní silnici mezi Flekovými č. 100 a Doležalovými č. 12 byla postavena barikáda z vozů německých uprchlíků naložených kamením. Sotva byla barikáda z vozů dohotovena, blížilo se od Chvalovic německé vojsko. Bylo proti němu házeno kamení a vržen ruční granát, jímž byli 2 němečtí vojáci raněni. Vojsko zahájilo palbu proti barikádě a jelikož obránci jiných neměli, rozutekli se. Byla udělána sbírka potravin a šatstva pro bojující Prahu. Sebráno bylo velké množství potravin i šatstva a na penězích přes 20.000 Kčs a odevzdáno do Nymburka. Německé vojsko zmateně prchalo před Rudou armádou. Na silnici hasiči i dobrovolníci zastavovali rozptýlené hloučky německého vojska a odzbrojovali je. Ze strachu před blížící se Rudou armádou skončil sebevraždou kolaborant ing. Řehák František i se svou manželkou. Jejich majetek dům č. 101, pole a zahrada byly přiděleny obci (v domě jsou úřadovny MNV). Obyvatelstvo se radovalo z osvobození, zdobilo své domy prapory a všude bylo plno radostného ruchu. Na silnici hloučky občanů přetřásaly probíhající události. 9. května 1945 začaly projíždět obcí první oddíly Rudé armády nadšeně pozdravovány obyvatelstvem. Ženy a mládež zdobily jejich vozidla květinami a mávaly jim vstříc. Následujícího dne valily se proudy vojska motorizovaného, na koních i povozech směrem k Nymburku. V obci byla ubytována tanková jednotka. Tanky i auta byly umístěny na sokolském cvičišti. Na louce u Labe si zřídili vojáci cvičiště, kde

pěstovali tělocvik a hry. Tankisté se brzo spřátelili s obyvatelstvem, pomáhali obyvatelstvu při domácích pracech. Po jednoměsíčním pobytu tanková jednotka po srdečném rozloučení s obyvatelstvem odjela. Při dalších přesunech vojska tábořily občas jednotky Rudé armády na fotbalovém hřišti a v cukrovarském skladu vedle hřbitova.

Obecní kronika, str. 13-14

Krchleby

V nymburských dílnách ČSD počalo se dne 2. května 1945 stávkovat. Vyvěšovaly se československé prapory a lidé strhávali německé nápisy a vyhlášky. Téhož dne svolal Karel Dědek, člen KSČ, občany a na této schůzce byl zvolen RNV ve složení: Lukavec Josef — KSČ, Dědek Karel — KSČ, Josef Bím — KSČ, Jaroslav Havlas — KSČ, Václav Lemberk, Josef Borůvka a Bedřich Horák. Poslední německé jednotky projely v ranních hodinách dne 10. 5.

Po čtvrté hodině ranní několik občanů, Brett starší, Lemberk a omladina obsadili barikádu u Fidrmuců a očekávali příchod ruských jednotek. Tyto přijely k páté hodině ráno. Místní občan bývalý ruský legionář A. Procházka vítal osádku tanku v jejich mateřštině. Občané, kteří se seběhli, je hned hostili chlebem a solí, jakož i pálenkou.

Obecní kronika I. díl r. 1945 str. 139, 142.

Křinec

RNV zvolený 5. května 1945 ve 4 hodiny odpoledne. Okresní národní výbor pověřil sestavením RNV Bohumila Štočka, odborného učitele. Do RNV byli zvoleni: Frant. Antoš — správce hospodářského družstva, Rudolf Černý — rolník, Honys František — železniční zaměstnanec, Václav Krejčík — sedlář, František Krouza — zaměstnanec ČSD, Josef Minařík — krejčí, František Vosecký — nájemce velkostatku, Rudolf Novák — partyzán, Václav Hančar — zaměstnanec ČSD.

11. května 1945 — krásné ráno! Hloučky lidu s květinami, dívky v krojích, hasiči. Rudá armáda přijíždí od Dymokur ke Křinci, naši lidé jim jeli v ověnceném autě naproti. A již jsou tady! Lidé jim tisknou ruce, mávají, děkují a pláčují radostí.

Pamětní kniha II., str. 32, 312

Ledečky

Rudá armáda přišla do Ledeček 12. 5. 1945. Rusové přijeli do naší obce, utábořili se po domech, na návsi, na polích, ba v lese, kde u Komárenského rybníka bylo velitelství dělostřelecké divize. Rudá armáda byla přivítána všemi občany.

Obecní kronika, str. 191, 192.

Libice n. C.

Členové RNV: Z. Fišer — předseda, člen KSČ, B. Souček — místopředseda, B. Marhonc, V. Špinka, F. Fidler, F. Novák, V. Veselý, F. Očenášek, V. Očenášek, F. Varcl, J. Jansta, F. Stružinský, F. Bláha, V. Dvořák, J. Bucek, J. Málek, V. Hotovec. Z toho KSČ — 4, soc. dem. — 4, nár. soc. — 5, lid str. — 4. RNV vystoupil na veřejnost od prvních revolučních dnů.

Sovětská armáda byla vítána zdejšími občany květinami a různými úsluhami, pochoštěním, také určitá část občanů přihlížela nečinně. Sovětští vojáci odpovídali úsměvy a brali děti a občany na vozy, dorozumívali se více rukama nežli ústy.

Sovětské vojáci byli úslužní a přívětiví. V Libici n. C. byla také ubytována větší jednotka v lese. Sovětské vojáci také pohostili naše občany, kteří k nim chodili na návštěvu. Byli také zvaní do rodin našich občanů. Kde byli sovětské vojáci, bylo vždy veselo. V sokolovně byl pořádán přátelský večer za přítomnosti občanů. Byly proneseny proslovy, aby družba našich národů byla na věky. Hudba vyhrávala, společně se zpívalo. Konec vyzněl jako manifestační příslib do budoucnosti. Po krátkém pobytu sovětská vojska odešla.

Na katolickém hřbitově je pochován příslušník RA seržant Jakulini Vasil, nar. 1919, zemřel 13. 5. 1945.

Na evangelickém hřbitově voják Leonid Ivanovij, nar. 1895, zemřel 20. 5. 1945.

Obecní kronika, str. 210, 211,

Loučeň

Rozhodující skupinu, která se pustila do práce podle pokynů z Moskvy, tvořila na tomto území partyzánská brigáda Jabkenice, vedená Pavlem Hložkem. Svůj odboj začala sabotážemi, letáky, propagandou a výsledkem její roustoucí síly jsou později přerušena vedení a vykolejené vlaky. Po nymburském povstání dne 2. 5. 1945 se partyzánské hnutí mění 3. května v toužebně očekávané otevřené povstání. Jabkenická brigáda ovlivňovala ozbrojený odpor i na Loučeni. Hlavním cílem revoluční činnosti zde bylo zmocnit se ve vhodnou dobu obrovských muničních skladů, umístěných nejen na Jiváku v Loučeni, ale i ve Mcelích, Prodašicích a dalších v seletickém a tuchomském polesí. Zároveň s tím blokovat vojenskou základnu Milovice, s odbočkou Zelená u Luštěnic. Všechna tato skladiště byla pro hitlerovská vojska nesmírně důležitá, protože je zásobovala. Proto bylo nutné znemožnit nacistům, aby tyto zásoby použili proti postupující Rudé armádě. Marně vydává v té době maršál Schörner jeden ze svých posledních rozkazů: „Každý Čech, který bude klást odpor, bude zastřelen! Proti povstalcům používat nejbrutálnějších prostředků.“ Přesto se našlo mnoho odvážných, kteří se na tomto hnutí podíleli. Každý pomohl podle svých sil ať jako spojka, řidič, zdravotník, nebo dokonce zvedl neohroženě zbraň proti vyvířeným fašistickým vojákům. Nezaháleli a nemlčeli ani lidé v naší obci. A tak když v sobotu 5. května ohlásil rozhlas Pražské povstání, pochopili svůj úkol a přispěli k zajištění akce o získání muničního skladiště na Jiváku. Byla vytvořena odbojová skupina se sídlem v hájovně u Vlavy. Dělníci pracující na Jiváku a vedoucí odboje začali vyjednávat s velitelem německých oddílů Feldem. Chtěli, aby jim Němci předali municí a zbraně. Felde se nejprve zdráhal. Odpoledne se však blížili ze všech stran ke skladišti lidé z okolních obcí a k večeru zasáhl motorizovaný úderní oddíl partyzánské brigády. Za pomoci chorvatské pracovní skupiny, která vypověděla Feldemu poslušnost, byla pak německá kapitulace dosažena cestou nejmenšího odporu a skladiště předáno.

Na Loučeni se mezitím sešel RNV a vyhlásil mobilizaci občanů. Na Jiváku byla určena strážní služba. Několik desítek Němců bylo odvezeno do zdejší obce. Oklamané vedení v Milovicích nemělo o kapitulaci na Jiváku ani tušení, ale pro bezpečnost fašistů poslala dva tanky, které náhle vyjely ve tmě a zmatku na Jivák. Pomocná posádka byla odzbrojena a generálovi do Milovic telefonováno, že tanky zaujaly řádné bojové postavení. Tyto však byly odvezeny na Loučeň. V pozdních hodinách

stáhli partyzáni i kolony aut s kořistí zbraní do Jabkenic. Situace však byla nadále vážná. Ze soboty na neděli 6. května si lidé rozebírali z Jiváku zbraně a připravovali se na pravděpodobné střetnutí s fašisty. Tato květnová neděle se stala pro naši obec svými událostmi nezapomenutelnou. V Milovicích se zatím Němci dozvěděli o situaci na Jiváku a chystali pomstu. Poslali ozbrojenou posilu, došlo k boji a fašistům se podařilo Jivák znovu obsadit. Zajali mnoho mužů a zastřelili 12 letého Karla Libicha z Patřině. Potom obsadili Loučeň. Bojovalo se u kapličky, hořely domy ve Vlkavské ulici a Němci táhli na nynější školní budovu, kde měli své zajatce. Během bojů padlo několik našich statečných vlastenců: František Jukl, Bohumil Forejt, František Škop, který hlídal zajatce ve škole, a Stanislav Zahradka, vracející se z NV po vyhlášení výzvy, aby občané nestříleli.

Za silného deště shromáždili fašisté mnoho loučeňských mužů před místní drogerií. 13 z nich s jednou ženou bylo odvezeno do Milovic s hrozbou, že budou zastřeleni. Pro výstrahu byl pak skutečně zastřelen jeden z nich, František Strupka a ostatní propuštěni.

7. a 8. května žila ještě celá Loučeň v obavách před pomstou Němců, které byly s konečnou platností rozptýleny až příchodem Rudé armády. Zanedlouho ustoupilo vojsko z Jiváku a 9. května si pak obyvatelé Loučeň konečně svobodně oddechli. Draze byla vykoupena tak dlouho očekávaná svoboda. Desítky lidí se přišly rozloučit a vzdát poslední poctu padlým hrdinům. 10. května se konal na Loučení společný pohřeb šesti obětí, které položily život za vlast. Nezemřely marně. Jejich odkaz bude dlouho znít a vyzývat lid k zachování míru.

Boje v našem kraji skončily definitivně ve dnech 10. — 11. 5. 1945, kdy do prostoru Mladá Boleslav — Sobotka vnikly jednotky 52. armády SSSR, 11. 5. dosáhly Lysé n. L. a dorazily do Nymburka. Této armádě velel generálplukovník K. S. Koretějev. Nadšený lid postavil v naší obci svým osvoboditelům slavobránu a náručemi květů přivítal 11. května první rudoarmějce. Pro naše země bylo záchranou, že osud povstání závisel na vojensko-operačních akcích Rudé armády, která znemožnila uskutečnit obranné plány hitlerovských vojsk. A nebyl to boj lehký. 140.000 sovětských vojáků obětovalo životy za naše osvobození. Zdejší občané se setkali s ruskými přáteli již po skončení války, s nimi se smáli, tančili a zpívali.

Brožura „Z historie a současnosti naší obce“,
vydaná Osvětovou besedou v Loučeni
v r. 1975, str. 5-8.

Lysá n. L.

5. 5. 1945 — Na radnici převzal správu města prozatímní revoluční NV v čele s praporčíkem četnictva Aloíšem Prudičem a úč. fy Vichr a spol. Frant. Doškem a jinými, kteří již dříve připravili ustavení RNV. Jejich jména byla oznámena městským rozhlasem v neděli 6. 5. Předsedou NV — Alois Prudič, členy: Josef Lebduška, Josef Žantovský, Václav Mícka, Ant. Kočí, dr. Jos. Baloun, Fr. Novák, Karel Vojtěch, Josef Jelínek, Frant. Vrba, Josef Krňanský, Rudolf Laibner, Emanuel Klos, Frant. Došek, Jan Šolc, Frant. Dostál, Josef Dvořák, Frant. Sochor, Josef Jandousek, Ant. Verzich, Jar. Volín, Petr Velecký, Frant. Jindra, Frant. Hanzl, Lad. Sedláček Leopold Haisler, Frant. Ježek a 1 místo vyhrazeno členu podzemního hnutí. Telefonní linky

byly v rukou českých národních výborů. Ilegální NV v Lysé pracoval střídavě na radnici nebo na četnické stanici. Lysá měla spojení nepřímé telefonické s Prahou přes zdymadla na Labi u „Chaloupek“, které obstaral obětavě jezny zdymadla Hýsek (tel. č. 68). Tak byla Lysá ve spojení s národní radou a vojenským velitelstvím „Alex“ Rudá armáda v Lysé nad Labem — první dojela do Lysé tříčlenná hlídka v čele s kozáckým poručíkem. Bylo to 10. května 1945 kolem 10. hodiny dopoledne. Hlídku přivezlo československé nákladní auto „revoluční gardy“. Doprovázel ji čsl. štábní kapitán a ruský legionář ve stejnokroji. Přijeli z Káraného. Po vydání rozkazů pro dráhu i NV v Lysé (byl vydán zákaz německých lazaretů i raněných) se hlídka vrátila zpět do Káraného.

Posádkovým českým velitelem v Lysé n. L. byl tehdy poručík Hošek. Odpoledne 10. 5. 1945 dojela do Lysé „Rudá armáda“, nadšeně zdravena občany. Rudoarmějci byli rozjásaným českým lidem zasypani květy.

Kronika ZDŠ Škol. nám. 1316

Mcely

Ilegální revoluční NV ve Mcelích ustaven nebyl.

Na návsi před školou byla postavena slavobrána na uvítání vítězné Sovětské armády. Menší oddíl, těžké dělostřelectvo, přijel do vsi 11. 5. 1945 a zdržel se u nás asi dva dny. Ale horem vesnice od Seletic projíždělo k Loučeni dlouhé vozatajstvo asi dva dny. Pak přijelo vojsko RA s velitelem generálem Sokolovským, pěchota v počtu asi 10.000 vojáků. Ubytovalo se asi měsíc v našich lesích a důstojníci v bytech po vsi. Pořádali pro všechny občany besídky a biograf. Účast občanstva na nich byla veliká a s díky a radostí přijímalo osvětové ukázky vítězné RA.

Obecní kronika, str. 113

Městec Králové

Ustaven 17 členný RNV, předseda: Dr. Jaroslav Drobný, zvěrolékař, bezpartijní, místopředseda Dr. Miloslav Zavřel, advokát, bezpartijní, členové: Josef Berný, trafikant, soc. dem., Josef Bělina, dělník — KSC, Jindřich Cabalka, stárek, bezpartijní, Josef Doubek, úředník, bezpartijní, František Jehlička, rolník, čs. strana lidová, Dr. František Jurák, farář, čs. str. lidová, Rudolf Jiráček, povozník, KSC, Rudolf Karásek, úředník, bezpartijní, Josef Münnich, tkadlec, soc. dem., Frant. Myška, hajný, KSC, Václav Sobota, učitel bezpartijní, František Steklý, dělník, KSC, Antonín Turek, zaměstnanec ČSD, čs. nár. soc., Jaroslav Zapotil, truhlář, čs. nár. soc. Vojenským velitelem pro ckce vojenského rázu stanoven npor. v zál. Jaroslav Hofman a jeho zástupce npor. v zál. Josef Doubek.

Středa 9. května začíná již radostnější náladou. Z mnohých míst se hlásí projíždějící vítězné jednotky Rudé armády. Dobrovolníci rychle odklízejí záseky a barikády, aby nepřekážely pohybu sovětských vojsk. Od časného rána projížděly městem kolony prchajících nepřátel, které byly odzbrojovány a v pěších transportech vysílány dále. Kolem 5. hodiny odpolední přijeli do našeho města první sovětské vojáky — představitelé našich osvoboditelů. Byl to major Šeljajev z Moskvy a kapitán Oliniščenko z Kijeva. Byli uvítáni květinami a nadšeným provoláním slávy Rudé armádě. Dav lidí uvedl majora Šeljajeva na radnici, odkud tento promluvil k našemu občanstvu

z balkonu radnice a potom pro celé město městským rozhlasem. Mluvil měkkým a tolik příjemným ruským jazykem. Jeho projev byl ihned tlumočen našemu lidu v překladu. Překlad jeho řeči zněl: „Svobodní občané Republiky československé! Prožíváte významný den, den osvobození od války. Věnujte se klidnému hospodářskému životu. Nebudete se strachovat, že zítra ztratíte syna, rodina otce, jelikož budete úplně zabezpečeni. Vždycky budete pracovat s velkým slovanským státem — Svazem sovětských socialistických republik, který je tak mohutný a silný, že nikdy nedá ubližovat malým slovanským národům. Budete-li žiti ruku v ruce s námi, zaručujeme Ukrajincům, Polákům i Vám Čechoslovákům věčnou svobodu...“

Jeho projev byl přijat s nepopsatelným jásotem. V radostných chvílích a projevech bratrské vzájemnosti končil první den nové svobody v Městci Králové. S počasím oslavovali tento šťastný den, neboť několikadenní dešť přestal a slunce zazářilo nad naším městem.

Dne 12. května zavítal do našeho města štáb oddílu IV. ukrajinské fronty s větším počtem vojska. Důstojníci i vojáci byli ubytováni v soukromých bytech v severní části města. U stavitele Jansty byl ubytován velitel úseku generál Giergiev a u učitele Soboty jeho pobočník a velitel místní posádky plukovník Bogdanov. Tento příjezd Sovětské armády měl pro naše město význam historický, neboť po 140 letech po druhé v dějinách našeho města jsme přivítali u nás ruské vojáky. Mnoho vojenských ruských jednotek bylo umístěno i v okolních lesích. Ve vzájemné shodě a bratrském životě ruských vojáků s občany nastal u nás nezvyklý život s radostnými večery plnými hudby, sovětských písní a tanců.

Dne 18. května přistál na polích za nádražím sovětský vojenský poštovní letoun, který přiletěl pro poštovní zásilky zdejší posádky do Ruska. V neděli dne 3. června rozloučila se posádka Rudé armády s naším městem. Rozloučení bylo srdečné s mnoha bratrskými objetími, stisky rukou, květinami a dary loučili se naši občané s našimi osvoboditeli — vítězi druhé světové války — krasnoarmějci.

Obecní kronika, str. 14, 15, 19

Milovice

Již v dubnu, v době nástupu Sovětské armády na Berlín a spojeneckých vojsk na Západě, bylo každému jasné, že nadešla poslední hodina Německa. V místě s několikaleticovou armádou nebyl do poslední chvíle patrný rozklad ve větším měřítku. Do Lysé přicházeli běženci z východního Slovenska. Každý občan poslouchal zahraniční rozhlas. Čechy byly kotlem, do kterého se valily rozbité německé armády, které, do poslední chvíle formovaly sběrné tábory pro nové polní formace. Válečného materiálu byl v Milovicích dostatek. Koncem dubna zřídilo německé velitelství z vojenského tábora nemocnici a dnem i nocí dovážely vlaky Červeného kříže raněné. Po Milovicích se objevovali lehce ranění Němci.

Nacistická strana vyzvala své civilní příslušníky k evakuaci do Německa na náklad strany jen s malým příručím zavazadlem. Někteří němečtí vojáci projevují své přesvědčení o konci Německa (převážně Rakušané). Většina však je pod vlivem nacistické propagandy přesvědčena, že Angloameričané uzavrou s Německem příměří a vrhnou se na SSSR. Začátkem května chodí němečtí vojáci po obci již jen s puškami. Docházejí zprávy, že Němci stěhují politické vězně a Židy v hrozném

stavu ze Saska do Terezína, kde vypukl tyfus. Jemu podlehl 1. května poslední starosta obce B. Sucharda a praporeček Pospíšil. Dělníci a ženy, pracující v tábore, přinášíjí zprávy, že v rodinách německých důstojníků balí. U místního truhláře Horčíčky objednávají rozměrné bedny. Druhá kolej trati Lysá — Praha je plná nákladních vagonů naložených věcmi, které Němci stěhují z krajů již osvobozených vítěznou Rudou armádou. Směrem od Krkonoš je zřetelně slyšet dunění děl. Každým dnem jsou nad Lysou a Milvicemi americké stíhačky, ostřelují lokomotivy a zne-možňují dopravu.

Konec války a osvobození Evropy z jařma nacismu visí ve vzduchu. Podzemní hnutí pod vedením mjr. Ncváka L. se připravuje. U občanů je nejistota. Rozšiřují se zprávy, že Němci na Moravě ničí celé vesnice. V Milovicích je silná posádka činící dojem, že má chuť podle receptu Goebelsova bránit se do posledního. Velitelství nařídilo kopat zákopy v okolí obce. Obyvatelé kopou kryty a jámy na zahradách a do beden balí nejnůtnější věci. Někteří si zazdívají i potraviny. Počítají s tím, že je snad najdou po zničení Milovic Němci, po svém návratu.

V noci na 4. květen první projev aktivity: německé nápisy byly přes noc zamalovány. Svou stranou poštvaní Němci — civilisté z obce — nepochopili situaci a svůj konec, stěžovali si veliteli tábora Rüdigerovi, který nařídil dát nápisy do původního stavu, což se také odpoledne stalo. Tabulka ze školy a četnické stanice však zmizela.

5. května — den revoluce. Praha dala signál a bez ohledu na oběti vypuklo povstání. V Milovicích hned 5. května ustavil se RNV. Středem revoluční činnosti byla sbor-ovna školy.

RNV tvořili: Josef Šourek, dělník, Josef Švára, dělník, Josef Choura, řídicí učitel, Emil Rudolf, učitel, Josef Konopka hodinář, Václav Hlavsa, strážník, Václav Hlavsa, listonoš, Jiří Trnka, krejčí, Bohumil Roubíček, zemědělec, Václav Roubíček, zaměstnanec ČKD, Jaroslav Hampel, rotmistr, Rudolf Bešťák, zaměstnanec drogerie, Václav Matěja, dělník, František Pořízek, dělník, Bohumil Hron, zámečník. Později po návratu z koncentračního tábora byl přibrán rotmistr Kovařík. Nejstarší člen Bohumil Bohuslav, zemědělec, byl jednomyslně zvolen předsedou MNV, jeho náměstkem Václav Hlavsa, listonoš, jednatelem Emil Rudolf, učitel. Své ustavení ohlásili okres-nímu úřadu a německému veliteli tábora. Objevily se první československé vlajky. Málo lidí spalo. Ačkoliv neustále přšelo, lidé byli po celý den na ulicích. Před četnickou stanicí poslouchali rozhlas. Ve dne, v noci jsou v obci četnické stráže. Němečtí civilisté z obce chodí spát do tábora a berou s sebou kufry. V táboře je velitelem skupiny vládního vojska major Pražák, který udržuje stálé spojení s RNV v obci a dodává potřebné informace. Do tábora svázejí Němci členy některých národních výborů z okolí. Velitel dává popraviti 2 členy z Nymburka a mrtvolý za-hrabit v písečniku. Velitel tábora činil RNV odpovědným za pořádek v obci a po-hrozil, že v případě nepokojů dá členy RNV postřílet.

Odjezd německé posádky: V noci 8. května odjela celá posádka a proti ujednání o příměří vzala s sebou všechny jízdy schopné těžké zbraně. V táboře zůstala jen poškozená vozidla a část poškozených ručních zbraní. ONV povolal několik ročníků vojáků. Společně s civilními strážemi obsadili tábor. Na páskách měli označení RG — revoluční garda. Velitel tábora gen. Rüdiger odjel se štábem úplně zpít. Po celý den 8. května přicházeli do Milovic záložníci, někteří v legionářských stejno-

krojích. Milovice byly ve varu. Málokdo spal. Kdo spal, byl 9. května časně ráno probuzen silnými detonacemi. Němci vyhodili muniční skladiště v Houštíně. Detonace trvaly několik hodin, obloha byla zahalena hustou clonou čpavého dýmu. V lese vyřvaly exploze dlouhé průseky.

Na výzvu rozhlasem uspořádal RNV sbírku prádla a léčiv pro Terezín, autem je odvezl do Prahy. Byli jsme z nejštědřejších. Sovětská vojska, která pronikla do Prahy jednak od Drážďan, jednak z Moravy, rozjíždějí se po okolí.

Obec se vyzdobuje na přivítání svých osvoboditelů. 11. května přijela sovětská divize do Milovic. Zpočátku se částečně ubytovala v obci. RNV zasedá každý den. Dal zajistit několik kolaborantů a udavačů. Odevzdal zabrané majetky jejich původním majitelům. Zapečetil německé byty v obci a dal zajistit i německý majetek, který někteří občané převzali do úschovy. 14. května uspořádalo sovětské velitelství seznamovací večírek v táboře.

Podle vládních směrnic byl v obci ustaven svaz mládeže a tělovýchovný výbor. RNV provedl pro obec Konětopy, zničenou Němci, sbírku finanční i materiální.

14. června byla pod vedením maršála tankových vojsk Rybalka a za účasti náměstka předsedy vlády J. Davida, několika ministrů, mnoha generálů a velvyslance SSSR V. A. Zorina, provedena přehlídka 3. tankové armády a byl dekorován její prapor. Mnoho místních občanů odchází do pohraničí. V listopadu 1945 odešly sovětské jednotky z Milovic.

Přehled německé persekuce občanů Milovic: V době okupace zatklí Němci 15 mužů a 3 ženy, ve věku 25 — 65 let. Bylo to 6 důstojníků, 6 živnostníků, 2 dělníci, 2 úředníci, 1 student, 1 rolník. V německých věznicích bylo 11 mužů — 5 důstojníků, 2 živnostníci, 2 úředníci, věznění v Ml. Boleslavi, Ulmu, Terezíně, Budišíně, Pankráci, Berlíně a dalších. V koncentračních táborech byly vězněny 2 ženy a 5 mužů — 1 důstojník, 4 živnostníci, 1 student, 1 rolnice, (Terezín, Oranienburg, Osvětim). Na nucené práce byl poslán 1 student, 4 zemědělci, 1 úředník (tyfová epidemie v Terezíně). 1 důstojník byl popraven v Berlíně. Z obce bojoval 1 partyzán na Slovensku.

Obecní kronika, str. 114 — 122.

Netřebice

Členy RNV byli: předsedou Karel Kadlec, malý rolník, KSC, Fr. Roštejský, učitel, NS, Josef Němeček, dělník, Josef Palán dělník, Václav Henzl, dělník. RNV vystoupil na veřejnost ihned na počátku revolučních akcí. Organizoval stavbu zátarasů na silnicích a uskladňování pancéřových pěstí na místním hřbitově a ve váze.

V květnu 1945 přijelo ruské vojsko a to bylo slávy. Byla postavena slavobrána. Všude smích, radost a každý jako by byl znovu zrozen. Do naší vesnice přijeli v noci ze soboty na neděli a ubytovali se, kam se jen dalo. Všude bylo plno vojska, vozů a koní. Těch bylo tolik, že to nikdy nikdo neviděl. Pro samou radost se v tu dobu celý týden nic nedělalo a každý byl jen rád, že už je všem útrapám konec. Místo, aby naši občané hostili Rudou armádu, tak ona hostila nás. Každý se musel od nich napít vodky a s nimi jíst. Neboť co ruský voják, to vtělená upřímnost.

Obecní kronika, str. 151

Nouzov

Dne 2. 5. 1945, kdy Nymburk, Poděbrady a Sadská se pozdvihly a poněkud předčasně provolaly novou svobodu, našly v naší obci poměrně malý ohlas, neboť zároveň s touto radostnou zprávou přišly zprávy o střelbě v Poděbradech, kromě jiných divokých a smyšlených zpráv. Zato 5. květen, den Pražského povstání, otrásl obci do základů. Již za protektorátu byl ustanoven RNV, jehož předsedou byl lesní Hubert Soukal č. 1 a členy Karel Aron č. 9, František Slavík č. 2, Alois Hurých č. 65, Rudolf Jansta č. 48 a Václav Karásek č. 24 (4 rolníci a 2 ostatní).

RNV v čele s lesním Hubertem Soukalem ujal se vedení odboje. Mládež si opatřila zbraně v Dymokurech a v Rožďalovicích. Ve škole a v hostinci byla zřízena stálá služba u přijímačů. Všechny pokyny z Prahy — bojující Prahy — byly radostně a obětavě vtělovány ve skutky. Část občanstva, hlavně mládež, se účastnila partyzánských podniků proti rožďalovické posádce — tato byla zajata — vzdal se i oddíl s 8 tanky, jí na pomoc vyslaný — a vytvořila na všech stranách mohutnou překážku. Hlásná a spojovací služba fungovala poměrně dobře. Nouzovští spolupracovali hlavně s RNV v Dymokurech. Zdejší němečtí uprchlíci byli odzbrojeni a internováni nahoře ve třídě. Hrdinný boj Prahy byl sledován s úzkostí a obdivem. Po vyhlášení kapitulace věnovali se občané, nyní již zbraněmi hojně zásobeni, odzbrojování německého ustupujícího vojska a k udržování dopravní kázně na přeplněných silnicích. Vstup do nového života republiky byl vyplněn prací a úzkostmi o drahé v dosud bojující Praze.

Rudá armáda. Krása těchto okamžiků se dá těžko slovy vylíčit. Radost, slzy, smích a jásot, nekonečný jásot až do časných ranních hodin. I Rusové byli dojatí. Vyprávěli, že dosud nikde nebyli přijati s takovou láskou a slávou jako v naší vlasti. Příchodem Rudé armády skončila se i činnost ve zbraní našich občanů. Obec na svoji velikost dostala velmi četnou posádku. Brzy se však vše odstěhovalo do lesů a v obci zůstala jen auta a velitelství s četným důstojnickým sborem. Rudá armáda opustila potom naši obec 18. 6. Lidé na ni rádi vzpomínají a koluje o ruských vojácích spousta veselých i vážných historek.

Dne 14. května konala se krátká sice — ale důstojná oslava našeho znovuzrození, spojená s průvodem za doprovodu hudby. Občané po vykonané oslavě se opět vraceli ku své práci, na svá pole, která již volala po jejich příčinlivých rukou. Práce stejná jako loni, ale radostná, neboť letos, zase po tolika letech pracujeme pro sebe a pro svůj národ.

Obecní kronika

Nové Dvory

Složení ilegálního RNV v Novém Dvoře: Bárta Josef st. — předseda, Hájek Josef (rolníci), Jirka Tomáš, dělník.

RNV v Novém Dvoře vystoupil poprvé na veřejnost dne 4. května 1945.

Na samotu Rozpakov, jež patří k obci Nový Dvůr, přišli první rudoarmějci dne 10. května 1945. Obcí Nový Dvůr, ležící mimo hlavní silnice, projelo jen několik

hlídkových vozů Rudé armády. Prvními, kdo uvítal rudoarmějce na samotě Rozpakov byli majitelé usedlosti — Senohrábkovi. Rudoarmějci si v usedlosti zřídili asanační středisko koní. Počet vojáků je odhadován na 10. Velitelem rudoarmějců byl Pisarok.

Výpis z kroniky požárního sboru

Nové Zámky

Podnět k vytvoření NV v Nových Zámkách vyšel od J. Nezbedy z Dymokur. Jmenovaný J. Nezbeda byl v bližším styku s Aloisem Čihulou — dělníkem v cukrovaru, který se stal předsedou prvního MNV vytvořeného v Nových Zámkách, člen KSČ. Dalšími členy byli: Mocek Jaroslav — KSČ, Fejfar Josef, KSČ, Karásek Frant., KSČ, Jirsák Frant., KSČ, Čihula Frant. KSČ, Dousek Vilém, Masák Frant. — lid str., RA přišla do Nových Zámek jako do jedné z posledních obcí v tomto obvodu. Již dříve byla RA v Rožďalovicích, v Křinci, v Dymokurech, Teprve později projížděla Novými Zámkami. Početné jednotky se utábořily na delší dobu v „Bažantnici“ a na „Komárově“. Někteří velitelé RA byli přímo ubytováni v Nových Zámkách — u J. Mocka i jinde.

Nymburk

2. květen byl patrně nejrušnějším a nejdramatičtějším dnem Nymburka za celou dobu války. Asi v 11,00 hodin nastal na Riegrově náměstí nezvyklý ruch. Středem pozornosti se stala budova okresní záložny hospodářské, na níž náhle byly odstraněny všechny německé nápisy buď tím způsobem, že byly přelepeny, nebo vůbec odstraněny. I jinde byly odstraňovány německé nápisy. Současně se objevil na budově Moravské banky československý prapor, československý a rudý prapor byl vyvěšen na hostinci J. Havrdy a obchodu textilem Frant. Kořinka. Mezitím se již sešel až dosud ilegální revoluční okresní národní výbor v budově okresní záložny hospodářské.

V Dílnách i ostatních provozech ČSD propukla generální stávka, zorganizovaná ilegálním okresním výborem Komunistické strany Československa vedeném Aloisem Tylem. Vedení se ujala závodní rada v čele s komunistou Josefem Barvinským, zámečníkem. Rozkaz oblastního velitele podzemního vojenského hnutí přišel, aby národní výbor udržel tyto demonstrace mimo ozbrojené akce. Proto bylo rozhodnuto, aby dr. Josef Brožek vystoupil veřejně s členy výboru Aloisem Tylem a Václavem Váchem a vysvětlili v tomto smyslu situaci. Vysvětlení bylo provedeno občanstvu na Riegrově náměstí. V Dílnách ČSD promluvil o situaci komunistický poslanec Alois Tyl, který povzbuzoval osazenstvo v přípravách k boji. Úspěchem vedoucích odboje bylo, že byla stažena říšská vlajka na posádkovém velitelství. Byly zastaveny zákopové práce a podminovávání mostů a dokonce bylo docíleno i kasernování německé posádky.

Na okresní úřad přijelo jičínské gestapo, které ihned nařídilo suspenci okresního hejtmana Bažanta. Protože akce byla místní, počaly mizeti trikolory z oděvů a prapory z domů. 5. května, když pak volal pražský rozhlas o pomoc, že tam jsou střílení čeští lidé, všeho nymburského občanstva se zmocnilo vzrušení a lidé se srocovali. Na náměstí byla vyvěšena československá vlajka. Dílny, výtupna ČSD a další zařízení se staly hlavní nymburskou pevností. 6. května v dopoledních hodinách přitáhli partyzáni do zásobárny dílen dva vagony s municí.

Motospojka E. Schreuer a Ant. Novotný byla za jizdy zatčena Němci a odvezena ihned do vojenského tábora do Milovic. 7. května RNV jednal opět o kapitulaci německé posádky. Němci odstranili nálož z pilířů hlavního mostu, čeští bojovníci přestřihali kabely k náložím v reálném gymnasiu. Z Milovic došla zpráva, že tam byli popraveni dva členové nymburských motospojek Emil Schreuer, student z Nymburka a Antonín Novotný, puškař z Kovanic. 8. května k večeru byli nymburští Němci svázení pod ochranou ozbrojených stráží na nádraží a nakládáni do připraveného vlaku Červeného kříže. Večer byl dán Dílnami ČSD signál k shromáždění všech čs. dobrovolníků, aby byl připraven a podniknut útok na německou posádku. Němečtí vojáci se však pozdě večer zmocnili zásob shromážděných v Dělnickém domě, nechali vlak s nymburskými Němci stát na nádraží a spěšně opustili město. 9. května Nymburkem stále projížděly oddíly plně ozbrojených Němců, hledajících nějaký únik a které zapříčinily přestřelku na náměstí. Na 3.000 Němců bylo zajato, odzbrojeno a soustředěno na hřišti. V zasedací síni okresního úřadu se konala první slavnostní plenární schůze revolučního okresního národního výboru. Národní výbor byl sestaven podle směrnic Košické vlády. Bylo dbáno, aby byly zastoupeny všechny složky národa, zvláště vrstvy dělnické. RNV složil na této slavnostní schůzi slib věrnosti republice a vládě a přejal tak dnem 9. května 1945 zákonně veškerou výkonnou moc na nymburském okrese.

10. května 1945 asi k 7. hodině přijelo sovětské nákladní auto s vojenskou posádkou. Veliké nadšení se zmocnilo všech přítomných, kteří hlasitým voláním a máváním pozdravovali tyto prvé členy spojenecké armády. Auto na krátkou chvíli zastavilo a ruský důstojník Fjodor Fjodorovič Filipčuk pronesl krátký proslav ke shromážděnému občanstvu z balkonu okresní hospodářské záložny, sídla RNV. Projev byl vyslechnut s velikým nadšením a odměněn bouřlivým potleskem a provoláním slávy Rudé armádě. K 19. hodině přijely na náměstí prvé ruské motorizované jednotky. Mezi diváky propuklo veliké nadšení. Za chvíli přijelo auto se sovětskými důstojníky a dva z nich (jeden plukovník, hrdina Sovětského svazu) promluvil k občanstvu. Večer bylo náměstí slavnostně osvětleno, byly vypalovány rakety a zavěšena vlajkosláva. Místní rozhlas hlásil toho dne, aby občané nabídli volné byty pro sovětské důstojníky. Přihlášek bylo daleko více než žadatelů.

Městská kronika

Od 30. dubna ozývají se každodenně poplachové sirény, děti nechodí do školy. Němci se chystají k útoku na Prahu. Je sobota 5. května, Češi se zmocnili rozhlasu, volají o pomoc. Praha je napadena, čeští lidé vražděni. A český rozhlas po celou noc hlásí. Praha se brání, stavějí se barikády. Celý český národ je v úžasném napětí, sovětské vojenské jednotky se blíží ku Praze. Boje trvají do 12. 5. Německá armáda kapituluje.

14. 5. projíždí město, nadšeně lidem zdravena slavná Rudá armáda. Krásný, na dojmy bohatý okamžik. 23. 5. 1945 začíná pravidelně vyučování. Školská úřadovna zasílá po dlouhé době opět český oběžník „Výchova a vyučování v nové republice“.

Školní kronika ZDS, Tyršova ul. str. 159

Odřepсы

Členové RNV: B. Slabý, předseda, členové F. Volek, A. Jírova, J. Doušak, Staněk, V. Volek, V. Brtek.

Před 1. 5. 1945 objel J. Peřina obce Choťánky, Libici, Odřepsy, Vlkov a Kolaje na kole, aby v těchto obcích byly zvoleny revoluční výbory ze členů strany komunistické, soc. demokratické, národně socialistické a lidové.

Rudoarmějci byli v naší obci nadšeně vítáni a štědrě hostěni. Z řad občanstva postaveny stráže pro zajištění bezpečnosti, kterou vedl Brtek Josef, podporučík v záloze. Také několik týdnů posíláme už 30 mužů na strážní službu do Poděbrad. Postup ruských vojsk ku Praze trval až do 14. 5. 1945.

Obecní kronika, str. 81

Okřínek

4. května — náš lid jest vzrušen událostmi, tu a tam probíhá nějaká informace o blížící se frontě. Tento den projíždí naší obcí spousta německých aut a motocyklů obsazených plně ozbrojenými vojáky. Jedou oběma směry, jak k Novým Mlýnům, tak i k Senicům. Dobrému pozorovateli však neujde, že k N. Mlýnům jich jede daleko víc, to znamená útek německé fronty a to útek neorganizovaný.

5. května začíná revoluce. Naší obcí projíždějí vojska (německá) více a více, avšak hlavně již směrem k Novým Mlýnům. Pražský rozhlas volá o pomoc, žádají hlavně potravu pro bojující. Hodně lidí tuto noc nespí. Lid československý se chopí kde jaké zbraně a jde do ulic. V naší obci není tohoto dne žádný boj ani vážnějších událostí.

6. květen — přšelo celý den a celou noc, ale naši lidé jsou téměř všichni na silnici, u radiopřijímačů. Praha volá o pomoc, Praha bojuje, volá lid československý, by bojoval s ní, prosí o potraviny, o zbraně. Občané naší obce uspořádali sběr potravin, lidé dávali co mohli, sebralo se celé nákladní auto, které bylo šťastně dopraveno do Prahy.

7. května — střelba se ozvala hodně blízko, u Dymokur vybuchly granáty i pancéřové pěsti. Místní lidé porůznu zasáhli. RNV v Dymokurech byl zatčen a měl být souzen německým válečným soudem. Nedošlo k tomu, neb páni důstojníci němečtí byli rádi, že vzali roha. Tuto informaci zapisují tak, jak mně ji hlásila spojka jménem „Beran“. Avšak druhá spojka již přivezla do naší obce zprávu daleko horší. U obce Ledců (obec stranou Rožďalovic) postříleli Němci 23 místních občanů, kteří zalehli u silnice s loveckými a různými zbraněmi, proti tankům neúčinnými zbraněmi. Dodnes jsou tam porůznu pomníčky u silnice co vzpomínka na tak hrozný den.

8. května - v Praze a i v jiných městech se střílí. Je to rušný den - den brzkého konce války, ba i možného překvapení. V naší obci, ani v okolí není bojů, jen stále ujíždějí ve dne i v noci německá vojska a to hodně rychle a neuspořádaně. Spojky přinášejí zprávu, že Rusové jsou jím už na zádech a také to byla pravda.

9. květen — ráno na silnici od Vlkova k Odřepsům je vidět dalekohledem první auto obsazené vojáky. Z auta vlaje dlouhá rudá vlajka, Všem, kteří tuto uviděli bylo zřejmé, že to jedou vojska sovětská. Hodně radosti bylo, neboť to již bylo skutečně znamení konce války. Byli jsme plni vzrušení a s nedočkatostí jsme čekali, kdy se objeví sovětská vojska ve směru od Senic. Stalo se tak v 1/2 11. hod. dopoledne. Všady je vidět radost, německá vojska nyní již zděšeně prchají, zahazují zbraně, ani už nevědí, kam jedou a vzdávají se. Naši občané zbraně sbírají a tak se stávají z nich občanské hlídky.

Vojska sovětská se první den u nás nezastavují natrvalo. Po krátkém odpočinku a pohoštění, obdarování květy, potravinami, doprovázeni velkou láskou, odjíždějí dál ku Praze. Za nimi přijíždějí zase jiní a jiní a jsou přijímáni s láskou a tradičním českým pohoštěním.

10. květen — tento den se usazuje v obci vojenská jednotka SSSR a to hlavně ve dvoře čp. 29 a po různých číslech popisných, takže nebylo v celé obci člověka, který by nehostil a nebytoval nějaké důstojníky nebo vojíny. Vojska SSSR stavěla po naší obci své hlídky. Bylo zakázáno po 21. hodině chodit ven. Tento zákaz trval jen krátký čas. Naši občané drží hlídky společně s vojáky a tak je v obci klid a pořádek. Sovětská vojska zůstávají v naší obci asi 7 týdnů. Pak hromadně odjíždějí do své vlasti. Během jejich pobytu pořádali důstojníci několik večírků při hudbě a tanci. Na jednom takovém večírku tančili všichni tance dychtíví občané i občanky naší obce.

Při projíždění sovětských vojsk naší obcí přišel o život sovětský voják jménem Bolšakov, který jest pochován na místním hřbitově. Občané obce uspořádali mezi sebou peněžní sbírku a z výtěžku pořídili tomuto vojínu pomník nákladem Kčs 8.000,—. Byl tak prokázán opravdu vděčný postoj místních lidí. Na pomník přispěli skutečně všichni občané a učinili tak rádi.

Kronika MNV

Opočnice

Revoluční místní národní výbor byl vyhlášen dne 5. května večer v 8 hodin na schůzi všeho občanstva v hostinci u Řepů. Složení: Fr. Krejčík čp. 166 — předseda, Vojtěch Martínek — místopředseda, členové: Josef Mrzena, Josef Dohnal, František Vlach, Vojtěch Kurka, Kukaň Václav, Jaroslav Louda, Vlastimil Hájek, Josef Beránek, Vojtěch Procházka, František Müller č. 11. Složení podle politické příslušnosti: komunisté 2, soc. dem. 4, za nár. soc. 3. Z toho dělníků 1, rolníků 8, ostatních 3.

Příchod Rudé armády stal se v naší obci za slunného dne a rozkvetlých šeříků 12. května 1945. Občané ji vítali s upřímnou radostí jako osvoboditele. Velitel tohoto vojská bydlel u Václava Vomely a jmenoval se Sonin — generálmajor.

Obecní kronika, str. 34, 35 a 36.

Opolany

Členové RNV: Martínek V., Sobota V., Kubíček J., Bolehlávek J., Řehák J., Podhradský A., Hotovec J., Steklý F., Kotek J., Jeník V. První vystoupení RNV bylo dne 6. května. Ustaven strážný oddíl, dán pokyn k postavení dvou barikád a ustavena stálá pozorovatelná na věži kostela.

Rudá armáda přišla 9. května 1945 a to vojenské pancéřové auto s jedním sovětským a jedním anglickým důstojníkem.

11. května 1945 projíždí obcí ruské dělostřelectvo a vazatajstvo, poslední oddíly jsou ubytovány v obci.

Obecní kronika, str. 57

Oskořínek

Na Nymbursku došlo k rychlému zakládání revolučních národních výborů, u nás založen r. 1944. Byli to Němeček Václav, železničář, Hodač Miroslav, Otta Josef,

Kalina František, Hluchý Ant. atp. Po 7. květnu t. j. dnu skončení války vedl národní výbor Václav Němeček (důchodce) vlakvedoucí.

Rušný a bojovný týden od 2. května do 9. května.

Do naší obce přišla Sovětská armáda, byla radost a ze všech stran nadšení nad porážkou německého fašistického militarismu.

Kronika MNV

Ostrá

Po 5. 5. 1945 na výzvu starých komunistů v obci byl založen revoluční národní výbor. V tomto revolučním národním výboru bylo 12 členů z toho 3 komunisté, 3 sociální demokrati, 2 lidovci, (8 dělníků, 2 zemědělci, 2 úředníci.

Patřín

Sestavením ilegálního národního výboru byl pověřen Václav Koch, rolník v Patříně. Složení ilegálního národního výboru: předseda: Václav Koch, rolník, členové: Bartoníček Josef, tesař, Burian Otto, zedník, Petrtýl František, zedník, Rakušan Václav, cestář, Zemanec Josef, zaměstnanec ČSD, Borecký František, rolník, Heřmanský Emerich, pokrývač, Rybín Alois, rolník.

RNV poprvé vystoupil veřejně v sobotu 5. května 1945, kdy byla svolána veřejná schůze obyvatel. Přítomní byli seznámeni s politickou situací u nás. Schůze svolána ve 14 hodin.

První oddíly Rudé armády prošly obcí 11. května 1945 — asi 245 aut a 314 koňských povozů. Oficiální uvítání nebylo, většina obyvatel vroubila silnici a tak skupinově vítala osvoboditele. Velitel první posádky RA byl major a byl ubytován u předsedy Kocha stejně jako velitelé dalších dvou velkých transportů, které prošly obcí.

Pátek

Dne 5. května 1945 se vedení věci v naší obci ujímá prozatímní revoluční národní výbor. Předsedou a zároveň přípravnými pracemi pro jeho utvoření byl pověřen řídící učitel Rudolf Valenta. Výbor byl sestaven ze 6 členů a to: Rudolf Valenta, předseda, (nár. soc., řídící učitel), Ladislav Fajman (nár. socialista, zemědělec), Josef Chadima (soc. demokr., dělník), Josef Kroupa (str. lidová, zemědělec), Václav Slanina (soc. demokrat, dělník), Václav Martinec (nár. socialista, zemědělec).

Práci se službou strážní vzali si na starost hasiči a pak někteří dobrovolně přihlášení občané. První práce, kterou jsme vykonali, byla pomoc naší matičce Praze. Stavěly se barikády a to: u kanálu přes Blatnici, u Lazarova mlýna, u mostu směrem k Vrčeni, za vsí u zahrady p. Novotného směrem ke Křečkovu. Hlídky byly postaveny po celé obci a pozorovatelný na střeších továrny p. Jelínka a na Družstevním mlýně. Služby se konaly ve dne i v noci. Odzbrojen byl velký počet Němců a zabavené zbraně byly použity pro služby a hlídky. Pro první pomoc pro bojující Pražany bylo sebráno celkem 4.564 kg potravin a 2.604 ks vajec. Také se šatstvem bylo pamatováno. Předseda MNV R. Valenta odevzdal celé bedny šatů, prádla a bot, které získal z opuštěných německých aut, a pak darem místních občanů. Také tvářnost naší obce a školy se tímto dnem změnila. První naší prací bylo odstranění všeho německého.

Rudá armáda přišla do naší obce dne 13. 5. 1945. Vojáci si postavili stany a dřevěné sruby v místní bažantnici a velitelé byli ubytováni v několika domech v obci. Z naší obce odešla jednotka Rudé armády 8. 7. 1945.

Školní kronika

Pečky

Revoluční ilegální NV byl osmičlenný a byl složen ze 4 komunistů, Předseda: Šidvíz — dělník, Josef Svoboda — dělník, Jaroslav Chrastný — úředník, Jakub Svoboda — dělník a ze 4 členů občanské ilegální skupiny: JUDr. Ant. Hladík, Čestmír Falta — t. č. úředník, Zábaj Hrázský — rolník, Josef Dobiáš, dělník. Tento ilegální NV byl počátkem května 1944 schválen místním i obvodním výborem KSČ a zůstal v tomto složení až do konce okupace. Po rozšíření na 12 členů v dubnu 1945 řídil i květnovou revoluci. Národní výbor byl rozšířen o 1 zástupce sociálních demokratů V. Nešvaru, zástupce mládeže Mirka Voláka a 1 tak zv. odborníka Josefa Zalabáka. Ihned po zahájení revoluce byli povoláni do RNV zástupce malých a stř. rolníků V. Bělovský a zástupce strany lidové Jan Nerad (přednosta ČSD).

9. května 1945 v 6 hod. ráno přijel do Peček major sovětské armády s 1 vojínem. V Pečkách to byli první osvoboditelé, které zde viděli. Naše radost dosáhla vrcholu v pátek 11. května odpoledne, když přijel do Peček sovětský gardový oddíl raketo- metů. Nadšení našeho lidu bylo bezmezné.

Kronika MNV, str. 343, 365, 370.

Písková Lhota

V sobotu dne 5. května jsme poslechli poslední relaci z vysílače za národní osvobození. Když jsme přenesli školní přijímač do kuchyně a namontovali na něho narychlo zhotovenou krátkovlnnou cívku, upoutal naši pozornost hlasatel pražského rozhlasu. Hlas zněl pevně, rozhodně a energicky: „Volá český rozhlas! Voláme české četníky, českou policii a vládní vojsko, přijďte nám ihned pomoc do rozhlasu!“ Zatajil se nám dech. Není pochyb o tom, v Praze vypukla národní revoluce.

Lidé vycházejí na silnici. Na každém je vidět rozechvění a úzkost, nikdo neví, co se v Praze děje. Kolem 16. hodiny přijíždí k naší škole osobní auto z Poděbrad, ozdobené čsl. vlajkou a z něho vystupují členové ilegálního ONV, ozdobení trikolorami, dále 2 důstojníci, oblečení ve stejnokrojích čsl. armády. Vezou rozkaz z okresního vedení odboje, aby revoluční národní výbor, jehož utvořením byl pověřen Josef Kratochvíl — ředitel školy, zahájil činnost. Do večera byly v celé obci všechny německé nápisy a tabulky odstraněny. Z rozhlasu se dovidáme, že od Benešova vyjely ku Praze německé tanky. Je slyšet dunění děl. V noci hlásí československý rozhlas: „Praha bojuje“. Pošlete zbraně, pancéře a letadla! Pošlete rychle zbraně!“ Volání se opakuje anglicky, rusky a francouzsky. Aby se nedostaly německé tanky do Prahy od Hradce Králové, stavějí se všude na státní silnici silné záseky a barikády. Ráno, když se vesnice probouzela, stály na katastru naší obce 4 mohutné barikády z klád, kvádrů i rozmontovaných selských vozů. Žádné vozidlo neprojde! Telefon nefunguje, spojení je přerušeno, nejdůležitější zprávy a vzkazy mezi jednotlivými obcemi a národním výborem v Poděbradech obstarávají spojky buď pěší nebo na kolech. V neděli odpoledne 6. 5. svolal J. Kratochvíl členy revolučního národního výboru k usta-

vující schůzi do školy. Byli to: Josef Malík — dělník, Josef Novák — dělník, Bohumil Kozák — rolník, Karel Potměšil — rolník, František Doležal — rolník. Všichni jmenovaní bez polit. příslušnosti. Ze školy se pak odebrali — když předtím uvedení členové složili slib věrnosti československé vládě v Košicích do rukou předsedy J. Kratochvíla — na obecní úřad a tam oznámili starostovi obce J. Jančíkovi, že působnost jeho jakož i obecní rady a zastupitelstva skončila a že revoluční NV se ujímá správy obce a přechází na něj veškerá pravomoc obecní rady i zastupitelstva. Večer jsme dali svolati všechno občanstvo do hostince u Čáslavů, kde revoluční NV vydal k občanstvu svolání, v němž oznamuje, že přejal z příkazu naší čl. vlády v Košicích správu obce a žádá veřejnost o podporu a spolupráci v těžkých dobách. Sotva se ale shromážděné občanstvo rozešlo, přijela dvě nákladní auta s německým vojskem, ozbrojeným kulometry a jejich velitel nařídil, že během jedné hodiny musí být bariády za vsí úplně odstraněny, jinak prý bude 20 lidí ze vsi po uplynutí této lhůty zastřeleno. Sami si netroufali k překážkám blíže, domnívajíce se patrně, že jsou pod nimi třaskavé nálože. K tomu všemu byla ještě neproniknutelná tma a chvílemi hustě pršelo. Před školní budovou, kterou si osvětlovali baterkou, ztropili rámus vyhrůžující, že nebudou-li čl. vlajky ihned sňaty, zahájí palbu do oken. Přitom na nás neustále mířili a harasili se zbraněmi. Když kolem půlnoci hlásil J. Kratochvíl veliteli, že překážky jsou odstraněny, nasedli germánci rychle do aut a odjeli k Poděbradům. V pondělí ráno 7. 5. obdržel J. Kratochvíl v 5 hod. hlášení ze Sadské, že se sem od Mochova blíží německé tanky a střílejí do lidí. Dal toto ihned vybuchovat a lidi upozornit, aby zbytečně nevycházeli na silnici. Později došlo nové hlášení, že tanky uhnuly ze státní silnice za Velenkou směrem k Milovicům, protože překážky v Kersku jsou neporušeny a v lesích je plno partyzánů.

V úterý dne 8. 5. byla provedena v naší obci sbírka potravin pro bojující Prahu. Sebrané potraviny byly ještě téhož dne odeslány do Prahy. Odpoledne ustupují Němci po naší silnici a táhnou směrem ku Praze.

Ve středu ráno dne 9. 5. v 7,00 hod. projely naší obcí směrem ku Praze první ruské tanky. Slavná Rudá armáda spěchá Praze na pomoc. Zdejší občané vítají Rudou armádu s nepopsatelným nadšením. Mávají rudoarmějcům, házejí jim do aut a na tanky kytice šejfků, provolávají slávu a jásají. Tu zastavují některé vozy uprostřed vsi. Vyskakují z nich ruští vojáci, osmahlí, silní, s radostným úsměvem na rtech. Naši jim tisknou ruce, obklopují je na silnici a ti, kteří umějí rusky, živě s nimi rozmlouvají. Dospělí muži i mládež vyskakují na auta, na tanky a odjíždějí s krasnoarmějci do Prahy. Všude se rozléhá jásot a nese se dál a dál po silnici.

Přemýšlíme o velkém štěstí, jež se jmenuje osvobození, a o velkých úkolech, jež nutno velmi vážně přijímat a plnit, aby budoucnost národa byla co nejkrásnější.

Školní kronika

Písty

Revoluční národní výbor v Pístech ustaven v sobotu dne 5. 5. 1945: předseda řídící učitel Emanuel Duchoň, další členové: Václav Brynych, Ladislav Hůďa, Stanislav Živnůstka, z nich 3 dělníci.

V obci byla organizována sbírka na pomoc bojující Praze, pro jízdu do Prahy bylo použito auto obchodníka V. Krejčíka. Na mostě přes Výrovku byla postavena bariáda, která měla znesnadnit postup německých oddílů ku Praze.

Obecní kronika str. 10

Poděbrady

Složení ilegálního revolučního národního výboru, který se nejdříve scházel v bytě Jaroslava Hájka, dělníka, člena KSČ, na Žižkově náměstí: MUDr. Filip Ladislav, lékař, nár. soc., Blanický Josef, dělník, soc. dem., Cepek Vojtěch, dělník, soc. dem., Hájek Jaroslav, dělník, KSČ, Hanílec František, úředník, soc. dem., Horyna František, krejčí, Chyba František, dělník, KSČ, Jungwirth Miloslav, dělník, soc. dem., Th. Dr. Jeschke Josef, evangelický farář, nár. soc., Krupička František, dělník, soc. dem., Martínek Václav, rolník, lidová strana, Maier Evžen, dělník, KSČ, Novák Josef, švec, KSC, Pek Karel, dělník, KSČ, Peřina Jaroslav, stavitel, nár. soc., Th. Dr. Sobota Jan, probošt katol., lidová strana, Tamchyna Josef, úředník, Tomek Josef, rolník, soc. dem., Trajhan Alois, podúředník, nár. soc. Podmínky k utvoření NV byly, že na správu města musí být zúčastněny 4 vládou košickou povolené politické strany svými delegáty: národně socialistické, komunistické, sociálně demokratické a lidové. Dále, že 20% členů musí být odborníků, bezpartijních a konečně, že ve výboru nesmí být osoba, proti které by byly jiným členem výboru učiněny námítky. Podle těchto zásad byl utvořen RNV.

Pod vlivem úspěšných vojenských operací Rudé armády na území Československé republiky povstal lid v našich zemích proti cizácké nadvládě německých mocipánů. Bylo tomu tak i v Poděbradech 2. května 1945, kdy poděbradští občané následovali povstání pracujícího lidu Přerova na Moravě a Nymburka. Občané Poděbrad společně s RNV v mohutném průvodu odebrali se na nádvoří sokolovny, kde byl uspořádán tábor lidu. Mluvil zástupce NV a učinil provolání, že je konec války a moci německých okupantů ve městě. Veškerou administrativní a výkonnou moc ve městě přebírá do svých rukou RNV. Na to se orgán NV odebral do budovy radnice, kde podal prostřednictvím delegace ultimativní požadavek německé vojenské posádce na zámku, aby složila zbraně a opustila město. Lid nadšen strhával německé nápisy z obchodů a úřadů, hlásil se do dobrovolných pořádkových služeb ve městě. V současné době však na poděbradském nádraží stál nákladní vlak s tanky. Jeden byl esesmany uvolněn a vyjel do ulic Poděbrad, jako výstraha. Na náměstí, proti budově radnice zaujal palebné postavení. Velitel tanku dal razkaz okamžitě vyklidit budovu. Národní výbor na to musel úřadovnu opustit. Při projíždění tanku městem bylo esesmany 8 dělníků ze „Skláren“ zatčeno a drženo v kolejišti tankového esalonu jako rukojmí a nebude-li v Poděbradech pořádek, že budou zastřeleni. Zatčené dělníky esesmani označili za komunistické provokatéry. Později byli odvedeni do zámku a ve večerních hodinách propuštěni.

Další esesmani, hlídkující po trati, těžce postřelili dva dělníky, kteří se vraceli z tábora lidu přes trať domů. Tak byla prolita česká krev střílením do bezbranných lidí.

7. 5. 1945 po 20. hodině bylo znovu vyjednáváno s německým velitelem města Schusterem; 8. 5. 1945 bylo skutečně formální a definitivní převzetí moci národním výborem. 8. 5. 1945 byla vydána národním výborem v Poděbradech vyhláška: ... „aby obyvatelstvo odvedlo ihned do skladu 1. praporu Jiřího z Poděbrad v zámku všechny součástky vojenské výstroje“. Bylo pohroženo, že národní výbor se přesvědčí domovními prohlídkami o splnění příkazu. 12. května 1945 nařídil národní výbor se vši rozhodností: ... 1. nošení neplatných pásek se přísně stíhá

2. veškeré odcizování majetku jest zakázáno a bude trestáno podle válečného práva

3. státní a národní majetek okamžitě vrátit.

Podepsáni: posádkový vojenský velitel v Poděbradech gen. Mrázek, za národní výbor v Poděbradech Dr. Filip Ladislav a Hájek Jaroslav. 8. 5. 1945 byla vypravena kolona 8 nákladních aut a motocykl s vozíkem včetně posádky pod vedením Dr. Seilera s červeným křížem a bílou vlajkou. Všechny potraviny a léčiva byly odevzdány ve všeobecné nemocnici v Praze.

9. 5. 1945 projížděly přes Poděbrady prchající oddíly SS. Došlo ke srážce mezi nimi a ozbrojenými strážemi ve městě. Zahynul Karel Hampl.

První ruské auto projelo městem dne 9. května 1945 v 8 hodin ráno od východu na Prahu, později jezdila sovětská vozidla všemi směry. 10. 5. 1945 pplk. Robin vyjednával na národním výboru o ubytování 800 pěšáků.

Na radnici promluvil generálmajor Borisov ke shromážděným občanům. Byl uveden Dr. Filipem a generálem Mrázkem. Občané zpívali čsl. hymny a slzeli. Velitelem posádky města byl stanoven generálmajor Borisov, náčelníkem posádkového štábu major Nikitin.

Kronika MěNV, str. 65

Podlužany

V Rožďalovicích nám známi řekli, že jistý oddíl Rudé armády navečer v 7 hodin projede přes Podlužany. Jeli jsme proto dříve domů na to upozornit druhé. Přesně v 7 hodin projížděli obcí. U slavobrány už na ně čekali a zde je zastavili. Vojáci slezli z aut a postavili se do řady. Přední důstojník byl chlebem a solí přivítán, což mu bylo moc divné. Museli mu vysvětlit, že je to náš starý zvyk, kterým vítáme vzácné hosty. Ženy jim přinášely koláče a vše co napekly. Na všechny se snad nedostalo, bylo jich mnoho. Všichni pak na povolení důstojníka, provolali slávu Československé republiky a jako dík nám několik mužů před Štočkovými zatančilo kozáčka (ruský tanec). Zpívali přitom a pěkně nás pobavili a zase naskákali do aut. Rozdali jsme jim věnečky, ze kterých měli radost a za zpěvu a volání jeli zase dále. Moc se nám to všem líbilo a měli jsme radost, jak pěkně jsme přivítali naše osvoboditele.

Pamětní kniha, str. 25 a 26.

Podmoky

Revoluční národní výbor: Václav Müller, rolník, předseda, agrární strana, Josef Glos, řídicí učitel, místopředseda, nár. soc., Richard Holešovský, obuvník, nár. soc., Alois Hlouccal, domkář, soc. dem., Jaroslav Hradecký, zedník, soc. dem. RNV založen 5. května 1945.

První autooddíly Rudé armády SSSR přijely do vsi v odpoledních hodinách dne 9. května 1945. Víтали jsme je na silnici od Městce Králové před číslem 5 v čele s Václavem Müllerem.

Obecní kronika, str. 36 a 37.

Poříčany

RNV byl ustaven 7. května 1945. Skládal se z 10 členů: Jan Kocourek, Jan Sluničko, Alois Rytina, Josef Kosina, Alois Budský, Josef Vosecký, Frant. Braunštejn, Arnošt Tomandl, Ant. Sedláček, Jan Ryba.

Politická příslušnost v RNV: 5 členů KSČ, 3 členové nár. soc. strany, 1 člen soc. dem. strany, 1 člen agrární strany, z toho byli: 3 dělníci, 2 rolníci, 5 ostatních.

RNV vystoupil poprvé 7. května 1945. Prvním předsedou MNV byl Jan Kocourek.

Rudá armáda přes Poříčany projížděla směrem na Prahu a to 9. května, kolem 8. hod. ranní. Naši mladí lidé naskakovali na jejich obrněné vozy a odjížděli s nimi. Nelze slovy vylíčit radost obyvatelstva naší obce a nekonečné vítání projíždějících kolon, které přinášely svobodu. Do projíždějících tanků podávali muži i ženy a děti občerstvení a kytice, za nekonečného volání „Zdravstvuj“. Objímali je a slzami štěstí a lásky v očích tiskli jim ruce. Památný den tento stal se jedním z největších svátků celého národa a s vděčností budou vzpomínati naši i budoucí.

Obecní kronika, str. 65

Přední Lhota

Složení ilegálního RNV: předseda Bohuslav Frančík, dělník, člen nár. soc. strany, členové: Gabriel Josef, Václav Potměšil, Matějka František, Technik Josef. Politická příslušnost: 1 člen KSČ, 2 členové nár. soc., 1 člen soc. dem. strany a 1 čl. lidové. Dle zaměstnání: 1 dělník, 3 zemědělci, 1 úředník.

Revoluční národní výbor začal pracovat 5. května 1945.

Od 10. 5. 1945 pobýli sovětské vojáky asi 3 dny v obci.

Obecní kronika, str. 17-25.

Přerov n. L.

První RMNV sestavený v květnové revoluci: předsedou zvolen byl Klicpera Jan, rolník č. 45, členové: Jelínek František, dělník, č. 256, Plachý Jan, dělník, č. 170, Skuhravý Jaroslav, dělník, č. 235, Knížek František, dělník, č. 239 Slovák František, úředník, č. 300, Řehák Emil, obchodník, č. 262, Petráček Josef, mechanik, č. 173, Fridrich František, rolník, č. 11, Liseč František, úředník, č. 300, Müller Jan, rolník, č. 290.

V ranních hodinách 9. května v 8 hod. projely první motorizované jednotky Rudé armády po státní silnici od Poděbrad ku Praze. Obrněná auta sovětských hrdinů byla jásajícím obyvatelstvem zastavována a hrdiní sovětské vojáky byli vše, srdečně a s jásotem vítáni.

16. května 1945 přijela do Přerova n. L. jednotka Rudé armády, pozůstávající z lehkého motorizovaného dělostřelectva a pěchoty, v počtu asi 500 mužů a 50 důstojníků, pod vedením pplk. Jerenoviče. Posádka byla ubytována v budově měšťanské školy, v zámku, v hostinci p. Kotápišové a p. Klingory. Na lukách v okolí Přerova se vypásalo několik set kusů hovězího dobytka, jež obsluhoval personál sovětského vojska, ubytovaného v lese „Na Kančíku“ a „Panovce“. Styk našich občanů s těmito umělavými válečníky byl velmi dobrý a na obou stranách vyrostlo přátelství.

5. června 1945 opustily oddíly Rudé armády, až na menší jednotku, pověřenou ošetřováním dobytka, naši obec, aby nastoupily cestu za novými úkoly a povinnostmi. Při větrné smršti, která postihla naši obec, přišli o život dva ruští vojáci, 40 letý seržant S. A. Sverdlovskij a F. M. Tanisavskoj, nar. 1917, kteří byli v lese u řeky Labe zasaženi zlomeným topolem a na místě zabití.

Pohřbeni byli na místním hřbitově.

Obecní kronika, str. 143

Pamětní kniha, str. 12, 16, 17, 44, 45, 46, 50-52.

Ratenice

O květnové neděli nálet na Prahu zanechal i zde velké zděšení a nechuť k práci vůbec. Z hranic za večerů směrem přes Poděbrady a Nymburk slyšeti bylo silné výbuchy a vidět ohnivé záře. To ruská armáda postupovala za utíkající armádou německou. Zdejší dělníci, totálně nasazení, jednotlivě z Říše vracejí se domů. Přesto, že němečtí vojáci projíždějí auty po všech silnicích, přes všechno varování vlády, tisku a rozhlasu před Rudou armádou, zdá se, že v občanstvu zavládá ve většině docela jiný duch a názor a že nedbá těch varovných hlasů, a až na několik jedinců, všichni volají, aby již ta „hanobená armáda rudá“ zde byla a zbavila nás těch našich „ochránců“. Za poznámku stojí, že v blízkém okolí uhnízila se smečka Vlasovců, t. j. Rusů pro-radných, které německá vláda chtěla použít proti Rudé armádě. Byli v blízkých Chotuticích a v kouřimském okrese. Rovněž i v naší obci několik dnů usadila se smečka proradných a ozbrojených Poláků, kteří rovněž k tomuto účelu byli Němci trpěni a z nich někteří i drze si počínali. Dále byla obec poctěna „národními hosty“ — německými uprchlíky z Polska a Maďarska, a tito byli roztroušeni po celém okolí. K tomu sluší poznamenat, jak vládnoucí klika se starala o jejich ubytování a jak jim ve všem vycházela vstříc. V první květnové dny bylo dle zpráv jasno, že Němci jsou již v situaci zoufalé a že stojí před kapitulací. Nálada občanstva stává se živější, začíná se veřejně mluvit, jen tu a tam slyšeti je. „Jak zachová se k nám Rudá armáda?“. A pro nás, kteří žili jsme po celou okupaci v ilegalitě jako komunisté, nedalo to mnoho práce přesvědčit některé ustrašence, že Rudá armáda nás osvobodí a nám pomůže v boji proti odvěkému nepříteli Slovanstva. Již 2. května došly zprávy z blízkého Nymburka, že tam vystoupil RMNV spolu s okresním národním výborem, který, jako snad všude předtím, v ilegalitě pracoval a začal přebírat moc do svých rukou. Museli však v krátkosti této akce zanechat, poněvadž bylo to zdánlivě předčasné, ale vědělo se, že zanedlouho propukne to ve vší síle. Poněvadž v době okupace zrušen byl okresní úřad v Poděbradech a zdejší obec byla přičleněna k okresu Nymburk, obdržela i místní obec fonogram, aby zřízen byl národní výbor. Dosavadní vládcové v obci tehdy ujednodušili si to tím, že si vytvořili tento výbor zase dle svého se strážmistrem p. Hájkem v čele, ačkoliv dobře věděli, že již v ilegalitě národní výbor fungoval. Jen včasným zakročením u obvodního velitelství v Pečkách musil narychlo sestavený výbor ustoupit revolučnímu národnímu výboru v němž byli: Karel Chrastný, čp. 44, úředník v. v., Pavel Volák čp. 30, rolník, Karel Bašta, dělník, František Vepřek, kovodělník, Josef Kolár, kovář, Josef Cepek, kovodělník, Jaroslav Kunc, železničář, Antonín Petr, vaříč cukru.

Takto složený revoluční národní výbor se ujal moci krátce po povstání Prahy. V té době projíždělo mnoho nákladních aut prchajících německých okupantů a blízko po trati dráhy i obrněné vlaky, které zůstávaly státi na trati a v nádraží v Pečkách, poněvadž železničáři vypověděli poslušnost. Při odzbrojování jednoho obrněného vlaku padl i zdejší občan Josef Syrový, tehdy zaměstnaný jako hlídač v Kooperativě v Pečkách. Pohřeb jemu vypraven byl na účet obce a pohřeb měl slavný za účasti nár. výborů z celého okolí.

Pokud se týká obrany obce, utvořen byl sbor a velitelem jeho byl Jindřich Holda, bývalý důstojník v záloze, náměstkem jeho Jos. M. Zalabák, rotmistr v. v., oba z obce

zdejší. Z řad občanů tvořeny byly ozbrojené dvojice, které střežily všechny hlavní vchody do obce. Na silnicích i k postavení barikád z trámů, takže bylo Němcům zítženo použití silničních spojek. Několik mladých občanů uposlechlo i volání Prahy o pomoc a vypravilo se tam.

A když projelo první auto s pěticípou hvězdou obcí, to bylo jásání a pak víc a více tanky, auta, obrněné vozy, děla atd. A na ně nasedali i jednotlivci, hoši ze zdejší obce beze strachu na cestu ku Praze.

Rudoarmějci zaspáváni květy od občanstva. Ku cti obce jest nutno ještě připomenouti, že na volání Prahy o poskytnutí potravin pro její obránce reagovalo naše občanstvo nade vše očekávání. Nosili mouku, vejce, pečivo, omastek i chléb, kterýžto proviant vážil celkem několik metrických centů a odvezen byl na stanici Pečky, odkud drahou odvezeno společně do stanice Libeň.

A ve zdejší obci těch několik jedinců, ustrašenců, kteří strašili občanstvo před příchodem Rudé armády, že tato bude rabovat, zabíjet, mučit a bořit kostel a školu, zalezlo. Chování rudoarmějců ukázalo opak všeho toho, co o nich bylo s hrůzou šířeno. Bylo by k tomu potřeba mnoho stránek této knihy, aby mohlo být vylíčeno, jak záhy utužovalo se bratrské přátelství s našimi zachránci a občanstvem a hlavně dětmi a mládeží.

Obecní kronika, str. 156-161

Rožďalovice

Na základě letáků, které obdrželo několik občanů v březnových a dubnových dnech roku 1945 o tvoření revolučních národních výborů, počaly se v našem městě tajně tvořiti tři revoluční národní výbory; dělo se tak i někde jinde, protože o sobě jednotliví pracovníci nevěděli. A tak se jeden tvořil z iniciativy Pavla Kafky st., ve skupině první, který měl spojení s Oskořínkem, druhý ve skupině Josefa Čapka, která měla spojení s Prahou a třetí učitele Josefa Chrtka. Tyto výbory pracovaly od 11., 17. a 20. dubna 1945. Dne 24. dubna byl utvořen z těchto skupin v bytě Pavla Kafky čp. 88 revoluční národní výbor.

Členové revolučního národního výboru byli: Pavel Kafka st., předseda, Josef Čapek, místopředseda, Jaroslav Konopka, Jan Drnec, Rudolf Valeš, František Endler, Karel Vecko, Antonín Sustr, František Vodička, Stanislav Jirků, František Bouška, Pavel Kadlec a Josef Chrtek. Z členů byli učitelé Jan Drnec a Josef Chrtek, účetní Rudolf Valeš, ostatní dělníci.

Vojenskou složku tohoto revolučního národního výboru tvořili poručík jezdeckta Miroslav Kupec, poručík v záloze Josef Banýr, četař aspirant Jaroslav Ruda. Revoluční národní výbor se uvedl veřejně v činnost dne 5. května 1945 v 1 hodinu odpoledne, když pražský rozhlas ohlásil boj v Praze a volal k odboji celý národ. Vyzval bývalé důstojníky, aby se dostavili do schůze revolučního národního výboru do radnice. Tam byly za předsednictví Pavla Kafky st. projednány podrobnosti o vojenském zabezpečení města a poručík Miroslav Kupec byl jmenován velitelem naší vojenské posádky. Byly ihned zavedeny pořádkové hlídky a Občanská záložna určena za úřední místnost revolučního národního výboru a vojenského velitelství. Tam byl namontován provisorní rozhlas, který byl nepřetržitě sledován. Bylo navázáno též telefonické spojení s okolními obcemi. 6. května, v neděli, bylo uvažováno o vhodném vypořádání s místní německou posádkou, ke které byly přičleněny další útvary

v Košíku, Tuchomi a v Žitovicích. Tam měli Němci oporu v ohromných skladech stříeliva a pohonných látek.

Odchod německé posádky: 8. května opustila rožďalovická posádka město mezi 18. – 19. hodinou, odjeli k Nymburku.

9. května na výzvu revolučního národního výboru nestačili jsme na radnici zapisovat dary potravin, jež lidé přinášeli po ránu jako dary osvobozené Praze. Z Rožďalovic a Zámostí byl vypraven vagon potravin, skládající se ze 155 kusů tj. 36 konví mléka po 24 litrech, z mnoha pytlů mouky, krupice, brambor, chleba, cukru, masa, tuků, 4 beden vajec aj.

Rožďalovice se zapestřily barvami státních československých vlajek a praporů a všichni jsme se těšili na příchod Rudé armády. Přes silnici na náměstí byla postavena slavobrána s ruským nápisem: Ať žije Rudá armáda! V půlnoci z 10. na 11. května došla k nám zpráva, že se blíží Rusové od Sobotky. Po celou noc se šily v mnoha domácnostech náramkové československé trikolory a příchod bratří Rusů byl ne-dočkávě očekáván.

Dne 11. května v pátek ráno zorganizoval Sokol akci k srdečnému přivítání sovětských přátel. Od časného rána snažely se do radnice dary: pečivo, cukrovinky, uzeniny, ovocné šťávy, zkrátka každý chtěl dokázat, jak má naše ruské bratry rád a jak jsme jim vděční.

Rusové přibyli ten den po poledni nynější Ruskou ulicí od nádraží. Přijížděli nákladními auty, na tancích a brzy naplnili náměstí i ulice. Děvčata v národních a sokolských krojích podávala milým hostům občerstvení, jež bylo s povděkem přijímáno. Po dlouhé době opět radostná nálada v městě!

Ruští vojáci brali sobě na auta děti a děvčata a projížděli se s nimi po městě. Na náměstí tančili vojáci s děvčaty za zvuků harmonik. Četné amatérské fotografické snímky, jež jsou uloženy jako přílohy kroniky, dokazují krásnou pohodu těch dní (Album 1945!)

První hosté byli rudoarmějci maršála Rokosovského, které pak vystřídali příslušníci armády maršála Malinovského.

Ruská produkce na náměstí: Jednoho odpoledne k večeru uspořádal cestující vojenský umělecký soubor zajímavou a skutečně cennou produkci na náměstí se sborovými zpěvy a tanci, hudbou, akrobatikou, samá vrcholná čísla. Konferenciérem byl Mikuláš Čapek.

Městská kronika.

Sadská

Revoluční výbor v Sadské měl nejprve jen 3 členy a později se rozšířil na 8 členů. Byl ustaven podle pokynů košícké vlády a byli v něm zastoupeni tito občané: Adolf Drobny, narozen 29. 9. 1891, malozemědělec, člen KSČ, Jan Venkrbec, dělník, který se po revoluci odstěhoval do pohraničí, Josef Dřevický, 28. 12. 1885, pensista ČSD, člen KSČ, Josef Jansta, 15. 6. 1906, úředník ZNV, člen KSČ, Jan Fátor, 26. 8. 1900, dělník, Antonín Lugmajer, 22. 1. 1882, dělník, člen KSČ, Ladislav Gregor, učitel, odstěhoval do pohraničí.

Činnost revolučního výboru: 5. května pohovory s občany o nadcházejících okamžicích. Odstoupení starosty obce Jaroslava Bahníka. Pošta byla obsazena spolehlivými

lidmi. Organizování záseků v Kersku, kde přišlo o život několik občanů v přestřelce s Němci. Předsedou revolučního výboru byl odborný učitel Ladislav Gregor. 9. 5. 1945 v dopoledních hodinách — kolem 9,00 hodiny přišla do obce Sadská Rudá armáda. V čele s generálporučíkem Kamenčukem, v Bořích to byl kapitán Uglický.

Kronika MNV, str. 29, 35, 37

Sány

RNV: František Hájek, čp. 132, předseda, členové: Václav Dvořák, čp. 161, poštovník, Jindřich Vlastník čp. 113, obchodník, Václav Novotný, čp. 170, rolník, Bedřich Kolařík, čp. 50, mládek, Bohumil Kotek čp. 3, zvěrolékař.

Revoluční národní výbor sešel se ve 2 hod. odpoledne 5. května na obecním úřadě. V této schůzi vypracován program a rozhodnuto, aby členové NV představili se občanstvu v 7 hod. večer týž den při slavnosti u pomníku padlých.

Předseda revolučního národního výboru zahájil tuto slavnost prohlášením k občanstvu a oznámil složení revolučního národního výboru.

11. května projížděla obcí Rudá armáda. Byla nadšeně vítána a v hostinci u Vaníček čepováno vojínům zdarma pivo. V neděli 13. května ubytovala se Rudá armáda v obci a sice minometné a motorizované jednotky v počtu asi 800 mužů. Většina vojska usídlila se v lese, důstojníci a část vojáků v obci, hlavně v západní části.

Obecní kronika, str. 170, 171, 173

Seletice

Podle pamětníků zjištěno, že ilegální nár. výbor neexistoval. Prvním předsedou RMNV byl František Erben, hajný, člen KSČ od r. 1945

11. 5. 1945 — příchod Rudé armády.

V obci byla postavena slavobrána. Uvítání bylo velmi srdečné a dojemné. Zahájení na hřišti se zúčastnila celá vesnice. Po slavnostních projevech, se po obci vytvořily skupiny sovětských vojáků a našich občanů. Zpívalo se, hrálo na harmoniky a besedovalo dlouho do noci. Část vojska zůstala v obci delší dobu jako stálá posádka.

Semice

Měsíc květen tohoto roku stal se důležitým mezníkem v našich dějinách. Rusové dobyli Berlín. Praha dne 5. května povstala, aby se zbavila jha německého. I naše obec byla vyrušena z obvyklého klidu.

4. května sešli se v bytě starosty obce Františka Vojáčka Jan Bryksí, Josef Junga a Karel Rak, aby se o situaci poradili. Usneseno svolati všechny strany politické k sestavení provolání k občanům a starati se o brzké osvobození.

6. května postavena slavobrána k uvítání ruského vojska. Pod tlakem okolností (milovická německá posádka hrozila) slavobrána sňata.

7. května projíždí obcí Němci. Byl sestaven národní výbor. Za předsedu zvolen Jan Bryksí, za místopředsedu Karel Rak, František Kulišek, Fr. Čermák, Fr. Procházka, za členy Fr. Vojáček, Jos. Junga, Macháček, Václav Čermák, Jar. Kulišek a Jan Jandl.

8. května přihlíželi na křižovatce silnic občané František Dlouhý a František Krejčík — byli zastřeleni surovými německými vojáky.

9. května prohlášen byl maršálem Stalinem mír. Toho dne přijeli do obce Rusové. Ubytování byli ve školní budově a důstojníci v soukromých domech. Kázeň jejich byla vzorná.

13. května shromážděné občanstvo před obecní úřadovnou schválilo ustavení národního výboru.

20. května konána oslava osvobození od útlaku německého za účasti všeho lidu a vojska ruského.

Obecní kronika, str. 139-142.

Senice

Složení ileg. rev. NV v místě: předseda: Bohumil Dědek, místopředseda: Václav Uher, členové výboru: Jaroslav Strynk, Bohuslav Zelenka. Politická příslušnost: národ. soc. strana 1, českosl. lid strana 1, bezpartijní 2.

Vystoupení rev. NV na veřejnosti 9. května.

10. 5. projíždí obcí první nákladní auta RA, 13. 5. přijíždí vozatajstvo RA k ubytování v obci (až do 15. června). Rudou armádu přivítal předseda rev. NV Bohumil Dědek a občan Josef Jeřábek (byl v první svět. válce na Ukrajině a uměl dobře rusky).

Obecní kronika, str. 55

Sokoleč

Revoluční národní výbor se skládá z ilegálních pracovníků. Předsedou byl učitel Mir. Němeček, další členové; V. Bernard, K. Řehák, V. Přibíl, V. Šír, R. Pekař, a A. Richtr.

12. května dorazil k nám větší vozatajský útvar, který se tu na delší dobu ubytoval. Skoro v každém čísle byli vojáci a v zemědělských usedlostech povozy a koně. Ve vile p. Výborného bylo velitelství a v nové škole nemocnice. V borkách za školou a u hřbitova mužstvo s koňmi. Skoro tři týdny jsme hostili naše slovanské bratry, kteří nás obveselovali svým humorem a zpěvem. Když od nás odcházeli, plakali oni a plakali jsme my. Jistě, že budem celý život na ně vzpomínat.

Pamětní kniha obce

Stará Lysá

V naší obci utvořen RMNV, jehož členy se stali: Josef Šulc, Ant. Beránek, František Černý. Tito byli pověřeni úkolem vybrati spolehlivé občany pro rozšíření RMNV až v době revoluční. Byli to: Beránek Ant. ml., Václav Bittner, Miroslav Vodák, Rypka Václav, Štěpánek Jar., Novotný, Šulc Karel, Urban Karel a Dragoun z Čihadel.

Sobota 5. května: Ačkoliv německá posádka, po zuby ozbrojená, počala projevovati neklid, stáhla se do hostince u Šíchů proti škole a nenávidným pohledem pohlížela do oken učebny v I. poschodí, kde se usadil revoluční národní výbor. Občanstvo zachovalo klid a rozvahu. Tu a tam objevovaly se prapory a vlajky státní. Rozhlas sportovního klubu přenesen do místnosti I. třídy, zapojil se na pražskou vysílačku a informoval občanstvo o událostech v Praze.

Čtvrtek 10. května k večeru přijel do naší obce první hlídkový vůz Sovětské armády.

Bratři rudoarmějci byli vřele pozdraveni a přivítáni. Všichni občané zatoužili alespoň ruku podatí udatným chlapcům. Za soumraku odjížděli směrem k Benátkům nad Jizerou.

Obecní kronika, str. 147-156

Starý Vestec

5. května — krásný májový den byl pro nás dnem velkého vzrušení a napětí. V poledne začalo rádio volati o pomoc, neb Němci se chtěli zmocnit vysílačky a zamezit tak zprávy o stavu obrany Prahy. Od této doby slyšeli jsme dělostřelbu. Večer v 9 hod. přijel oddíl Němců do naší obce 3 auta a 1 tank. Velitel oddílu žádal po starostovi obce, aby jim přes noc zajistil úplnou bezpečnost. Další dny byla pobouřena celá obec, protože Němci chodili po vsi a kradli kola, aby mohli lépe prchati. Celý den jsou lidé u rádia a poslouchají volání Prahy do všech dílů světa o pomoc. Žel, že my nemůžeme pomoci, neb žádný se tam nedostane. V Praze se bojuje a střelbu je slyšet od ranních hodin až do půlnoci. Lidé nic nedělají, málo se spí, jí a nikdo není schopen práce.

9. květen: Od rána v naší obci mají hasiči nařízenou pohotovost. Němci prchají od Lysé k Českému Brodu a dále a mají asi strach, aby se jim něco nestalo. U kovárny stojí zástupy lidí a „litují“, jak nám naši „obránci“ utíkají tak zoufale pryč, rádi by je přidrželi, ale s holýma rukama to nejde. O půl desáté přijela první 4 ruská auta, ale jela dál ku Praze, ale asi za 10 minut přijela další a více vojska, tak že ta tady zastavila. Když viděli Němce, jak utíkají, pro výstrahu německému vojsku zastřelil ruský důstojník německého majora, který sahal po zbraní. Při objevení se, Němci zvedají ruce nahoru, prosíce o milost, házejí pušky a revolvery z vozů. Naši lidé získali tak spoustu zbraní. Bylo zde zajato na 800 až 1000 německých vojáků a spousty výzbroje a rozmanitých věcí. Týž den — 9. 5. byl ustaven MNV 12 členný. Když první vojenská auta s našimi osvoboditeli přijížděla do naší obce, byla již tato vyzdobena prapory ruskými i čs. státními vlajkami. Naši osvoboditelé se s našimi lidmi objímali a líbali. Nikdy žádný Čech nemůže zapomenout té chvíle a jistě ocení, co pro nás ruská armáda učinila. Také žádný si neučinil představu, jaký ohromný kolos znamená ruská armáda počtem i technikou. Celý týden naši obcí projížděli Rusové s ohromnými tanky všech ráží. Tisíce všelijakých tanků, děl a statisíce vojáků na autech a později tisíce koňských povozů, takže ve dne i v noci byla silnice stále plná. Na ruských vojínech vidíme, že jsou dobře živeni a všeho mají dost a od žádného si jídlo nevezmou. Vidíme všechny národy — odzbrojené Rakušany, Maďary, kteří byli proti své vůli drženi v německé armádě, Poláky, Slováky, francouzské zajatce, kteří pracovali jako váleční zajatci u německých sedláků. Po naší státní silnici to duní ve dne v noci, jak ruská auta a tanky projíždějí, lidé mávají celý den projíždějícím vojnům. Muži v naší obci mají zaměstnání, každý den, když na ně dojde řada, dostanou pušku a vedeme transporty německých zajatců do Č. Brodu. Tam je jich moc a tak je ženou do Č. Kostelce, tam je nechtějí, tak je zase posílají zpět do Brodu a pak zase k nám. Od nás jdou do Milovic a z Milovic do Nymburka a zase zpět do Milovic — žádný je nikde nechce a tak to trvá několik dní. A v tom horku a bez jídla je z těch „hrdých hitlerovských granátníků“ stín.

Obecní kronika, str. 84-93.

Straky

ROK 1945, leden. Doufáme, že to snad již bude poslední válečný rok. Fronta se přibližuje. Německé vojsko v okolních lesích má sklady střeliva. Nová dávka mladších mužů od 18 do 44 roků na zákopy. Z říše se vrací domů dělníci Fr. Burian, Jos. Hlavsa, B. Hladík, J. Řehák, J. Plachý. Německá armáda ustupuje na všech frontách.

Únor — vojsko je stále ubytováno ve vsi, hlavně ve škole. Dne 14. 2. velké bombardování Prahy. Proto se odtud stěhují lidé k příbuzným — Kvapil, Marečková, Martiňáková a jiní. Na návsi cvičí vojsko u 12 protipancéřových děl. Různých aut je tu asi 30. Dne 17. konečně odjelo vojsko do Milovic. Již ale 20. nové vojsko, pancéřový granátníci. Vyhlížejí však uboze. Je jich asi 150, mladí a zase někteří tuze staří. Dovidáme se potěšující zprávy. Přesto, ale jen opatrně. Vyklizují Pruské Slezsko, naše obec musela dodat pro uprchlíky 12 q sena. Dne 25. první transport uprchlíků ze Slezska jel naší obcí do Krchleb k Milovicům.

Březen — úzkokolejná dráha na řepu slouží nyní dopravě střeliva. Dráha se stále prodlužuje a kolem se skládá různé střelivo do zvlášť upravených bunkrů a někde se rovná jen pod stromy do hranic.

Dne 10. ve čtvrté hodině ranní vybuchl na nádraží ve Vlkavě muniční vlak stojící na koleji cukrovaru Vlkava. Zapálen byl asi od jisker rychlíku.

Nějaký starý důstojník denně přijíždí a vyměřuje, kde se budou stavět překážky. Vojsko rozmnoženo a začínají kopat díry v zahradách jen pro jednoho střelce.

Duben — kdo má koňský nebo volský potah, musí vozit z lesů dříví, kulatinu na překážky, jež staví vojsko ve všech ulicích. Dne 14. v noci přišel rozkaz všechny koně hned odvést do Milovic na práci. Teď, když doufáme, že bude konec války, jsou rolníci bez potahů. Dne 18. vyhlášena pracovní povinnost od 15 do 50 roků, všichni muži na dodělání záseků za mostem. 22. nové vojsko na ubytování. Pověstná letka Inemanova. Ve Strakách asi 450 mužů. Část ve Zbožíčku a Vápensku. Mají mnoho automobilů a letadla na Božím Daři. K obsluze mají ukrajinská děvčata. Kolem Nymburka se budou kopat zákopy. Od 23. měli jít všichni schopní muži od 18 do 60 let do Nymburka. Každý dostal výměr o příkázání k nouzovým pracím.

Květen — dne 1. šlo na zákopy do Nymburka trochu mladých lidí. 2. vedení ruští zajatci směřem k Nymburku. Vyhledali, oděni v cáry. Občané vybíhali z domů a dávali zajatcům chléb i cigarety. Každý byl by Rusům rád něco daroval. V nymburských železničních dílnách se nepracuje. Ze zákopových prací se vracejí lidé s národními stužkami. Na návsi se lidé srocují a rokují. Vojsko ihned zesílilo strážce. Rádio hlásí, že Hitler padl. Na škole, kam se nyní soustřeďují němečtí vojáci, vyvěšen smuteční černý prapor. Strážce ve dne v noci přecházejí. Ptají se, co budou Češi dělat v případě skončení války. Kdo umí trochu německy vysvětluje Němcům, že oni zavinili tak hroznou a dlouhou válku a že za to musí pykat. Dne 5. května ráno ještě někteří odesli na zákopové práce do Nymburka. Tam se však již nepracovalo. Jsou vyvěšovány národní vlajky, sundávány německé firmy. Lidé se radostně pozdravují. K nějakému průvodu neb velké schůzi nedošlo. Vadí tomu přítomnost několika set po zuby ozbrojených německých vojáků.

6. května národní výbor zasedá po celý den. Dráhy nejezdí. Pošta neúraduje. Každý se hledí zbavit německých peněz. Noviny nevyšly. Lidé u přijímacích aparátů. Veli-
tel německých letců se chodí dotazovat, co hlásí české rádio.

Dne 7. května dělníci nejdou do práce a také v hospodářství se nikde nepracuje. Vojáci balí telefonní dráty a část kabelů. Na obecním úřadě se stále ve dne v noci střídají členové národního výboru. Na návsi se řadí několik aut a několik jich ještě přijelo od Milovic. Čekají na tanky, dostávají různé pochoutky a čokoládu. Jsou to vybraní dobrovolníci. Mají kulometry připravené ke střelbě, automatické pušky a ruční granáty. Po příjezdu tanků od Božího Daru konečně odjíždějí směrem ke Krchlebům. V noci se vrátili ne všichni, přivezli jedno auto označené ČSR, ale napsané jen vápnem na německém voze.

8. května — vojsko na několika místech dělá pořádek, uklízí, aby po nich nic hodnotného nezbylo, pálí za mostem i ve vsi. Za školou pálí mapy, rádiové přístroje, psací stroje a různé části výzbroje, a výstroje, prádlo a oděv i knihy. Jsou vypalovány různé střely a pancéřové pěsti. Vojsko se připravuje k odjezdu a po příjezdu oddílů ze Zbožička a Vápenska se řadí na návsi. Konečně ve 2 hod. odjíždějí ke Všejanům. Na návsi nechali 4 auta naložená různým materiálem. V jednom autě byly samé ruční granáty. Někteří občané, sotva vojsko odjelo, nosili různé věci domů, hlavně gumové obruče. Benzínu bylo několik sudů. Hasiči se střídali na strážích kolem vozů ve dne v noci. Přesto, že Němci před odchodem mnoho věcí zničili, sem tam u někoho něco zůstalo, nejvíce ve škole — oděvy, prádlo, pokrývky. Všechno bylo sepsáno a později odvedeno našim úřadům. Po odjezdu vojska téměř všechno obyvatelstvo na návsi. Jeden důstojnický Němec se vrátil na motocyklu s namiřeným automatem k zanechaným vozům, hned ale zase odjel.

9. května v 6,00 hodin ráno vyhozeny Němci prachárny do vzduchu. Ojedinéle výbuchy trvaly do poledne. Na rozhlasovou výzvu nastoupili záložníci mladších ročníků do nejbližších posádek. Německé vojsko jezdí zmateně sem tam. Bojí se hlavně Rusů. K večeru šel již první transport odzbrojených německých vojáků přes ves k Milovicům. Naše hasičské a ozbrojené hlídky je vyprovází za ves. Asi v půl osmé večer byl nálet na naši obec.

Deset bombardovacích letadel přiletělo směrem od Lipníka a doprovázely je asi 3 stíhačky. První bomby dopadly na pole, další za mostem. Byl raněn Jos. Soukup, Jar. Mašek, pí. Voborníková, Al. Kadeřábek a jeho paní. Byli hned ošetřeni a těžce ranění zůstali v nymburské nemocnici. První těžká puma padla u mostu na louku. Těžkých pum bylo shozeno asi 20. Naštěstí nikoho nezranily. V prvních dnech šli na pomoc partyzánům mladí lidé — B. Voborník, Ant. Krumpolc, Jos. Šubrt a snad i jiní. Šli směrem k Jiváku. Šubrt a Krumpolec byli zajati a přes noc uvězněni na Božím Daři. Druhý den byli propuštěni. B. Voborník byl lehce raněn. Po náletu panika ve vsi. Dost lidí se domnívalo, že bude nálet opakován. Je domněnka, že to byli letci u nás ubytovaní, že se dostali auty někam k Mimonu a odtud že k nám přiletěli. Je však jisto, že většina letců od nás neodletěla, ač byla důrazně vyzývána, že mohou odletět. Většina letců podlehla našim vysvětlením, že je marno někam do neznáma odletět, že všude je již nepřítel Němců a že to mají prohráno. Byli zmateni, zapálili kolem letišť v lese uschovaných 60 a snad i více letadel. Nálet nebyl opakován. V noci ozbrojené hlídky zabavily několik německých aut se sanitním

materiálem. Ráno byl tento materiál odvezen do nymburské nemocnice. Primář byl k slzám dojat nad takovým darem.

Do Prahy, do nemocnice na Bulovce, bylo vypraveno těžké nákladní auto s potravinami a dary našich lidí.

Dne 10. května ve čtyři hodiny odpoledne přijeli od Všejan autem první dva Rusové. Asi za hodinu zase odjeli. Všude je radostné rozčilení. Čekáme na větší transport Rusů, osvoboditelů. Všechny záseky, které nebyly použity, jsou proměněny ve slavo-brány a vyzdobeny chvojím a paporky. Je vykonána sbírka na místní raněné a poškozené náletem. Sbírka vynesla přes 50 tisíc korun. Byla v tom však i značná část německých marek. Pošta dosud nefunguje, dráhy nejezdí. Odpoledne jela lokomotiva s vozem na zkoušku po trati Nymburk — Ml. Boleslav. Trať je nepoškozena. Dne 11. dopoledne přijelo první ruské dělostřelectvo. Obyvatelstvo je nadšeně a upřímně uvítalo. Jásot, nadšení na silnici při harmonice. Podávány různé pochoutky, ba i likéry, pokud kdo nějaké měl. Ruští vojáci zase rozdávali cigarety a líbali děti. Z vozů po Němcích na návsí do teď hlídaných si brali, co se jim hodilo. Asi za půldruhé hodiny za jásotu davu a mávání kolona vojáků odjela. Ráno přijel ruský trén. Mnoho vozů, koní a lidí. Vojáci i koně smrtelně unaveni. Vypravují, že jedou ve dne v noci od Ostravy za tři dny.

13. května — obyvatelstvo již na Rusy přivyklo. Ti odpočívají po tak namáhavé cestě a po všech válečných útrapách. Vypravují, že pojedou do Prahy a těší se na ni.

Dne 15. května asi v 8 hodin vojsko odjelo směrem k Benátkám. Dne 16. je první pracovní den po dlouhé době plné radosti. Na polích se jednotlivě řepa, brambory se dávají do řádků. Zahazujeme jámy po granátech. 17. ve škole dobrovolné pracovníce uklízejí a čistí školu. 18. začalo ve škole pravidelné vyučování.

Večer schůze NV a obecního zastupitelstva na obecním úřadě. Předsedou RNV byl V. Pýcha, člen KSČ. V prvních dnech zasedal NV často až do rána a čekal na pokyny vysílané rádiem.

Dne 8. června velká vojenská slavnost na Božím Daři. 60 tisíc ruských vojáků, návštěva maršála Koněva. Hodně lidí ze Strak se zúčastní tak vzácné podívané.

Obecní kronika

Stratov

Ilegální národní výbor v místě nebyl.

Rudá armáda přišla do Stratova 9. května 1945, 10. května se ubytovala v místě na dobu dvou měsíců.

11. května se konal společný večer RA s lidmi.

V místě zahynul voj. Stříž Boris Timofjevič, narodil se r. 1911 v Mostysče v Kyjevské oblasti. RA odešla z místa 8. července 1945.

Obecní kronika, str. 193-199.

Střihov

Do bozprostředního styku s RA jsme přišli již dne 13. května. Kolony vozů se utábořily v okolních lesích.

Bylo veselo jejich příchodem. Rádi vyměňovali různé věci za potraviny a zvláště za lihoviny. V zásadě však lidé prostí všech materiálních zisků až dětinně prostí a dobří. RA jménem celé obce přivítal starosta obce Alois Vondruška.

Obecní kronika, str. 69

Sloveč

Přípravný výbor RNV: Josef Dlouhý, řídicí učitel, Antonín Knobloch, hostinský, Soukup Václav, zemědělec, Václav Novák, učitel, Bohumil Plachý, truhlář.

Předsedou RNV byl Knobloch Antonín.

Dne 7. května 1945 přijela ze všech světových stran RA. RA přivítal jménem celého RNV Knobloch Antonín.

Svidnice

Dne 10. května 1945 uvítali jsme i v naší obci vojsko Rudé armády, které zde až do 20. května tábořilo, kdy opět odjížděli buď domů do vlasti nebo do zabraného německého území.

Obecní kronika

Třebestovice

Členy revolučního výboru v Třebestovicích byli: J. Klokočník, Adámek, člen KSČ, Koula, dělník, KSČ, Jakoubě, KSČ, Anderle, dělník, KSČ, Kvíz, nár. soc., Chvojka, KSČ. Rudá armáda přišla do Třebestovic 9. května 1945. Byli přivítáni H. Klementem, který odzbrojil něm. vojáky a zúčastnil se pražského povstání. V Třebestovicích pobývali tankisté Rudé armády 1 měsíc. Jedním z důstojníků byl s. Bezborodov.

Obecní kronika, str. 46-48.

Tuchom

Koncem války byl i v Tuchomi ustaven ilegální revoluční národní výbor, měl 12 členů. Z toho 10 členů KSČ, 1 člen Lidové strany a 1 člen Národně-socialistické. Všichni členové byli rolníci.

K vystoupení RNV došlo ve stejný den, kdy vypuklo Pražské národní povstání, tj. 5. 5. 1945. K první otevřené akci RNV proti Němcům došlo 5. 5. 1945, kdy vyzval okupanty ke složení zbraní a k předání muničního skladiště nacházcujícího se v okolních lesích. Němci se skutečně RNV vzdali, avšak nedostatek zkušeností při této akci umožnil, aby se zajatci spojili se svým velením, které bylo požádáno o urychlenou pomoc. Při protiakci Němců, bylo povstání organizované RNV v Tuchomi, potlačeno a členové RNV spolu s partyzány a mnoha občany z okolních obcí byli okupanty vzati jako rukojmí do jejich moci. V průběhu dalších dnů byli tito rukojmí zásluhou našich partyzánů a příchodem Rudé armády osvobozeni.

K tomuto je nutno podotknout, že akce RNV na Tuchomi byly koordinovány s akcemi RNV v okolních obcích.

Předsedou RNV v Tuchomi byl Václav Kubík.

Rudá armáda přijela na Tuchom 12. 5. 1945 směrem od Seletic. Vítání Rudé armády bylo spontánní všemi občany obce.

Úmyslovice

Ve zdejší obci byl utvořen revoluční národní výbor, který se skládal z těchto členů: Brzák Jaroslav, předseda. Dalšími členy byli: Kukač Antonín, Jedlička Václav, Knitl Antonín, Hlušička Josef, Horáček František, Zikmund Václav, Málek František, Hubálovský František.

V Úmyslovicích byl prvním předsedou komunistické strany Václav Zikmund, sociálně demokratické Antonín Kukul, národně socialistické Václav Bíza a strany lidové Antonín Kukul.

Obecní kronika, str. 131-135

Velenice

V podvečer 5. května přijel učitel Zvěřina z Dlouhopolska s rozkazem: utvořte ihned národní výbory, zajistěte přítomné Němce i jejich majetek, stavte barikády na výpadových silnicích.

Předseda RNV byl jmenován ústředním revolučním národním výborem.

RNV tvořilo pět členů: Fiala Jaroslav, rolník, nár. socialistická strana, Volejník František, rolník, agrární strana, Nožička František, strážník, nestraník, Sýkora Antonín, dělník, soc. demokratická strana, Dědek Jaroslav, rolník, lid. strana.

Hned po 5. květnu vystoupil RNV na veřejnost:

V prvé řadě byli zajištěni a odzbrojeni němečtí uprchlíci v obci a pak značný transport.

Přišel další úkol. Udělat záseky a překážky na všech silnicích, jednak při vjezdu do obce, jednak na výustech silnic okresních a silnic státních. V noci při svítlnách, v dešti, dělali dobré záseky u lesa na silnici k Městci Králové, kde mohutné duby a borovice káceli bez ohledu na telefonní vedení, které se zpřetrhalo.

V ranních hodinách přišel další rozkaz: „Postavte ozbrojené hlídky na všech silnicích do obce“. Tyto ozbrojené hlídky byly složeny vesměs ze samých dobrovolníků, i když slabě ozbrojených, konaly dobře službu.

9. květen. Tento den také spatřili jsme po prvé vojáky slavné Rudé armády, kteří uprášení, zamazaní, ale s rozveselenými zraky přijížděli po státní silnici směrem na Prahu. Rudou armádu přivítal předseda RNV Jaroslav Fiala.

Obecní kronika, str. 179, 180.

Velenka

5. května ráno nastal vzruch v obci, když četnický strážmistr Zeman z Kounic přinesl zvěst o konci okupace. Vytěšeny prapory v obci a zvolen Revoluční národní výbor, jehož předsedou byl Richter Zdeněk, řídící učitel. Členové: Borecký František, Černý Jan čp. 42, Kec Václav čp. 24, Kusovský Oldřich čp. 30, Svoboda Václav čp. 13, Tesařík Bohuslav čp. 94, Vaňousek František čp. 102.

Svoláno občanstvo, sdělen stav a vyzváno k udržení pořádku. Žel, do velkého nadšení padlo hodně smutku. V sobotu 5. května po poledni rozhlas vyzývá policii, četnictvo a vládní vojsko k obsazení radiopaláce. Večer stojí Praha na barikádách. Také v lesích Kerska byly do rána záseky na státní silnici.

6. května — v neděli, kolem 8. hodiny, vnikla ozbrojená skupina asi 30 Němců do obce a začala odcizovat jízdní kola. V některých domech sebrali 2-3 kola. Dunění děl z Prahy rvalo každému nervy. Rádiové přístroje skřípaly. Výzvy k spojeneckým vojskům, česky rusky, anglicky se neustále ozývaly. Tuto noc nikdo nezamhouřil oči. Provedena sbírka potravin pro pražské barikádníky. Hlídky měly službu ve dne v noci pro případ nějakého překvapení. Každé ráno scházelo se občanstvo u státní silnice a očekávalo nějaké zprávy. Tak to trvalo do 9. května.

254/86

9. květen — časně ráno přijela spojka ze Sadské s nařízením, aby neodkladně byly zrušeny záseky na státní silnici, neboť předvoj Rudé armády, který nocoval ve městě vyjíždí ku Praze. Seběhlo se mnoho lidí s pilami a sekýrami překážky odstranit. Výkřik „Jedou“ obrátil zraky všech k východu. Nadšeně zdraven projel první hlídkový vůz a v zápětí také plně obsazený tank. A již nepřetržitě se řítily auta a tanky s vojskem po silnici ku Praze. Ve vsi pravé pozdvižení. Silnice oblehnuta z obou stran a vítání nemá konce. Druhý den nepřehledné kolony vozatajstva s malými koňmi, které snad ani nevědí, co je to jeti krokem. V obci ubytován oddíl dělostřelectva Rudé armády se svými děly. Za armádou hnána stáda dobytka.

Obecní kronika, str. 16-21.

Velké Chvalovice

V polovici března 1945 rozšířil svoji buňku komunistů František Petrák na podzemní národní výbor. V této buňce byli: Petrák František, soustružník, Pošíval Karel, soustružník a Karel Chuchla, soustružník. Přibrali: Vopasek Alois, typograf, Štajner Jaroslav, zedník, Šafařík Miroslav, úředník a Karel Doležal, zemědělec. V polovině dubna 1945 utvořil Josef Nevrlý, zemědělec, na příkaz z Nymburka druhý podzemní národní výbor v sestavě: Nevrlý Josef, zemědělec, Renka Josef, zemědělec, Fereš Vincenc, slévač.

Tyto výbory nepodařilo se do revoluce sloučit.

V pondělí 7. května 1945 dohodly se oba výbory na společné schůzi, kde byl ustaven nový revoluční národní výbor v tomto složení: Petrák František, soustružník, komunistů — předsedou, Renka Josef, zemědělec, nár. soc., místopředsedou. Dále Pošíval Karel, soustružník, Chuchla Karel, soustružník, komunistů, Vopasek Alois, typograf, komunistů, Fereš Vincenc, slévač, komunistů, Šafařík Miroslav, úředník komunistů, Nevrlý Josef, zemědělec, nár. soc., Pfeifer František, železničář, Doležal Karel, zemědělec. Národní výbor veřejně vystoupil 7. května 1945.

Rudá armáda přišla do obce 9. května 1945.

Obecní kronika, str. 44 a 49.

Vestec

9. 5. 1945 jako první projíždí jednotky maršála Malinovského.

11. 5. 1945 projíždí ostatní sovětsí vojáci.

Obecní kronika

Vlkov pod Oškobrhem

Po více než 6 letech zavlála opět na zdejší škole československá vlajka. Řídící učitel Josef Bárta byl pověřen řízením obecních věcí a sestavením národního výboru. Zvolen byl jednohlasně předsedou. Za pomoci občanů odzbrojování německých vojáků, zajišťování aut, odtransportování zajatců a udržování pořádek na silnici.

Postupující ruské vojsko bylo vítáno s jásotem.

Od 13. května ubytování ve zdejší obci Rusové. Též i v lese na vrchu Oškobrhu a v sousední vsi Kolajích bylo plno ruského vojska.

Školní kronika, str. 34

Všechlapy

Ve Všechlapech byla umístěna německá štábní setnina, dále posádky leteckých oddílů. 8. května 1945 byl ustaven revoluční NV na veřejné schůzi. Předseda MNV Stanislav Kadeřábek, členy MNV bylo 5 občanů, z toho 2 čl. KSČ. Složení: 4 dělníci, 1 rolník, 1 ostatní.

11. května ráno bylo ohlášeno, že se blíží oddíly Rudé armády.

13. května přijeli do obce kubánští kozáci. Uvítalo je občanstvo v čele s revolučním NV.

Obecní kronika str. 89

V sobotu dne 5. května 1945 zavlála na škole čs. státní vlajka, ačkoliv přizemí budovy bylo ještě obsazeno německým vojskem. Rázem zmizely německé nápisy. Nastal revoluční týden. Vyučování bylo přerušeno.

11. května jsme uvítali vítěznou Rudou armádu. Od 12.-18. května byla škola obsazena sanitním oddílem Rudé armády. Dne 23. května bylo zahájeno pravidelné vyučování.

Školní kronika

Vykáň

Předsedou revolučního národního výboru byl řídící učitel Alois Mařík. Dalšími členy Fr. Prokůpek za rolníky, Karel Kadeřábek a Václav Veselý za malé zemědělce, Václav Riegel a Karel Kulhavý za dělníky.

Ujednání o vytvoření výboru bylo chováno v tajnosti.

Činnost byla zahájena 5. května. V obci byla vytyčena čsl. státní vlajka. Konal se radostný průvod obcí, u pomníku padlých zazněla hymna „Kde domov můj“.

Poněvadž lidé věděli o povstání v Praze a Němci ujížděli po silnicích všemi směry, byla zřízena po vojenském vzoru strážní služba, jejímž velitelem byl poručík v záloze Jar. Škarva, zástupcem čet. asp. v zál. Frant. Bendl.

Byla uspořádána sbírka potravin pro hladovějící Prahu: 10 pytlů pšeničné mouky, 3 pytle žitné mouky, 2 pytle hrachu, 25 q cukru, po 1 pytli soli, těstovin, krup a kroup, 28 pytlů brambor, 1660 ks vajec, 40 kg sádla, 250 bochníků chleba, 1 sv. česneku, 1 krab. obvazů, 560 cigaret, 600 l mléka.

9. května se objevily sovětské tanky na hlavní silnici (poděbradské) ku Praze. Také v obci se objevily oddíly Rudé armády. Vojáci byli vítáni s neobyčejnou láskou a nadšením. Lidé je obstoupili, líbali, věděli, že teprve nyní nastává toužebný okamžik svobody. Rudoarmějci chovali ve svých rukou místní děti, lidé je nazývali svými bratry. Ubytovali je ve svých domovech.

Dodnes jsou svědectvím sbratření s místními občany dva sověští hrdinové, pochovaní na místním hřbitově.

Jsou to krasnoarmějci Fjodor Mjasnikov a Nikolaj Ovsov, kteří byli mrtví do obce přivezeni a na důkaz vděčnosti pochováni dne 12. 5. 1945.

Vděční občané jim na místním hřbitově vybudovali pomník dne 9. 5. 1946.

Obecní kronika, str. 123-134

Záhornice

Revoluční národní výbor byl v obci založen 5. května 1945. Navečer v sobotu 5. května sešla se řada občanů u obecní kanceláře, kde jim byla oznámena jména členů zdejšího RNV. Předseda tohoto výboru František Hladký dal všem předběžně pokyny.

RNV tvořilo devět členů, z toho podle politické příslušnosti bylo: 6 členů KSČ, 1 člen agrární strany, 1 člen soc. dem. strany, 1 člen — nestraník.

Večer bylo usneseno, v RNV, že se v lese na silnici vedoucí do Dymkur udělají záseky, aby bylo zabráněno případným pohybům německého vojska. V zásekách bylo pokračováno i v neděli za deštivého počasí.

Pod vedením podporučíka v z. Fr. Fidrmuce byly ustavovány ve školní budově hlídky na stanoviště. Hlídky si opatřovaly zbraně, buď lovecké pušky, neboť vytaženy byly z úkrytů, přivezeny i pancéřové pěsti.

Příchod Rudé armády do obce. 11. 5. dopoledne, kdy slavobrána ještě nebyla hotova, již přijížděla Rudá armáda, která byla nadšeně jásajícím obyvatelstvem vítána.

Obecní kronika, str. 267, 269

Zbožičko

Rok 1945 přináší okupantům tvrdé rány porážek na všech frontách, třebaže protektorátní rozhlas hlásí, jak německá vojska vítězí. Vítězství všech spojeneckých armád bylo sledováno s nadšením všech občanů a již se vypočítávalo, kdy bude všemu konec. První čtyři měsíce r. 1945 byly krušně dlouhé. Tvrdost okupantů byla taková, že přes všechny porážky dali stavět zátarasy ve vesnicích, aby mohli uzavřít hlavní silnice a cesty přes obce. Díky slavné východní armádě a jejímu rychlému postupu zátarasy překážely jen Němcům. Zoufalé bránění se Němců bylo marné. Měsíc květen, Rudá armáda, s naším zahraničním vojskem, již stojí na Moravě, v osvobozeném Brně. Nálada občanů byla již taková, že 2. května sundávali německé nápisy z obchodů a hostinců. Dělalí revoluci, ale brzy. V naší obci byl ubytován oddíl pověstné „Rudlovy luftvaffe“ a z nařízení jejího velitele, musily se strhané nápisy vrátit na své původní místo, jinak hrozil, že dá postřílet několik občanů. Nápisy se neohýaly na svých místech, neb je sobota 5. května 1945, den počátku opravdové revoluce. Zoufalé volání čsl. rozhlasu o pomoc rozpoutala odvahu celého národa k odboji proti našim utiskovatelům.

Dny 5., 6., 7., 8., 9. května byly dny plné nejistoty, ale plné víry ve velké vítězství našeho českého lidu a slavné Rudé armády, která se objevila 9. května a tímto dnem končila okupace německých vykořisťovatelů. Tímto dnem také končily divoké jízdy esesáků po našich silnicích.

Náš lid vítal radostně slavnou Rudou armádu, naši osvoboditelku. Sovětská vojska vítána s nadšením a bylo jim všady házeno plno květin. Mnoho vojska vítězné armády bylo ubytováno též v naší obci a pobýli zde déle než 14 dnů. Pak byli staženi ze všech vesnic do vojenských táborů na Milovice a Zeleňou a odtud se po vítězném boji připravovali na návrat do své rodné ruské vlasti. Tvoření MNV bylo prováděno ještě před porážkou Němců ilegálními pracovníky národního odboje. Funkcí předsedy MNV byl pověřen Syrový Josef čp. 41, který se

dostavil v revolučních dnech do obecního úřadu, ale úřadující starosta Somr Ladislav nesouhlasil s pověřeným předsedou a nechtěl úřad předati. Byla tedy svolána veřejná schůze občanstva na den 18. května do hostince u Hoďbodů, kde byl občanstvem zvolen nový orgán obce — MNV. Zvoleni byli následující občané: Váša Ant., Pařízek Fr., Radoušek Jos., Muzikant Fr., Starý Fr., Dytrych Jos., Šípek Jar., Kvapil Al., Pozník Jos., Sulc Fr., Zvěřina Mil. a Richter Ant. Nově zvolený MNV ujal se vedení a hospodaření v obci ustavující schůzí dne 20. května 1945 a za předsedu zvolen Váša Antonín.

Obecní kronika, str. 98

Žehuň

RNV v Žehuni: Vojtěch Růžička, předseda, František Jiroudek č. 213, místopředseda, členové: Josef Najman č. 135, Josef Říha č. 111, Václav Vondruška č. 146, Josef Kříž č. 6, Karel Kučera č. 58, Josef Vozáb č. 196, Frant. Vondruška č. 45, Václav Rous, č. 87.

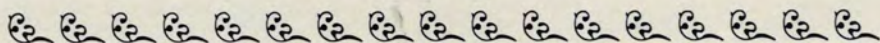
Složení podle polit. příslušnosti: 6 KSČ, 1 soc. dem., 2 nár. soc., 1 bezpartijní. Podle zaměstnání: 4 dělníci, 3 rolníci, 3 ostatní.

Revoluční národní výbor byl ustaven dne 5. května 1945 ve 14 hodin odpoledne ve sborovně školy na výzvu říd. učitele Karla Kučery, který k tomu byl vybidnut říd. učitelem L. Zvěřinou z Dlouhopolska, pověřeným tímto úkolem revoluč. okresním národním výborem. Jeho členové označeni červenými páskami na rukávech.

První auto Rudé armády zastavuje 10. května před hostincem U Kvasniček, vystupuje důstojník, rudoarmějec a vesele volá na lidi. Všechno se shrnuje kolem nich, oni zpívají a tančí v kroužku, pak jsou vedeni do hostince, připíjejí na zdraví, při čemž důstojník zdůraznil družbu obou našich bratrských národů slovanských. Přivítání velmi srdečné! Rusové přijeli do Žehuně posádkou dne 12. května, ubytovali se ve škole, v lese v Kozí hůře, Na slaných, v Oboře a v obci ve všech domech. Velící generál Zimov byl ubytován ve mlýně.

Obecní kronika, II. díl, str. 62, 69, 70.

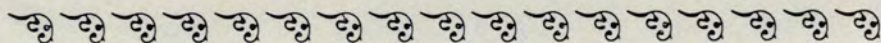
ANTONÍN LACINA

(v brožuře vydané odbočkou SČSP při ONV Nymburk)

Květen 1975 prožívá celá naše země v radostném vzrušení. Třicet let uplynulo od doby, kdy byl poražen úhlavní nepřítel všech pokrokových lidí na světě – hitlerovský fašismus, kdy naše národy nabyly opět samostatnosti. Všichni si připomínáme bídu, hrůzu utrpení války a fašistického útlaku, ale i hrdinství těch, jejichž vytrvalost, odvaha a boj za lepší budoucnost vedly k vítězství nad nepřáteli lidstva, k našemu osvobození, k vítězství, které bylo zapláceno milióny padlých, umučených a usmrčených.

Půjdeš-li, čtenáři, Nymburskem, najdeš v mnohých místech i obcích, na jejich hřbitovech, ale i v polích kamenné památníky, či roztroušené drobné pomníčky padlých i zemřelých sovětských vojáků. Pod nimi leží hrdinové, mladí chlapi i otcové rodin, kteří zde obětovali, vzdálení tisíce kilometrů od svých domovů, své životy.

V Poděbradech padlo 29 sovětských vojáků, v Nymburce 11, v Sadské 7, v Lysé n. L. 6 a v dalších 26 místech našeho okresu 53. Přes 100 sovětských lidí odpočívá v polabské rovině na nymburském okrese. Neznáme jejich tváře, někde neznáme ani jejich jména. Připomeňme si alespoň místa jejich posledního odpočinku.

- Běrunice —
 I. V. Melnik, poručík, narozen 1924, zemřel 17. května 1945 na následky zranění,
 I. Korotajev, vojín, narozen 1927, zahynul 19. května 1945 tragicky na služební cestě,
- Činěves —
 A. N. Arbuzov, seržant, narozen 1909, neznámý rudoarmejec, zahynuli tragicky v červnu 1945,
- Dlouhopolsko —
 J. S. Babakov, seržant,
 E. Alijev, vojín, narozen 1910,
 O. N. Michaljev, svobodník, narozen 1914,
 Jefrej . . . .
 Alexej . . . .
 zemřeli v květnu 1945 na následky zranění,
- Dymokury —
 I. J. Karavčivcev, nadporučík, narozen 1924,
 I. G. Kotov, svobodník, narozen 1925,
 V. A. Filipenko, vojín, narozen 1917,
 R. J. Sloboděnjuk, vojín, narozen 1915, zahynuli tragicky v květnu 1945,
- Hradištko —
 neznámý rudoarmejec, zahynul tragicky v květnu 1945,
- Chleby —
 neznámý rudoarmejec, do obce přivezen 12. května 1945 již zemřelý,
- Kněžice —
 neznámý rudoarmejec, do obce přivezen 10. května 1945 již zemřelý,
- Kostomlátky —
 G. V. Děmiděnko, vojín, zahynul tragicky v květnu 1945,
- Kostomlaty —
 S. I. Antonov, poručík, narozen 1916,
 N. I. Popov, seržant, narozen 1925,
 I. Sitingulin, vojín, zahynuli tragicky 12. května 1945,
- Kovanice —
 S. I. Tubin, seržant, narozen 1924, zemřel 19. září 1945 na následky zranění,
- Kouty —
 neznámý rudoarmejec,

254186
Křinec —

D. A. Potcjurko, zemřel 16. května 1945 na následky zranění,

Libice n. C. —

V. T. Jakulini, seržant, narozen 1919,
L. Ivanovič, vojín, narozen 1895,
zemřeli v květnu 1945 na následky zranění,

Lysá n. L. —

společný hrob šesti rudoarmějců

Loučeň —

N. V. Afanasjev, nadporučík, narozen 1913, zemřel 12. července 1945 na
následky zranění,

Městec Králové —

M. A. Sinitarov, narozen 1926, zemřel v květnu 1945 na následky zranění,

Milovice —

V. A. Gorin, seržant, narozen 1924,
S. G. Dryněv, seržant, narozen 1922,
V. V. Kuzmin, vojín, narozen 1922,
V. Novoselov, vojín, narozen 1922,
zemřeli na následky zranění, pohřbeni na vojenském hřbitově v posádce,

Nymburk —

N. F. Pacherov, kapitán, narozen 1921,
I. Pavlovič, poručík, Paškov,
F. T. Karezo, kapitán, narozen 1910,
J. A. Tasendanov, poručík, narozen 1922,
S. D. Vachruščev, vojín,
Goli Kojja, vojín,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
zemřeli v květnu 1945 na následky zranění,

Okřínek —

A. G. Bolšakov, narozen 1925, zemřel na následky zranění 12. května 1945

Opočnice —

N. A. Kozin, staršina,
M. F. Jarovoj, seržant,
zemřeli v květnu 1945 na následky zranění,

Pečky —

A. M. Malaščenko, narozen 1923, zemřel na následky zranění 16. 9. 1945

Poděbrady —

N. S. Nikiforov, kapitán, narozen 1914,
V. F. Nikitin, poručík, narozen 1923,
V. P. Vinogradov, poručík, narozen 1924,
N. H. Kravčenko, poručík, narozen 1923,
H. S. Makarov, poručík, narozen 1909,
S. Latyšev, poručík, narozen 1924,
A. J. Borťakov, poručík, narozen 1925,
D. S. Nikolajev, seržant, narozen 1910,
J. F. Savenko, seržant, narozen 1923,
A. A. Ivlev, voják, narozen 1906,
J. M. Petrakov, voják, narozen 1915,
P. S. Ivanov, voják, narozen 1912,
K. P. Samochin, voják, narozen 1912,
M. S. Tkačenko, voják, narozen 1899,
F. K. Gulin, voják, narozen 1915,
A. A. Charčuk, narozen 1920, voják,
T. J. Rovický, voják, narozen 1897,
F. S. Kravčenko, voják, narozen 1892,
A. S. Sotrikov, voják, narozen 1920,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
padli v květnových dnech na následky zranění,

Přerov n. L. —

F. S. Sverdlovský, voják, narozen 1905,
F. M. Tanisavskoj, voják, narozen 1917,
zahynuli tragicky v červenci 1945,

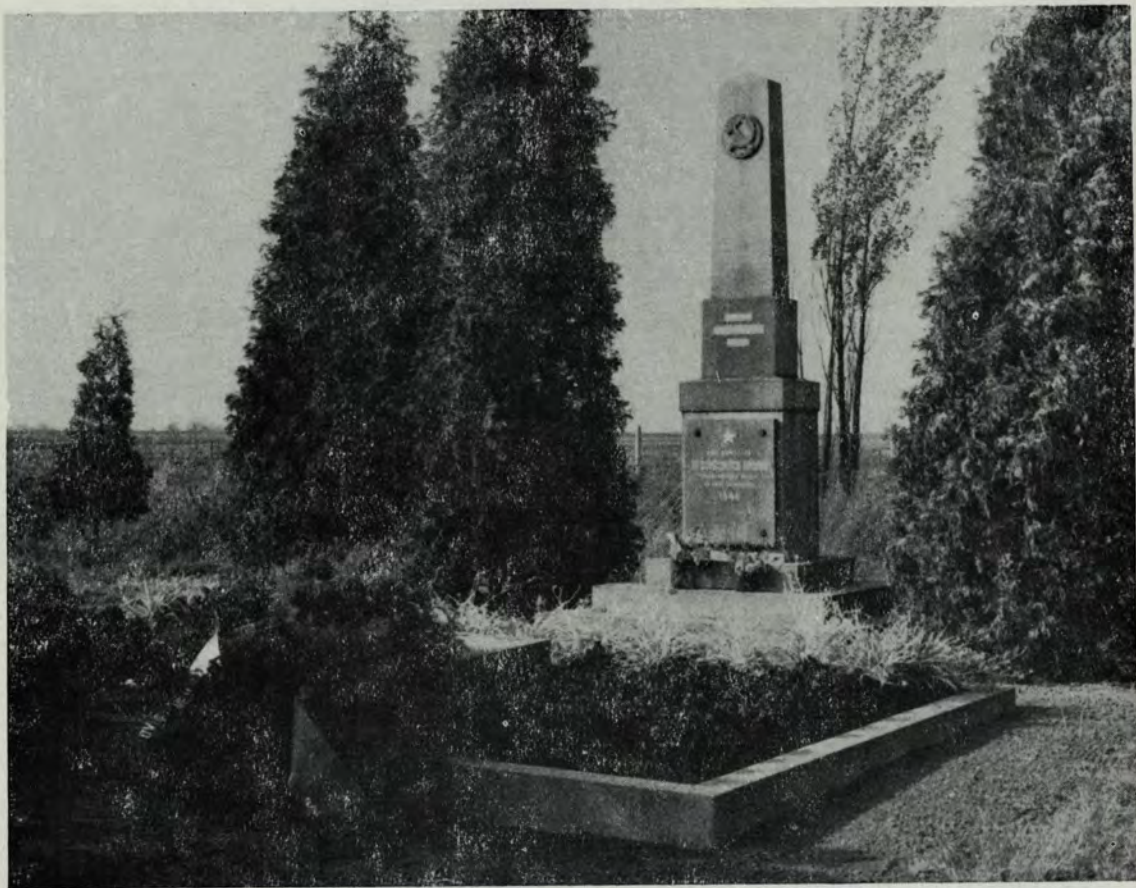
Rožďalovice —

Chasan Kalikov,
P. J. Sevcov,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
neznámý rudoarmejec,
padli v květnových bojích 1945

Sadská —

společný hrob sedmi rudoarmějčů

- 254 186
- Sány —
M. Ljubinský, nadporučík, narozen 1919, zahynul tragicky v květnu 1945
- Stratov —
B. T. Stříž, narozen 1911, zemřel 8. června 1945 na následky zranění
- Stará Lysá —
I. S. Ževaženko, seržant, narozen 1925, padl v boji 9. května 1945,
A. M. Fedorenko,
A. V. Janča, narozen 1909,
A. O. Sarkisjan,
V. Veselov, narozen 1918,
zemřeli na následky zranění,
- Vrbice —
neznámý rudoarmejec,
- Vykáň —
F. M. Mjasnikov, vojín,
N. Ovsov, vojín,
zemřeli v květnu 1945 na následky zranění.

Nymburk

Městec Králové

Sadská

254 186

Milovice

Vlkov pod Oškobrhem

Bratři Vasilij a Ivan Kozinovi při jedné návštěvě v Opočnici
u hrobu svého bratra staršího Nikolaje

Na kamenných deskách čteš mnohdy slova: „Neznámý rudoarmejec“. Stojíš a přemítáš, na mysli ti tane vtíravá a neodbytná myšlenka: Ten neznámý se chtěl jistě dočkat konce války, měl rád život, jako každý mladý člověk, měl někde svou matku, své děvče, některého toužebně čekala žena s dětmi a přece neváhal položit život, aby zvítězilo právo nad bezprávím, život nad smrtí, lidství nad fašismem.

Na pomnících čteme i data posledních dnů války – seržant I. S. Ževazenko, padl při přestřelce 9. května 1945, pochován ve Staré Lysé – na samém konci války na prahu nového života již svobodného.

Postůj, člověče, před těmito hroby, pokloň se památce padlých hrdinů a řekni sám sobě, že již nikdy nedopustíš, aby válka opět rdousila život, a že uděláš vše, aby se to už nikdy nemohlo stát. Při památce padlých sovětských i našich lidí si slibme, že budeme bedlivě střežit naše přátelství vzešlé ze společného boje, přátelství, které se nesmí stát jen relikvií těch, kteří minulou dobu před 30 lety prožili, ale živou štafetou, kterou si budou hrdě předávat stále další mladé generace a tím naplňovat heslo „Se Sovětským svazem na věčné časy“.

Nejde však jen o to vzdát díky, úctu a hold padlým sovětským lidem u příležitosti výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Je třeba naplnit odkaz společného boje v denním životě každého z nás, zvláště v životě mladého člověka, aby do lidského vědomí hluboko pronikly myšlenky aktivní příslušnosti k socialistickému táboru, myšlenky přátelství a vděčnosti k sovětskému lidu.

VYSVĚTLIVKY:

KSC	Komunistická strana Československa
RNV	Revoluční národní výbor
MNV	Místní národní výbor
NV	Národní výbor
RMNV	Revoluční místní národní výbor
RONV	Revoluční okresní národní výbor
RG	Revoluční gardy
RA	Rudá armáda
SL	Strana lidová

Antonín Lacina

ČEST HRDINŮM

234/86

Vydáno jako 3. tiskovina DPV OV KSČ v Nymburce 1975
Vytiskla Polygrafia Sadská Pg-8-158